

ΜΑΡΤΥΡΙΕΣ
ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΓΡΑΦΗΣ
ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ
ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ

Σειρά: «Ενοριακές Πανηγύρεις» ἀριθμ. 11

ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗΣ, ΒΥΡΩΝΟΣ ΚΑΙ ΥΜΗΤΤΟΥ
ΔΑΝΙΗΛ

ΜΑΡΤΥΡΙΕΣ
ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΓΡΑΦΗΣ
ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ
ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ



ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗΣ, ΒΥΡΩΝΟΣ ΚΑΙ ΥΜΗΤΤΟΥ
ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗ 2011

Μαρτυρίες τῆς Ἁγίας Γραφῆς
περὶ τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ

Κείμενον:

Μητροπολίτου Καισαριανῆς, Βύρωνος καὶ Ὑμηττοῦ
Δανιήλ

Στοιχειοθεσία, Διακόσμησις, Ἐπιμέλεια Ἐκδόσεως:
Ἀδελφότης Ἱερᾶς Μονῆς Ἀγ. Ἰωάννου Προδρόμου Καρέα

Copyright:

Ἱερὰ Μητρόπολις Καισαριανῆς, Βύρωνος καὶ Ὑμηττοῦ
Λεωφόρος Ὑμηττοῦ 47-51, 161 21 Καισαριανή
Τηλ.: 210 72.24.123
www.imkby.gr (e-mail) info@imkby.gr

ISBN: 978-960-6841-51-4

Περιεχόμενα

Πρόλογος	9
Α'. Τοῦ Ἀγγέλου στὸν Εὐαγγελισμὸ	13
Β'. Τοῦ Ἀγγέλου στὸν Ἰωσήφ, τὸν Μνήστορα τῆς Θεοτόκου	29
Γ'. Τοῦ Ἀγγέλου στοὺς Ποιμένες τῆς Βηθλεὲμ	41
Δ'. Τοῦ Ζαχαρία, πατέρα Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου καὶ Βαπτιστοῦ	47
Ε'. Τοῦ Συμεὼν τοῦ Θεοδόχου	57
ΣΤ'. Τοῦ Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου καὶ Βαπτιστοῦ	67
Ζ'. Τῆς Παρθένου Μαρίας Μητέρας τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἡ Ὡδὴ τῆς Θεοτόκου	81
Η'. Τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων	87
Θ'. Μαρτυρίες Λοιπῶν	93
Ι'. Τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ περὶ τοῦ Ἰδίου	99
ΙΑ'. Μαρτυρία Θεοῦ Πατέρα	105
Ἐπίλογος	111



ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Ὁ Κύριός μας Ἰησοῦς Χριστὸς μιλώντας αὐθεντικὰ γιὰ Αὐτὸν τὸν Ἴδιον στοὺς Ἰουδαίους παρατήρησε:

«Ἐσεῖς μελετᾶτε μὲ ζήλο τὶς Γραφές, μὲ τὴν πεποίθηση πὼς σ' αὐτὲς βρίσκει κανεὶς τὴν αἰώνια ζωή· ἀκριβῶς ὅμως αὐτὲς εἶναι ποὺ δίνουν μαρτυρία γιὰ μένα. Καὶ ὅμως δὲν εἶστε πρόθυμοι νὰ ἔρθετε κοντά μου γιὰ νὰ βρῆτε τὴν ἀληθινὴ ζωή»¹.

1. «Ἐρευνᾶτε τὰς γραφάς, ὅτι ὑμεῖς δοκεῖτε ἐν αὐταῖς ζωὴν αἰώνιον ἔχειν καὶ ἐκεῖναί εἰσιν αἱ μαρτυροῦσαι περὶ ἐμοῦ· καὶ οὐ θέλετε ἐλθεῖν πρὸς με ἵνα ζωὴν ἔχητε» (Ἰωάννου ε' 39).

Τὰ λόγια αὐτὰ τοῦ Κυρίου μᾶς ἀναδεικνύουν τὴν σημασία τῆς μελέτης τῆς ἁγίας Γραφῆς, ποὺ μαρτυρεῖ γιὰ τὸ πρόσωπο τοῦ Κυρίου μας, τὴν ἀποστολή Του στὸν κόσμο, τὴν διακονία Του, τὴν ζωὴ Του καὶ τὴν διδασκαλία Του καὶ οὐσιαστικὰ μᾶς ὁδηγεῖ σ' Αὐτόν.

Ὅσοι ἀναζητοῦν τὴν ἀλήθεια καὶ ἐπιθυμοῦν τὴν αἰώνια ζωὴ ἐρευνοῦν, μελετοῦν τὴν ἁγία Γραφή, ποὺ βεβαιώνει γιὰ τὸν Κύριό μας Ἰησοῦ Χριστό, ποὺ εἶναι ἡ ζωὴ καὶ ὁδηγεῖ στὴν ζωὴ καὶ χαρίζει τὴν ζωὴ.

Στὸ μικρὸ αὐτὸ βιβλίο συλλέξαμε τοὺς λόγους, ὅσων διακόνησαν στὸ μυστήριο τῆς θείας οἰκονομίας, τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, μὲ τοὺς ὁποίους ἀναφέρθηκαν στὸν Κύριό μας Ἰησοῦ Χριστό καὶ φωτισμένοι ἀπὸ τὸ Ἅγιο Πνεῦμα μᾶς πληροφόρησαν ὅσα εἶναι ἀπαραίτητα νὰ γνωρίζουμε γι' Αὐτὸν καὶ γιὰ τὴν σωτηρία μας.

Σύμφωνα μὲ τὴν τακτικὴ ποὺ ἐφαρμόζουμε καὶ ἀκολουθοῦμε κατὰ τὴν περίοδο τῆς ἀρχιερατείας μας στὴν Ἱερὰ Μητρόπολή μας τὸ μικρὸ αὐτὸ βιβλίο προσφέρεται, κατὰ τὴν πανήγυρη τοῦ Ἑνοριακοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ, στοὺς ἐνορίτες ἀντίδωρο τῆς ἀγάπης τους καὶ τῆς ἠθικῆς καὶ οἰκονομικῆς ἐνισχύσεώς τους πρὸς τὴν ἐνοριακὴ διακονία. Τὸ γράψαμε γιὰ νὰ

ἀποτελέσει πνευματικὸ βοήθημα σέ ὅσους θέ-
λουν νὰ γνωρίσουν βαθύτερα τὸ πρόσωπο τοῦ
Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ, νὰ καταρτισθοῦν
καὶ νὰ στερεώσουν τὴν πίστη τους καὶ νὰ βε-
βαιωθοῦν ὅτι

«Ἰησοῦς Χριστὸς χθὲς καὶ σήμερον
ὁ αὐτὸς καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας»².

Ἐγγραφα στὴν Καισαριανή

1 Σεπτεμβρίου 2011

Ἀρχὴ τῆς Ἰνδίκτου - Ἐκκλησιαστικὴ Πρωτοχρονιά.

2. Πρὸς Ἑβραίους ιγ' 8).



Α΄. ΤΟΥ ΑΓΓΕΛΟΥ ΣΤΟΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΜΟ

Ἀρχίζουμε τὴν μελέτη μας μὲ τοὺς λόγους τοῦ Ἀγγέλου πρὸς τὴν Παρθένο Μαρία στὸν Εὐαγγελισμό.

«Ἐκείνη μόλις τὸν εἶδε ταραχθῆκε μὲ τὰ λόγια του καὶ προπαθοῦσε νὰ καταλάβει τί σήμαινε ὁ χαιρετισμὸς αὐτός. Ὁ ἄγγελος τῆς εἶπε: Μὴ φοβᾶσαι, Μαριάμ, ὁ Θεὸς σοῦ ἔδωσε τὴν χάρη Του· θὰ μείνεις ἔγκυος, καὶ θὰ γεννήσεις υἱὸ καὶ θὰ Τὸν ὀνομάσεις Ἰησοῦ. Αὐτὸς θὰ γίνῃ Μέγας καὶ θὰ ὀνομαστῆ Ἰῶς τοῦ Υἱίστου. Σὲ Αὐτὸν θὰ δώσει ὁ Κύριος ὁ Θεὸς τὸν θρόνο τοῦ Δαβίδ, τοῦ προπάτορά

Του. Θὰ βασιλεύσει γιὰ πάντα στοὺς ἀπογόνους τοῦ Ἰακώβ καὶ ἡ βασιλεία Του δὲν θὰ ἔχει τέλος»¹.

Ὁ Ἄγγελος μιλάει στὴν Παρθένο Μαρία, τῆς ἀναγγέλλει ὅτι θὰ συλλάβει καὶ θὰ γεννήσει ἓνα υἱό, ποὺ θὰ Τὸν ὀνομάσει Ἰησοῦ, θὰ εἶναι Μέγας, θὰ ὀνομαστῆι Υἱὸς Ὑψίστου, καὶ θὰ ἀνακηρυχθεῖ αἰώνιος Βασιλιάς.

Θὰ σχολιάσουμε σύντομα τὶς ἔννοιες αὐτές.

1. Τὸ ὄνομα Ἰησοῦς

Τὸ ὄνομα Ἰησοῦς στὰ ἑλληνικὰ μεταφράζεται Σωτήρας, Λυτρωτής. Εἶναι τὸ κύριο ὄνομα ποὺ ἔλαβε ὁ σαρκωμένος Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ὅταν γεννήθηκε.

Στὴν Παλαιὰ Διαθήκη, στὴν προφητεία τοῦ Ἡσαΐα², στὸν υἱὸ τῆς Παρθένου δίδεται τὸ

1. «Ἡ δὲ ἰδοῦσα διεταράχθη ἐπὶ τῷ λόγῳ αὐτοῦ, καὶ διελογίζετο ποταπὸς εἶη ὁ ἀσπασμὸς οὗτος. καὶ εἶπεν ὁ ἄγγελος αὐτῇ· Μὴ φοβοῦ, Μαριάμ· εὗρες γὰρ χάριν παρὰ τῷ Θεῷ. καὶ ἰδοὺ συλλήψῃ ἐν γαστρὶ καὶ τέξῃ υἱόν, καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦν. οὗτος ἔσται μέγας καὶ υἱὸς ὑψίστου κληθήσεται, καὶ δώσει αὐτῷ Κύριος ὁ Θεὸς τὸν θρόνον Δαυΐδ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ καὶ βασιλεύσει ἐπὶ τὸν οἶκον Ἰακώβ εἰς τοὺς αἰῶνας καὶ τῆς βασιλείας αὐτοῦ οὐκ ἔσται τέλος» (Λουκᾶ α' 29-33).

2. Ἡσαΐου ζ' 14.

ὄνομα Ἐμμανουήλ, ποὺ σημαίνει στὰ ἑλληνικά ὁ Θεὸς εἶναι μαζί μας, δηλώνει δηλαδή τὴν παρουσία τοῦ Θεοῦ ἀνάμεσά μας.

Ὁ Θεὸς ποὺ δημιουργῆσε τὸν ἄνθρωπο θέλει νὰ εἶναι σ' αὐτὸν παρών. Ἄν ὁ ἄνθρωπος ἐξαιτίας τῆς ἁμαρτίας ἀποφεύγει αὐτὴν τὴν παρουσία, ὁ Θεὸς παρὰ ταῦτα ἐξακολουθεῖ νὰ τὸν προσκαλεῖ διὰ μέσου τῆς ἱστορίας, ὅπως ἀναζήτησε τὸν Ἀδὰμ μετὰ τὴν παρακοή του «Ἀδὰμ ποῦ εἶ;»³.

Αὐτὴ ἡ ὑπόσχεση τοῦ Θεοῦ, ὅτι θὰ εἶναι μαζί μας, ἐκπληρώθηκε ὅταν ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ ἔγινε ἄνθρωπος καὶ ἤρθε νὰ κατοικήσει ἀνάμεσά μας⁴. Θὰ παραμένει ἀνάμεσά μας παρὰ τὸν ἀποχωρισμὸ μὲ τὴν ἀνάληψή Του στὸν οὐρανό⁵.

Ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἤρθε στὸν κόσμο γιὰ νὰ θεραπεύσει τὸν ἄνθρωπο ἀπὸ τὸ τραῦμα τῆς πτώσεώς του στὴν ἁμαρτία.

Μὲ τὴν ἐπίκληση τοῦ ὀνόματος τοῦ Ἰησοῦ οἱ μαθητὲς Του θεράπευαν ἀσθενεῖς⁶, ἔδιωχναν τὰ δαιμόνια⁷. Πραγματοποιοῦσαν κάθε

3. Γενέσεως γ' 9.

4. Ἰωάννου α' 14.

5. Ματθαίου κη' 20.

6. Πράξεων γ' 6 καὶ θ' 34.

7. Μάρκου θ' 38· ἰστ' 17· Λουκᾶ ι' 17· Πράξεων ἰστ' 18· ιθ' 12.

εἶδους θαύματα⁸. Ἔτσι ὁ Ἰησοῦς ἐπιβεβαιώνει ἀκριβῶς, αὐτὸ ποὺ δηλώνει τὸ ὄνομά Του. Εἶναι Αὐτὸς ποὺ σώζει, προσφέροντας τὴν αἰώνια σωτηρία σ' ἐκείνους ποὺ πιστεύουν σ' Αὐτόν⁹.

Ἡ χριστιανικὴ πίστη εἶναι συνδεδεμένη μὲ τὸ ὄνομα τοῦ Ἰησοῦ, ἐπειδὴ ἔγινε τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου καὶ δὲν μπορεῖ νὰ διαχωριστεῖ ἀπὸ «τὸ ὑπὲρ πᾶν ὄνομα», δηλαδὴ τοῦ Θεοῦ. Γι' αὐτὸ «στὸ ὄνομα τοῦ Ἰησοῦ θὰ προσκυνήσουν τὰ ἐπουράνια, δηλαδὴ οἱ Ἄγγελοι καὶ τὰ ἐπίγεια, δηλαδὴ οἱ ἄνθρωποι καὶ τὰ καταχθόνια, δηλαδὴ οἱ δαίμονες»¹⁰.

Τὸ ὄνομα Ἰησοῦς ἂν καὶ ἀνθρώπινο ποὺ δόθηκε σὲ μιὰ ἱστορικὴ στιγμή στὸν Κύριο μεταμορφώθηκε, περιβλήθηκε καὶ κατακλύσθηκε ἀπὸ τὸ μεγαλεῖο καὶ τὴν δύναμη τοῦ ἀρρήτου Ὀνόματος, δηλαδὴ τοῦ Ὀνόματος τοῦ Θεοῦ, ποὺ ἦταν ἀνεκφώνητο ἀπὸ τοὺς Ἰουδαίους.

Ἡ μοναδικὴ σωτηρία τῆς ἀνθρωπότητας¹¹, ὁ μοναδικὸς πλοῦτος τῆς Ἐκκλησίας¹², ἡ μο-

8. Ματθαίου ζ' 22· Πράξεων δ' 30.

9. Πράξεων δ' 7-12· ε' 31· ιβ' 23.

10. «Ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ πᾶν γόνυ κάμψη ἐπουρανίων καὶ ἐπιγείων καὶ καταχθονίων» (πρὸς Φιλιππησίους β' 7-11).

11. Πράξεων δ' 12.

12. Πράξεων γ' 6.

ναδικὴ δύναμη ποὺ ἔχει στὴν διάθεσή της εἶναι τὸ ὄνομα Ἰησοῦς: «Σὲ γιατρεύει ὁ Ἰησοῦς Χριστός»¹³ ἐπαναλαμβάνει συνεχῶς ἡ Ἐκκλησία στὸν ἄνθρωπο κάθε ἐποχῆς, ὅπως ἔλεγαν οἱ Ἀπόστολοι, ὅταν θεράπευαν ἀσθενεῖς.

Ὁλόκληρη ἡ ἀποστολὴ τῆς Ἐκκλησίας ἔγκειται στὸ νὰ διδάσκει, ἔχοντας ὡς κύριο καὶ κεντρικὸ θέμα τοῦ κηρύγματός Της τὸ ὄνομα, δηλαδὴ τὸ πρόσωπο τοῦ Ἰησοῦ. «Λαλεῖν ἐπὶ τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ»¹⁴.

Ἔτσι ὁ ἀπόστολος Παῦλος στὴν συναγωγὴ τῆς Δαμασκοῦ, τὴν ἐπομένη τῆς μεταστροφῆς του, «ἐκήρυσσε τὸν Ἰησοῦν»¹⁵. Στὴν Ἀγορὰ τῶν Ἀθηνῶν «ἐκήρυττε σ' αὐτούς, δηλαδὴ τοὺς Ἀθηναίους τὸν Ἰησοῦ καὶ τὴν ἀνάσταση»¹⁶. Καὶ στὴν Κόρινθο κήρυττε «Ἰησοῦν Χριστὸν καὶ τοῦτον ἐσταυρωμένον»¹⁷. Ὁλόκληρη ἡ ὑπαρξὴ τῶν Χριστιανῶν θυσιάζεται καὶ παραδίνεται «ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ»¹⁸. Ὁ Χριστιανὸς χαίρεται ὅταν «ἀ-

13. «*Ἰαταί σε Ἰησοῦς Χριστός*» (Πράξεων θ' 34).

14. Πράξεων ε' 40.

15. Πράξεων θ' 20.

16. «*Τὸν Ἰησοῦν καὶ τὴν ἀνάστασιν εὐηγγελίζετο*» (Πράξεων ιζ' 18).

17. Πρὸς Κορινθίους Α' β' 2.

18. Πράξεων ε' 41.

ξιωθεῖ νὰ διωχθεῖ καὶ νὰ τιμωρηθεῖ χάριν τοῦ ὀνόματος τοῦ Χριστοῦ»¹⁹ καὶ νὰ πεθάνει γιὰ τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ²⁰.

Τὸ ὄνομα τοῦ Ἰησοῦ τέθηκε στὸ κέντρο τῆς προσευχῆς τοῦ πιστοῦ, ποὺ τὸ ἐπικαλεῖται συνεχῶς ἐφαρμόζοντας τὴν προτροπὴ τοῦ ἀποστόλου Παύλου «ἀδιαλείπτως προσεύχεσθαι»²¹.

Ἐν παντὶ καιρῷ καὶ τόπῳ καὶ πάσῃ ὥρᾳ μνημονεύει τοῦ ὀνόματος τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ ἐπικαλεῖται τὸν Σωτῆρα «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ ἐλέησόν με», ὅπως ἔκαναν ὅλοι ἐκεῖνοι ποὺ κατέφευγαν σ' Αὐτὸν γιὰ νὰ Τοῦ ζητήσουν νὰ ἐπέμβει λυτρωτικὰ στὴν ζωὴ τους.

Στὴν πνευματικότητα τῆς Ἐκκλησίας μας, μὲ κέντρο τὴν ἐπίκληση τοῦ ὀνόματος τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἀναπτύχθηκε μιὰ ἐμπειρία ποὺ ἔχει θησαυρισθεῖ στὰ ἔργα τῶν ἀσκητῶν Πατέρων.

2. Ὁ μέγας Θεός

Ὁ ἀπόστολος Παῦλος ὀνομάζει τὸν Κύριό μας «μεγάλο Θεό»²².

19. Πράξεων ε' 41.

20. Πράξεων κα' 13.

21. Πρὸς Θεσσαλονικεῖς Α' ε' 17.

22. Πρὸς Τίτον β' 13.

Ἡ μεγαλωσύνη τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ φανερώνεται στὴν θεία καταγωγή καὶ προῦπαρξή Του στὰ θαυμαστὰ καὶ ὑπερφυῆ ἔργα Του, στὴν μοναδικὴ καὶ ἀνυπέρβλητη διδασκαλία Του, στὴν ἀγία καὶ ἀναμάρτητη ζωὴ Του, στὴν μοναδικὴ ἐκούσια θυσία τῆς ζωῆς Του γιὰ τὴν σωτηρία τοῦ κόσμου.

Τὰ πάντα μαρτυροῦν τὸ θεῖο μεγαλεῖο Του καὶ τὴν ὑπέρλαμπρη μεγαλοσύνη Του σύμφωνα μὲ τοὺς ἀποστολικοὺς λόγους:

«Ὁ Λόγος ἔγινε ἄνθρωπος καὶ ἔστησε τὴν σκηνή Του ἀνάμεσά μας καὶ εἶδαμε τὴν θεϊκὴ Του δόξα, τὴν δόξα ποὺ ἔχει ἀπὸ τὸν Πατέρα σὰν Υἱὸς μονάκριβος ποὺ ἦταν, γεμάτος χάρη θεϊκὴ καὶ γεμάτος ἀλήθεια»²³.

«Δὲν βασιστήκαμε, λοιπόν, σὲ περίτεχνους μύθους γιὰ νὰ σᾶς γνωστοποιήσουμε τὴν δυναμικὴ ἔλευση τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἔχουμε δεῖ μὲ τὰ ἴδια μάτια μας τὸ μεγαλεῖο Του»²⁴.

23. «Καὶ ὁ Λόγος σὰρξ ἐγένετο καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν, καὶ ἐθεασάμεθα τὴν δόξαν αὐτοῦ, δόξαν ὡς μονογενοῦς παρὰ πατρός, πλήρης χάριτος καὶ ἀληθείας» (Ἰωάννου α' 14).

24. «Οὐ γὰρ σεσοφισμένοι μύθοις ἐξακολουθήσαντες ἐγνωρίσαμεν ὑμῖν τὴν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ δύναμιν καὶ παρουσίαν, ἀλλ' ἐπόπται γενηθέντες τῆς ἐκείνου μεγαλειότητος» (Β' Πέτρου α' 16).

3. Υἱὸς τοῦ Θεοῦ

Ἀναγνωρίσθηκε καὶ κλήθηκε «Υἱὸς Ὑψίστου» δηλαδή Υἱὸς τοῦ Θεοῦ. Αὐτὸς ὁ τίτλος δηλώνει τὴν θεότητα τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ὁ υἱὸς τῆς Παρθένου εἶναι ὁ μονογενὴς Υἱὸς τοῦ Θεοῦ²⁵. Ὁ τίτλος αὐτὸς ποὺ ἐμφανίζεται σὰν Μεσσιανικὸς τίτλος, δηλαδή τίτλος τοῦ Μεσσία, ὑπόκειται σὲ πολλὰ παρερμηνεῖες τὶς ὁποῖες διέλυσε ὁ ἴδιος ὁ Ἰησοῦς διευκρινίζοντας τὸ ἀκριβὲς περιεχόμενο τοῦ τίτλου αὐτοῦ ποὺ ἔφερε καὶ τὴν σχέση Του μετὸν Θεὸ Πατέρα.

α'. Ἡ σκηνὴ τοῦ πειρασμοῦ Του στὸ ὄρος μετὰ τὸ βάπτισμα καὶ τὴν σαρανταήμερη νηστεία φανερώνει δύο ἀντίθετες ἐρμηνεῖες ποὺ συντελοῦν στὴν κατανόηση τοῦ τίτλου.

Γιὰ τὸν Σατανᾶ, νὰ εἶναι κάποιος Υἱὸς τοῦ Θεοῦ σημαίνει, ὅτι ἐξασφαλίζει γιὰ τὸν ἑαυτοῦ μιὰ καταπληκτικὴ δύναμη καὶ μιὰ ἄτρωτη προστασία²⁶.

Γιὰ τὸν Ἰησοῦ σημαίνει ὅτι ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ βρίσκει τροφή καὶ ὑποστήριξη μόνο στὸ θελημα τοῦ Θεοῦ²⁷.

25. Ἰωάννου α' 14· 18.

26. Ματθαίου δ' 3· 6.

27. Ματθαίου δ' 4· 7.

β'. Ὁ Ἰησοῦς ἐνῶ ἀπορρίπτει κάθε προοπτικὴ καὶ ἀντίληψη γιὰ ἐπίγειο μεσσιανισμό, ὅπως πολλοὶ στίς ἡμέρες Του πίστευαν, φανερώνει τὸν ἀδιάσπαστο σύνδεσμο ποὺ Τὸν ἐνώνει μὲ τὸν Θεὸ Πατέρα²⁸. Ἔτσι βοηθεῖ τοὺς μαθητές Του νὰ κατανοήσουν, ὅτι ἡ ἐπίγεια κοσμικὴ ἐξουσία εἶναι ἀσήμαντη συγκρινόμενη μὲ τὴν θεία δύναμη ποὺ ἀντλεῖ ἀπὸ τὴν ἐνότητά Του μὲ τὸν Θεὸ Πατέρα. Οἱ μαθητές Του διδάσκονται νὰ παραμένουν ἐνωμένοι μὲ τὸν Θεὸ Πατέρα καὶ ὄχι νὰ ἐπιδιώκουν ἐνδοκοσμικὲς ἐξουσίες.

γ'. Ὁ Ἰησοῦς ἐπιβάλλει τὴν σιωπὴν σὲ ὅσους κατέχονται ἀπὸ ἀκάθαρτα πνεύματα²⁹, ὅταν τὸν ἀποκαλοῦν Υἱὸ τοῦ Θεοῦ, ἐπειδὴ οἱ δαίμονες, ἔστω καὶ ἂν ἀκούσια, ἀναγνωρίζουν τὸ πρόσωπό Του³⁰, ἐν τούτοις δὲν διαθέτουν τὴν ἐκ προθέσεως πίστην στὴν θεότητά Του.

δ'. Ἡ ὁμολογία πίστεως τοῦ Πέτρου «σὺ εἶ ὁ Χριστὸς ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος» προέρχεται ἀπὸ μιὰ αὐθεντικὴ πίστη³¹ καὶ ὁ Εὐαγγελιστὴς ποὺ τὴν ἀναφέρει τῆς δίνει ὅλη

28. Ἰωάννου στ' 15· 24-58.

29. Μάρκου γ' 11 καὶ ε' 7.

30. Μάρκου α' 34.

31. Ματθαίου ιστ' 16.

τὴν χριστιανικὴ προοπτικὴ τῆς, χωρὶς δυσκολία.

ε΄. Γιὰ τὸν Ἰησοῦ ὁ τίτλος Του δὲν Τοῦ ἐξασφαλίζει ἓνα μέλλον ἐπίγειας δόξας. Ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου θὰ ἐξουθενωθεῖ καὶ θὰ πεθάνει γιὰ νὰ εἰσέλθει στὴν δόξα Του³².

στ΄. Ὅταν ὁ Ἰουδαῖος Ἀρχιερέας Καϊάφας θέτει ἐπίσημα στὸν Ἰησοῦ Χριστό, ὅταν Τὸν ἀνέκρινε, τὴν οὐσιαστικὴ ἐρώτηση: «σὺ εἶ ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ εὐλογητοῦ;»³³, ὁ Ἰησοῦς ἀντιλαμβάνεται ὅτι ἡ ἔκφραση θὰ μπορούσε νὰ ἐρμηνευτεῖ μὲ τὴν ἔννοια ἐνὸς ἐγκόσμιου μεσσιανισμοῦ. Γι' αὐτὸ ἀπαντᾷ ἔμμεσα ἀνοίγοντας μιὰ ἄλλη προοπτικὴ, προλέγει τὴν ἔλευσὴ Του ὡς ὑπέρτατου Κριτῆ μὲ τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ Υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου.

Μὲ τὸν τρόπο αὐτὸ ἀποδίδει στοὺς ἄλλους τίτλους ποὺ ἔφερε, τοῦ Μεσσία καὶ τοῦ Υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου, ἓνα καθαυτὸ θεῖο χαρακτηριστὴρα.

Ὁ Ἰησοῦς μὲ τοὺς λόγους Του ἀποκάλυψε τὴν φύση τῶν σχέσεών Του μὲ τὸν Θεό. Μπροστὰ στὸν Θεὸ εἶναι «ὁ Υἱός»³⁴.

32. Ματθαίου ιστ' 21.

33. Ματθαίου κστ' 63· Μάρκου ιδ' 61.

34. Ματθαίου ια' 27· κα' 37· κδ' 36.

Αὐτὴ ἡ σχέση τοῦ ἐπιτρέπει νὰ ἀπευθύνεται στὸν Θεὸ ὀνομάζοντάς Τον Πατέρα Του³⁵. Ἀνάμεσα σ' Αὐτὸν καὶ στὸν Θεὸ βασιλεύει ἐκείνη ἡ βαθεῖα οἰκειότητα, ἡ ὁποία προέρχεται ἀπὸ τὴν τέλεια ἀμοιβαία γνώση καὶ ἐπικοινωνία σὲ ὅλα³⁶.

Ἔτσι ὁ Ἰησοῦς ἀποκαλύπτει ὅλο τὸ νόημα τῶν θείων διακηρύξεων: «Σὺ εἶ ὁ Υἱὸς μου»³⁷.

Ἡ θεολογία τῆς θείας υἰότητος γίνεται κυρίαρχο θέμα στὸ κατὰ Ἰωάννη Εὐαγγέλιο.

Σ' αὐτὸ ὁ Ἰησοῦς ἀναφέρεται καθαρὰ στὶς σχέσεις ἀνάμεσα στὸν Υἱό, δηλαδὴ τὸν Ἴδιο καὶ στὸν Πατέρα Του.

Υπάρχει ἀνάμεσά Τους ἐνότητα ἐνέργειας καὶ δόξας³⁸. Ὁ Πατέρας μεταβιβάζει τὰ πάντα στὸν Υἱὸ γιὰ τὸν ἀγαπᾶ³⁹, ἐξουσία νὰ ζωοποιεῖ⁴⁰ καὶ ἐξουσία νὰ κρίνει⁴¹. Ὅταν ὁ Ἰησοῦς ἐπιστρέφει στὸν Θεό, ὁ Πατέρας δοξάζει τὸν Υἱό, ὥστε καὶ ὁ Υἱὸς νὰ Τὸν δοξάσει⁴².

35. Ἰωάννου κ' 17.

36. Ματθαίου ια' 25.

37. Μάρκου α' 11 καὶ θ' 7.

38. Ἰωάννου ε' 19· 22· Ἰωάννου Α' β' 22 καὶ ἐξῆς.

39. Ἰωάννου ε' 20.

40. Ἰωάννου ε' 21, 25 καὶ ἐξῆς.

41. Ἰωάννου ε' 22, 27.

42. Ἰωάννου ιζ' 1 καὶ ιδ' 13.

Ἔτσι διαγράφεται μὲ σαφήνεια ἡ διδασκαλία τῆς Σαρκώσεως: Ὁ Θεὸς ἔστειλε στὸν κόσμον τὸν μονογενῆ Υἱὸ Του γιὰ νὰ σώσει τὸν κόσμον⁴³.

Αὐτὸς ὁ μονογενὴς Υἱὸς εἶναι Ἐκεῖνος ποὺ ἀποκαλύπτει τὸν Θεὸ Πατέρα⁴⁴ καὶ μεταδίδει στοὺς πιστοὺς τὴν αἰώνια ζωὴ ποὺ προέρχεται ἀπὸ τὸν Θεὸ Πατέρα⁴⁵.

Τὸ ἔργο ποὺ πρέπει νὰ ἐπιτελεσθεῖ εἶναι νὰ πιστέψουν σ' Αὐτόν⁴⁶. Ὅποιος πιστεύει στὸν Υἱὸ ἔχει τὴν αἰώνια ζωή⁴⁷. Ὅποιος δὲν πιστεύει ἔχει ἤδη καταδικασθεῖ⁴⁸.

Μὲ τὴν ἀνάσταση τοῦ Ἰησοῦ οἱ Ἀπόστολοι κατάλαβαν ἐπιτέλους τὸ μυστήριον τῆς θείας υἰότητος τοῦ Ἰησοῦ.

Ἀπὸ τὴν ἐπομένῃ τῆς Πεντηκοστῆς ἡ ἀποστολικὴ μαρτυρία καὶ ἡ ὁμολογία τῆς χριστιανικῆς πίστεως ἔχουν ὡς ἀντικείμενο «τὸν Ἰησοῦν τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ»⁴⁹. Συγκεκριμένα ὅτι ὁ Θεὸς ἔστειλε τὸν Υἱὸ Του ἐδῶ στὴν γῆ⁵⁰,

43. Ἰωάννου Α' δ' 9 καὶ ἐξῆς.

44. Ἰωάννου α' 18.

45. Ἰωάννου Α' ε' 11 καὶ ἐξῆς.

46. Ἰωάννου στ' 29· κ' 31.

47. Ἰωάννου στ' 40.

48. Ἰωάννου γ' 18.

49. Πράξεων η' 37· θ' 20.

50. Πρὸς Γαλάτας δ' 4· πρὸς Ρωμαίους η' 3.

ὥστε «μᾶς συμφιλίωσε μὲ τὸν Θεὸ ὁ σταυρικὸς θάνατος τοῦ Υἱοῦ Του· πολὺ περισσότερο τώρα ποὺ συμφιλιωθήκαμε, ἡ ζωὴ Του θὰ μᾶς χαρίσει τὴν σωτηρία»⁵¹.

Τώρα Τὸν ἔχει ἀποκαταστήσει «ἐν δυνάμει»⁵² καὶ μᾶς προσκαλεῖ «εἰς κοινωνίαν τοῦ Υἱοῦ αὐτοῦ»⁵³, γιατί μᾶς «μετέστησεν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ υἱοῦ τῆς ἀγάπης αὐτοῦ»⁵⁴.

Ἡ χριστιανικὴ ζωὴ εἶναι μιὰ ζωὴ «ποὺ εἶναι βασισμένη στὴν πίστη στὸν Υἱὸ τοῦ Θεοῦ»⁵⁵, ποὺ μᾶς ἀγάπησε καὶ παραδόθηκε γιὰ μᾶς, εἶναι μιὰ προσδοκία τῆς ἡμέρας ποὺ θὰ ξανάρθει ἀπὸ τοὺς οὐρανοὺς γιὰ νὰ μᾶς λυτρώσει ἀπὸ τὴν ὀργή⁵⁶.

4. Ὁ αἰώνιος βασιλιάς

Τέλος μετὰ τὴν ἀνάστασή Του ἀπὸ τοὺς νεκροὺς καὶ τὴν ἀνάληψή Του στοὺς οὐρανοὺς,

51. «Κατηλλάγημεν τῷ Θεῷ διὰ τοῦ θανάτου τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, πολλῶ μᾶλλον καταλλαγέντες σωθησόμεθα» (Πρὸς Ρωμαίους ε' 10).

52. Πρὸς Ρωμαίους α' 4.

53. Πρὸς Κορινθίους Α' α' 9.

54. Πρὸς Κολοσσαεῖς α' 13.

55. «Ἐν πίστει τῇ τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ» (Πρὸς Γαλάτας β' 20).

56. Πρὸς Θεσσαλονικεῖς Α' α' 10.

κάθησε στὸν θρόνο τοῦ Θεοῦ, ὅπου προσκυνεῖται καὶ δοξάζεται ὡς βασιλιάς αἰώνιος⁵⁷.

Στὸ κέντρο τοῦ κηρύγματος τοῦ Προοδρόμου καὶ Βαπτιστοῦ Ἰωάννου, ποὺ συνδέει τὴν Παλαιὰ καὶ τὴν Καινὴ Διαθήκη βρίσκεται ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ⁵⁸. Ἡ ἔννοια τῆς Βασιλείας τοῦ Μεσσία εἶναι ριζωμένη στὴν ἐμπειρία τοῦ Ἰσραὴλ καὶ στηρίζεται στὶς προφητικὲς ὑποσχέσεις. Ὁ Ἰησοῦς εἶναι ὁ ἀνθρώπινος συντελεστὴς τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ. Ὁ ἴδιος ὅμως ὅπως ἐρμήνευσε τὸν τίτλο «Ἰῶς τοῦ Θεοῦ» διευκρίνισε καὶ τὸν τίτλο τοῦ Μεσσία Βασιλιά ποὺ ἔχει, ἀπαλλάσσοντάς τον ἀπὸ τὶς πολιτικὲς προεκτάσεις καὶ ἀπηχήσεις ἐνὸς ἐγκόσμιου βασιλιά.

α'. Τὸ βασιλικὸ ἀξίωμα τοῦ Ἰησοῦ στὴν ἐπίγεια ζωὴ Του

Ὁ ἴδιος ὁ Ἰησοῦς ἀπαντᾷ στὸ ἐρώτημα ἐὰν εἶναι βασιλιάς. Στὴν δημόσια ζωὴ καὶ δράση Του ποτὲ δὲν ὑπέκυψε στὸν μεσσιανικὸ ἐνθουσιασμὸ τοῦ ὄχλου ποὺ ἦταν ἀνάμεικτος μὲ πολλὰ ἀνθρώπινα στοιχεῖα καὶ ἐγκόσμιες ἐλπίδες, Δὲν ἀντιτάχθηκε στὴν ἐξουσία τοῦ τετράρχη Ἡρώδη, ὁ ὁποῖος παραταῦτα ὑπο-

57. Ἀποκαλύψεως δ'.

58. Ματθαίου γ' 2.

πεύεται τὸν Ἰησοῦ σὰν ἀντιπαλό του⁵⁹. Δὲν ἀμφισβήτησε τὸν Ρωμαῖο αὐτοκράτορα, στὸν ὁποῖο ἀπέδωσε τὸν φόρο⁶⁰.

Ἡ ἀποστολή Του εἶναι ἄλλης φύσεως⁶¹. Γι' αὐτὸ δὲν ἀντιλέγει στὴν ὁμολογία μεσσιανικῆς πίστεως τοῦ Ναθαναήλ, «σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τοῦ Ἰσραήλ»⁶², ἀλλὰ τὸν προσανατολίζει πρὸς τὴν παρουσία τοῦ Υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου. Ὅταν μετὰ τὸν πολλαπλασιασμὸ τῶν ἄρτων ὁ ὄχλος θέλει νὰ Τὸν ἀνακηρύξει βασιλιά, φεύγει ἀπὸ ἀνάμεσά τους⁶³.

Ἀποδέχεται ὡστόσο κάποτε μιὰ δημόσια ἐκδήλωση, στὴν θριαμβευτικὴ εἴσοδο στὴν Ἱερουσαλήμ. Καθισμένος πάνω σ' ἓνα ταπεινὸ ὑποζύγιο, σύμφωνα μὲ τὶς προφητεῖες τοῦ Ζαχαρία⁶⁴, καὶ τοῦ Σοφονίου⁶⁵ δέχεται νὰ Τὸν ἐπευφημοῦν ὡς Βασιλέα τοῦ Ἰσραήλ, γιὰ νὰ ἐπιβεβαιώσῃ, ὅτι ἡ προφητεία ἐπαληθεύθηκε σ' Αὐτόν, ποὺ φανερώνει τὴν φύση τῆς βασιλείας ποὺ εἶναι μιὰ πνευματικὴ αἰώνια ἐξουσία πάνω στὸν θάνατο καὶ τὴν φθορά.

59. Λουκᾶ θ' 7 καὶ ἐξῆς.

60. Μάρκου ιβ' 13-17.

61. Ἰωάννου ιη' 33-38.

62. Ἰωάννου α' 50.

63. Ἰωάννου στ' 15.

64. Ζαχαρία θ' 9-15.

65. Σοφονίου γ' 14-19.

Στὸ μυστήριο τοῦ Πάθους τῆς σταυρώσεως λάμπει τὸ βασιλικὸ ἀξίωμα τοῦ Ἰησοῦ.

Εἶναι ὁ πνευματικὸς βασιλιάς ποὺ μὲ τὸ Πάθος Του θὰ ἐλκύσει τοὺς πάντες ἐλεύθερα νὰ ὑποταχθοῦν στὸ θέλημά Του. «Ἐγώ, ὅταν θὰ ὑψωθῶ ἀπὸ τὴν γῆ, ὅλους τοὺς ἀνθρώπους θὰ τοὺς τραβήξω κοντά μου»⁶⁶.

Ἡ βασιλεία Του θὰ ἐγκαθιδρυθεῖ στὴν γῆ μὲ τὴν ἐξαγγελία τοῦ Εὐαγγελίου Του, δηλαδή τῆς διδασκαλίας Του. Ἡ Βασιλεία Του ἡ ὁποία «δὲν προέρχεται ἀπὸ αὐτὸ τὸν κόσμο»⁶⁷, καὶ ἡ ὁποία δὲν ἐκπροσωπεῖται ἀπὸ καμμιά ἀνθρωπίνη μοναρχία στὴν ὁποία ὁ Ἰησοῦς κληροδότησε τὶς ἐξουσίες Του, δὲν ἀνταγωνίζεται καθόλου τοὺς ἐπίγειους βασιλεῖς.

Οἱ χριστιανοὶ γίνονται πολῖτες αὐτῆς τῆς βασιλείας, ὅταν ὁ Θεὸς τοὺς λυτρώνει ἀπὸ τὴν ἐξουσία τοῦ σκότους καὶ τοὺς ὀδηγεῖ «στὴν βασιλεία τοῦ ἀγαπητοῦ Του Υἱοῦ, ὁ ὁποῖος μᾶς ἔδωσε τὴν ἀπολύτρωση»⁶⁸.

66. «Κἀγὼ ἐὰν ὑψωθῶ ἐκ τῆς γῆς, πάντας ἐλκύσω πρὸς ἑμαυτόν» (Ἰωάννου ιβ' 32).

67. «Οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ κόσμου τούτου» (Ἰωάννου ιη' 36).

68. «Εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ υἱοῦ τῆς ἀγάπης αὐτοῦ, ἐν ᾧ ἔχομεν τὴν ἀπολύτρωσιν, τὴν ἄφεσιν τῶν ἁμαρτιῶν» (Κολοσσαεῖς α' 13).



Β΄. ΤΟΥ ΑΓΓΕΛΟΥ
ΣΤΟΝ ΙΩΣΗΦ, ΤΟΝ ΜΝΗΣΤΟΡΑ
ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ

Συνεχίζουμε με την μαρτυρία του Ἀγγέλου, πού πληροφορήσε τὸν μνήστορα τῆς Θεοτόκου γιὰ τὴν σύλληψη τῆς Παρθένου Μαρίας καὶ συγχρόνως περιγράφει Αὐτὸν πὸς θὰ γεννήσει.

«Θὰ γεννήσει υἱό, καὶ θὰ τοῦ δώσουν τὸ ὄνομα Ἰησοῦς, γιὰτὶ αὐτὸς θὰ σώσει τὸν λαὸ Του ἀπὸ τὶς ἁμαρτίες του. Μὲ ὅλα αὐτὰ πὸς ἔγιναν, ἐκπληρώθηκε ὁ λόγος τοῦ Κυρίου, πὸς εἶχε πεῖ ὁ προφήτης: Ἡ παρθένος θὰ μείνει ἔγκυος καὶ θὰ γεννήσει υἱό, καὶ θὰ τοῦ δώ-

σούν τὸ ὄνομα Ἐμμανουήλ, ποὺ σημαίνει, ὁ Θεὸς εἶναι μαζί μας»¹.

Ἄγγελος Κυρίου ἀποκαλύπτει στὸν Ἰωσήφ τὸν μνήστορα, ὅτι ἡ Παρθένος Μαρία συνέλαβε, θὰ γεννήσει Υἱὸ καὶ θὰ Τὸν ἀποκαλέσει Ἰησοῦ. Αὐτὸς θὰ εἶναι Σωτήρας τοῦ λαοῦ Του, ποὺ θὰ τὸν ἐλευθερώσει ἀπὸ τὶς ἀμαρτίες του. Μὲ ὅλα αὐτὰ θὰ ἐπαληθευθεῖ ἡ προφητεία τοῦ προφήτου Ἡσαΐα (ζ' 14), ποὺ ἀναφέρεται στὸ θέμα αὐτό.

1. Ἰησοῦς Χριστὸς Σωτήρας τῶν ἀνθρώπων

Στὰ προηγούμενα σχολιάσαμε τὴν ἔννοια τοῦ ὀνόματος τοῦ Ἰησοῦ, ἐδῶ θὰ σχολιάσουμε τὴν ἔννοια τοῦ Σωτῆρος καὶ τῆς Σωτηρίας.

Ἡ παράβαση τοῦ θελήματος τοῦ Θεοῦ συνεπάγεται ὀλέθριες συνέπειες. Διακοπὴ τῆς κοινωνίας μὲ τὸν Θεὸ Πατέρα, ἔκπτωση ἀπὸ

1. «Τέξεται δὲ υἱὸν καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦν, αὐτὸς γὰρ σώσει τὸν λαὸν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν ἀμαρτιῶν αὐτῶν. Τοῦτο δὲ ὅλον γέγονεν ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν ὑπὸ τοῦ Κυρίου διὰ τοῦ προφήτου λέγοντος: Ἴδου ἡ παρθένος ἐν γαστρὶ ἔξει καὶ τέξεται υἱόν, καὶ καλέσουσι τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἐμμανουήλ, ὃ ἐστὶν μεθερμηνεύμενον Μεθ' ἡμῶν ὁ Θεός» (Ματθαίου α' 21-23).

τὴν θεία ζωή, ὑποδούλωση στὰ πάθη τῆς ἁμαρτίας, φθορὰ τῆς ὑπάρξεως καὶ τέλος τὸν θάνατο. Ὁ Κύριος μᾶς ἐλευθέρωσε ἀπὸ τὶς συνέπειες τῶν ἁμαρτιῶν μας. Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς εἶναι Σωτήρας τῶν ἀνθρώπων. Στὴν ἀρχὴ τοῦ ἀπολυτρωτικοῦ ἔργου Του ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς μὲ ἐνδεικτικὲς ἐνέργειες καὶ πράξεις Του ἀποκαλύπτεται ὡς Σωτήρας. Σώζει τοὺς ἀσθενεῖς θεραπεύοντάς τους². Σώζει τὸν Πέτρο πὸν βαδίζει πάνω στὰ κύματα καὶ τοὺς μαθητὲς Του μέσα στὴν τρικυμία³. Ἡ ἀπαραίτητη προϋπόθεση εἶναι νὰ πιστεύσει κάποιος σ' Αὐτόν. Τοὺς ἀσθενεῖς σώζει ἢ πίστη τους⁴, ἐνῶ ἐπιτιμᾷ τοὺς μαθητὲς γιατί ἀμφέβαλαν⁵.

Τὰ γεγονότα αὐτὰ δείχνουν ἤδη ποιά εἶναι ἡ οἰκονομία τῆς σωτηρίας. Ἡ προσεκτικὴ μελέτη τοῦ Εὐαγγελίου μᾶς ἀποκαλύπτει μιὰ βαθύτερη ἔννοια τῆς σωτηρίας πέραν τῆς σωματικῆς. Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς προσφέρει στοὺς ἀνθρώπους μιὰ σωτηρία πολὺ πιὸ σημαντικὴ. Στὰ παραδείγματα πὸν ἀκολουθοῦν διακρίνουμε τὸν χαρακτήρα αὐτῆς τῆς σωτηρίας καὶ τὶς προϋποθέσεις πὸν παρέχεται. Ἡ ἁμαρ-

2. Ματθαίου θ' 12· Μάρκου γ' 4· ε' 23· στ' 56.

3. Ματθαίου η' 25· ιδ' 30.

4. Λουκᾶ η' 28· ιζ' 19· ιη' 42.

5. Ματθαίου η' 26· ιδ' 31.

τωλὴ γυναίκα σώζεται ἐπειδὴ τῆς συγχωρεῖ τις ἁμαρτίες της⁶ καὶ ἡ σωτηρία εἰσέρχεται στὸ σπίτι τοῦ Ζακχαίου ποὺ μετανόησε⁷. Γιὰ νὰ σωθεῖ κάποιος πρέπει ὅπωςδήποτε νὰ δεχθεῖ μὲ πίστη τὸ Εὐαγγέλιο τῆς Βασιλείας⁸. Ἄρα, προϋπόθεση τῆς σωτηρίας εἶναι ἡ συγχώρηση τῶν ἁμαρτιῶν, ἡ μετάνοια, ἡ πίστη. Στὴν πνευματικὴ ζωὴ ἀκολουθεῖται ἀντίστροφη σειρά. Προηγεῖται ἡ πίστη. Ἀκολουθεῖ ἡ μετάνοια ποὺ ἐπισφραγίζεται μὲ τὴν ἄφεση τῶν ἁμαρτιῶν. Μὲ αὐτὴ τὴν διαδικασία ὀλοκληρώνεται ἡ σωτηρία.

Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς θεωρεῖ τὴν σωτηρία τῶν ἀνθρώπων σκοπὸ τῆς ζωῆς Του. Ἔρθε στὴν γῆ γιὰ νὰ σώσει τὸ ἀπολωλὸς⁹, γιὰ νὰ σώσει καὶ ὄχι γιὰ νὰ κατακρίνει τὸν κόσμον¹⁰. Ὁ λόγος Του ἔχει σκοπὸ τὴν σωτηρία τῶν ἀνθρώπων¹¹. Εἶναι ἡ Θύρα: «δι' αὐτοῦ ἐάν τις εἰσέλθῃ σωθήσεται»¹²

Ἡ σωτηρία ποὺ προσφέρει ἔχει ὅμως καὶ

6. Λουκᾶ ζ' 48 καὶ ἐξῆς.

7. Λουκᾶ ιθ' 9.

8. Λουκᾶ η' 12.

9. Λουκᾶ θ' 56· ιθ' 10.

10. Ἰωάννου γ' 17· ιδ' 47.

11. Ἰωάννου ε' 34.

12. Ἰωάννου ι' 9.

τὸ ἀντίβαρό της. Γι' αὐτὸν ποὺ δὲν ἀρπάζει τὴν εὐκαιρία τῆς σωτηρίας, ὁ κίνδυνος τοῦ χαμοῦ εἶναι ἄμεσος καὶ ἀνεπανόρθωτος. Πρέπει νὰ μετανοήσῃ ἔγκαιρα ἂν θέλῃ νὰ μὴ χαθεῖ¹³. Πρέπει νὰ εἰσέλθῃ ἀπὸ τὴν στενὴ πύλη γιὰ νὰ βρεθεῖ ἀνάμεσα σ' ἐκείνους ποὺ θὰ σωθοῦν¹⁴. Πρέπει νὰ ἐπιμείνῃ σ' αὐτὸ τὸν δρόμο ὡς τὸ τέλος¹⁵. Ἡ ὑποχρέωση τῶν μαθητῶν Του νὰ ἀπαγκιστρωθοῦν ἀπὸ τὴν ἁμαρτία, ὥστε καὶ αὐτοὶ νὰ διερωτῶνται «καὶ τίς δύναται σωθῆναι;».

Πράγματι θὰ ἦταν ἀδύνατο γιὰ τοὺς ἀνθρώπους νὰ σωθοῦν χωρὶς τὴν ἐπέμβαση τῆς παντοδυναμίας τοῦ Θεοῦ¹⁶.

Τελικὰ ἡ σωτηρία ποὺ προσφέρει ὁ Ἰησοῦς παρουσιάζεται μὲ τὴν μορφή ἐνὸς παραδόξου: Ὅποιος θέλῃ νὰ σωθεῖ, ὅπωςδήποτε πρέπει νὰ χαθεῖ, ὅποιος δέχεται νὰ χαθεῖ, θὰ σωθεῖ γιὰ τὴν αἰώνια ζωὴ¹⁷. Αὐτὸς εἶναι ὁ νόμος καὶ σ' αὐτὸν ὑποτάσσεται καὶ ὁ ἴδιος ὁ Ἰησοῦς. Ἐκεῖνος ποὺ ἔσωσε τοὺς ἄλλους δὲν σώζει τὸν ἑαυτὸ Του τὴν ὥρα τοῦ Σταυροῦ.

13. Λουκᾶ ιγ' 3, 5.

14. Λουκᾶ ιγ' 23 καὶ ἐξῆς.

15. Ματθαίου ιδ' 13.

16. Ματθαίου ιθ' 25 καὶ ἐξῆς.

17. Ματθαίου ι' 39· Λουκᾶ θ' 24· Ἰωάννου ιβ' 25.

Ὁ Πατέρας θὰ μποροῦσε ἀσφαλῶς νὰ σώσει τὸν Ἰησοῦ ἀπὸ τὸν θάνατο¹⁸, ἀλλὰ ἀκριβῶς γιὰ τὴν ὥρα αὐτὴ ἦρθε στὸν κόσμο¹⁹.

Ὅποιος λοιπὸν θὰ θελήσει νὰ βρεῖ τὴν σωτηρία στὴν πίστη σ' Αὐτόν, πρέπει νὰ Τὸν ἀκολουθήσει ὡς αὐτὸ τὸ σημεῖο.

Ὁ Κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς τιμωρήθηκε ἀντὶ γιὰ μᾶς καὶ μᾶς ἐλευθέρωσε ἀπὸ αὐτὲς τὶς συνέπειες καὶ μᾶς χάρισε τὴν θεία ζωή, μᾶς ἔνωσε μὲ τὸν Ἐπουράνιο Θεὸ καὶ Πατέρα καὶ μᾶς εἰσάγαγε στὰ αἰώνια βασίλεια τοῦ Θεοῦ.

Οἱ ἅγιοι Ἀπόστολοι χρησιμοποιοῦν ἓνα ποικίλο λεξιλόγιο γιὰ νὰ περιγράψουν τὸ ἀπολυτρωτικὸ ἔργο τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Συνθέτοντας αὐτὲς τὶς ἀναφορὲς μποροῦμε νὰ συνοψίσουμε τὴν διδασκαλία τῆς Ἐκκλησίας γιὰ τὴν σωτηρία.

α'. Ὁ Θεὸς σώζει

Ὁ Θεὸς πάντα ἀνθρώπους θέλει σωθῆναι²⁰. Γι' αὐτὸ ἔστειλε τὸν Υἱό Του Σωτῆρα τοῦ κοσμοῦ²¹. Ὅταν ἐμφανίστηκε καὶ φανε-

18. Ἐβραίουσ ε' 7.

19. Ἰωάννου ιβ' 27.

20. Πρὸς Τιμόθεον Α' β' 4· δ' 10.

21. Ἰωάννου Α' δ' 14.

ρώθηκε ἐδῶ στὴν γῆ ὁ Θεὸς καὶ Σωτήρας μας²², Αὐτὸς ποὺ ἤρθε γιὰ νὰ σώσει τοὺς ἁμαρτωλοὺς²³, τότε ἐκδηλώθηκαν ἡ χάρις καὶ ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ καὶ Σωτήρα μας²⁴. Γιατὶ μὲ τὸν θάνατο καὶ τὴν ἀνάστασή Του ὁ Χριστὸς ἔγινε γιὰ μᾶς «αἴτιος αἰωνίου σωτηρίας»²⁵, Σωτήρας τοῦ Σώματος ποὺ εἶναι ἡ Ἐκκλησία²⁶. Ἔτσι ὁ τίτλος τοῦ Σωτήρα ταιριάζει τόσο στὸν Πατέρα²⁷ ὅσο καὶ στὸν Ἰησοῦ²⁸. Γι' αὐτὸ τὸ Εὐαγγέλιο ποὺ ἀναφέρει ὅλα αὐτὰ τὰ γεγονότα «εἶναι ἡ δύναμη τοῦ Θεοῦ, ποὺ σώζει καθέναν ποὺ πιστεύει»²⁹.

Ἀναγγέλοντας αὐτὸ τὸ Εὐαγγέλιο οἱ Ἀπόστολοι ἔχουν μοναδικὸ καὶ ἀποκλειστικὸ σκοπὸ τὴν σωτηρία τῶν ἀνθρώπων³⁰.

22. Πρὸς Τίτον β' 13.

23. Τιμοθέου α' 15.

24. Πρὸς Τίτον β' 11, 34.

25. Πρὸς Ἑβραίους ε' 9.

26. Πρὸς Ἐφεσίους ε' 23.

27. Πρὸς Τιμόθεον Α' α' 1· β' 3· δ' 10· πρὸς Τίτον α' 3· β' 10.

28. Πρὸς Τίτον α' 4· β' 13· γ' 6· Β' Πέτρου α' 11· β' 20· γ' 2, 18.

29. «Δύναμις Θεοῦ ἐστὶ εἰς σωτηρίαν παντὶ τῷ πιστεύοντι» (Πρὸς Ρωμαίους α' 16).

30. Πρὸς Κορινθίους Α' θ' 22· ι' 33· πρὸς Τιμόθεον α' 15.

β'. Ἡ ἐκλογή τῆς σωτηρίας

Ἀφοῦ τὸ Εὐαγγέλιο κηρύχθηκε στοὺς ἀνθρώπους μὲ τὸν ἀποστολικὸ λόγον, οἱ ἄνθρωποι ὀφείλουν νὰ ἐκλέξουν τὴν σωτηρία ἢ τὴν ἀπώλεια³¹, τὴν ζωὴ ἢ τὸν θάνατον.

Ὅσοι πιστεύουν καὶ ὁμολογοῦν τὴν πίστη τοὺς σώζονται³², ἀφοῦ ἄλλωστε ἡ πίστη τοὺς ἔχει ἐπισφραγισθεῖ μὲ τὸ βάπτισμα, ποὺ εἶναι μιὰ πραγματικὴ ἐμπειρία σωτηρίας³³. Ὁ Θεὸς σώζει τοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ καθαρὴ εὐσπλαχνία, χωρὶς νὰ ὑπολογίσει τὰ ἔργα τοὺς³⁴, ἀπὸ χάρι³⁵, δίνοντάς τοὺς τὸ ἅγιον Πνεῦμα³⁶.

Ἀπὸ τὴν ἡμέρα τῆς βαπτίσεώς του ὁ χριστιανὸς πρέπει νὰ τηρεῖ μὲ πιστότητα τὸν Λόγον ποὺ ἔχει τὴν δύναμη νὰ σώσει τὴν ψυχὴ του³⁷. Πρέπει νὰ τρέφει τὴν πίστη του μὲ τὴν γνώση τῶν Γραφῶν³⁸ καὶ νὰ τὴν κάνει νὰ καρ-

31. Πρὸς Θεσσαλονικεῖς Β' β' 10· πρὸς Κορινθίους Β' β' 15.

32. Πρὸς Ρωμαίους ι' 9.

33. Α' Πέτρου γ' 21.

34. Πρὸς Τιμόθεον Β' α' 9· πρὸς Τίτον γ' 5.

35. Πρὸς Ἐφεσίους β' 5, 8.

36. Πρὸς Τιμόθεον Β' β' 13· πρὸς Ἐφεσίους α' 13· πρὸς Τίτον γ' 5.

37. Ἰακώβου α' 21.

38. Πρὸς Τιμόθεον Β' ; 15.

ποφορήσει μὲ καλὰ ἔργα³⁹. Πρέπει νὰ κατεργάζεται μετὰ φόβου καὶ τρόμου τὴν σωτηρία του⁴⁰. Αὐτὸ προϋποθέτει τὴν ἄσκησι τῶν ἀρετῶν⁴¹, χάρις στὶς ὁποῖες θὰ ἀύξηθῆι «εἰς σωτηρίαν»⁴². Καμμιά ἀμέλεια δὲν εἶναι ἐπιτρεπτή, ἢ σωτηρία προσφέρεται σὲ κάθε στιγμὴ τῆς ζωῆς⁴³.

γ'. Ἡ ἀναμονὴ τῆς τελικῆς σωτηρίας

Ἄν καὶ οἱ πιστοὶ εἶναι κληρονόμοι τῆς σωτηρίας⁴⁴ καὶ πλήρως δικαιωμένοι⁴⁵, ὥστόσο ἀκόμη μόνο «μὲ τὴν ἐλπίδα σωθήκαμε»⁴⁶.

Ὁ Θεὸς μᾶς ἐπιφυλάσσει τὴν σωτηρία⁴⁷, ἀλλὰ πρόκειται γιὰ μιὰ κληρονομία ποὺ θὰ ἀποκαλυφθῆι μόνο στὸ τέλος τῶν καιρῶν⁴⁸. Γι' αὐτὸ ἐπιβάλλεται ἡ προσπάθεια τῆς χριστιανικῆς ζωῆς νὰ εἶναι συνεχῆς, γιὰτὶ κάθε ἡμέρα

39. Ἰακώβου β' 14.

40. Πρὸς Φιλιππησίους β' 12.

41. Πρὸς Θεσσαλονικεῖς Α' ε' 8.

42. Α' Πέτρου β' 2.

43. Πρὸς Ἑβραίους β' 3.

44. Πρὸς Ἑβραίους α' 14.

45. Πρὸς Ρωμαίους ε' 1.

46. «Τῇ ἐλπίδι ἐσώθημεν» (πρὸς Ρωμαίους η' 24).

47. Πρὸς Θεσσαλονικεῖς Α' ε' 9.

48. Α' Πέτρου ι' 5.

ποὺ περνάει μᾶς φέρνει τὴν κληρονομία αὐτὴ πλησιέστερα⁴⁹.

Ἡ σωτηρία μὲ τὴν πλήρη σημασία τῆς λέξεως ἐντάσσεται στὰ πλαίσια τῆς ἐσχατολογικῆς προσδοκίας τῆς Ἡμέρας τοῦ Κυρίου⁵⁰.

Ἦδη συμφιλιωμένοι μὲ τὸν Θεὸ διὰ τοῦ θανάτου τοῦ Ἰιοῦ Του καὶ δικαιωμένοι διὰ τοῦ αἵματός Του, θὰ σωθοῦμε χάρις σ' Ἐκεῖνον ἀπὸ τὴν ὀργή⁵¹. Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς θὰ ἐμφανισθεῖ γιὰ νὰ μᾶς δώσει τὴν Σωτηρία⁵². Ἔτσι ἀναμένουμε τὴν τελικὴ ἐμφάνιση τοῦ Σωτήρα ποὺ θὰ ἀποτελειώσει τὸ ἔργο Του μὲ τὴν μεταμόρφωση τοῦ σώματός μας⁵³.

Μὲ αὐτὴ τὴν ἐκδοχὴ ἢ σωτηρία μας εἶναι ἀντικείμενο ἐλπίδας⁵⁴. Τότε θὰ σωθοῦμε ἀπὸ τὴν ἀσθένεια, ἀπὸ τὸν πόνο, ἀπὸ τὸν θάνατο, τότε θὰ ἐκλείψουν ὀριστικὰ ὅλα τὰ δεινὰ ἀπὸ τὰ ὁποῖα οἱ ψαλμῶδοι ἰκέτευαν τὸν Θεὸ νὰ λυτρωθοῦν καὶ τὰ ὁποῖα κατατρόπωσε ὁ Ἰησοῦς μὲ τὰ θαύματα στὴν διάρκειά τῆς ἐπίγειας ζωῆς Του.

49. Πρὸς Ρωμαίους ιγ' 11.

50. Πρὸς Κορινθίους Α' γ' 13 καὶ ἐξῆς, ε' 5.

51. Πρὸς Ρωμαίους ε' 9.

52. Πρὸς Ἑβραίους θ' 28.

53. Πρὸς Φιλιππησίους γ' 20.

54. Πρὸς Ρωμαίους η' 23.

Ἡ πραγματοποίηση ἐνὸς τέτοιου ἔργου θὰ ἀποτελέσει τὴν κατ' ἐξοχὴν νίκη τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ Χριστοῦ. Αὐτὸ μαρτυροῦν καὶ οἱ λειτουργικὲς ἀναφωνήσεις τῆς Ἀποκαλύψεως: «Ἡ σωτηρία τῷ Θεῷ ἡμῶν καὶ τῷ Χριστῷ»⁵⁵.



55. Ἀποκαλύψεως ζ' 10, ιβ' 10, ιθ' 1.



Γ'. ΤΟΥ ΑΓΓΕΛΟΥ ΣΤΟΥΣ ΠΟΙΜΕΝΕΣ ΤΗΣ ΒΗΘΛΕΕΜ

Ἀκολουθεῖ ἡ μαρτυρία τοῦ Ἀγγέλου στοὺς ποιμένες τῆς Βηθλεέμ τὸ βράδυ ποὺ γεννήθηκε ὁ Ἰησοῦς Χριστός.

«Σήμερα στὴν πόλη τοῦ Δαβίδ γεννήθηκε γιὰ χάρη σας σωτήρας, ὁ Ὅποιος εἶναι ὁ Χριστός, ὁ Κύριος»¹.

Ἄγγελος Κυρίου ἀνήγγειλε στοὺς ποιμένες, ποὺ ἔβοσκαν τὰ πρόβατά τους στὴν περιοχή τῆς Βηθλεέμ καὶ ἦσαν ἄγρυπνοι τὴν νύχτα ποὺ

1. «Ὅτι ἐτέχθη ὑμῖν σήμερον σωτὴρ ὃς ἐστὶν Χριστὸς Κύριος ἐν πόλει Δαυὶδ» (Λουκᾶ β' 11).

γεννήθηκε ὁ Κύριος, ὅτι γεννήθηκε ὁ Σωτήρας
τους, ὁ Ὅποιος εἶναι ὁ Χριστὸς Κύριος.

1. Ὁ Μεσσίας

Ὁ ὄρος Μεσσίας παρμένος ἀπὸ τὰ ἐβραϊκά καὶ τὰ ἀραμαϊκά καὶ ὁ ὄρος Χριστὸς μεταγραμμένος στὰ ἑλληνικά, ταυτίζονται καὶ σημαίνουν καὶ οἱ δύο «Κεχρισμένος». Ὁ Θεὸς στὴν Παλαιὰ Διαθήκη ἐγκαθιστοῦσε γιὰ τοὺς Ἰουδαίους τοὺς κοσμικοὺς ἄρχοντές του (Βασιλεῖς), ἀλλὰ καὶ τοὺς πνευματικοὺς ἡγέτες (Ἀρχιερεῖς) μὲ μιὰ τελετουργία, κατὰ τὴν ὁποία εἶτε ὁ Βασιλιάς εἶτε ὁ Ἀρχιερέας χριόταν μὲ ἱερὸ λάδι, κατὰ τὸν ἐξῆς τρόπο: Σὲ ἓνα ἱερὸ σκεῦος ἐτίθετο τὸ λάδι καὶ χυνόταν στὸ κεφάλι τοῦ χριομένου. Αὐτὸ διέτρεχε ὅλο τὸ σῶμα. Αὐτὸς ποὺ ὑφίστατο αὐτὴ τὴν τελετουργία ἐθεωρεῖτο κεχρισμένος καὶ οὐσιαστικὰ ἀνυψωνόταν εἶτε στὸ βασιλικὸ εἶτε στὸ ἀρχιερατικὸ ἀξίωμα. Περιγράφονται τέτοιες τελετουργίες στὴν Παλαιὰ Διαθήκη, ὅπως τοῦ Βασιλιᾶ Σαοὺλ ἀπὸ τὸν προφήτη Σαμουὴλ², τῶν Βασιλέων Ἀζὴλ καὶ Ἰοὺ καὶ τοῦ προφήτη Ἐλισσαίου ἀπὸ τὸν προφήτη Ἡλία³.

2. Βασιλειῶν Α' ἰ.

3. Βασιλειῶν Γ' ιθ' 15-16.

Ὁ ἀπόστολος Πέτρος κατηχώντας τὸν Κορνήλιο, ἀναφερόμενος στὸν Ἰησοῦν τὸν ἀπὸ Ναζαρετ λέει, ὅτι ὁ Θεὸς Τὸν ἔχρισε μὲ Πνεῦμα Ἅγιο⁴.

Ἐπίσης καὶ ὁ ἀπόστολος Παῦλος⁵ ἐφραμύζει στὸν Κύριο Ἰησοῦ τὸν λόγο τοῦ Ψαλμωδοῦ:

«Σὺ Κύριε, ἀγάπησες τὴν δικαιοσύνη καὶ μίσησες τὴν ἀδικία καὶ τὴν παρανομία. Γι' αὐτὸ ὁ Θεός, ὁ Θεός σου σέ ἔχρισε μὲ τὸ ἔλαιον τῆς ἀγαλλιάσεως καὶ χαρᾶς παραπάνω ἀπὸ κάθε ἄλλο προφήτη, ἀρχιερέα ἢ ἐπίγειο βασιλιά»⁶.

Αὐτὴ ἡ ὀνομασία ἔγινε στοὺς ἀποστολικοὺς χρόνους· τὸ ὄνομα τοῦ Ἰησοῦ περιέλαβε τὸ περιεχόμενο τῶν ἄλλων τίτλων τοὺς ὁποίους ὁ ἴδιος διεκδικοῦσε. Ἡ ὀνομασία αὐτὴ ὑπογράμμιζε ἄλλωστε τὸν βαθὺ δεσμὸ πού ἔβωνε τὸ πρόσωπό Του μὲ τὴν πανάρχαιη ἐλπίδα τοῦ Ἰουδαϊκοῦ λαοῦ, πού εἶχε ὡς κέντρο τῆς τῆν προσδοκία τοῦ Μεσσία, υἱοῦ τοῦ Δαβίδ.

4. Πράξεων ι' 38 καὶ δ' 27.

5. Πρὸς Ἑβραίους α' 9.

6. «*Ἠγάπησας δικαιοσύνην καὶ ἐμίσησας ἀνομίαν· διὰ τοῦτο ἔχρισέ σε ὁ Θεός ὁ Θεός σου ἔλαιον ἀγαλλιάσεως παρὰ τοὺς μετόχους σου*» (Ψαλμοῦ μδ' (με') 44 8).

Ἐκπληκτοὶ ἀπὸ τὴν ἀγιότητα, τὸ κῶρος καὶ τὴν δύναμη τοῦ Ἰησοῦ⁷ οἱ ἀκροατὲς Του ἀναρωτιόνταν «μή τι οὗτός ἐστιν ὁ Χριστός;»⁸ «ἢ μή τι οὗτός ἐστιν ὁ Χριστός, ὁ υἱὸς τοῦ Δαυΐδ;»⁹. Τὸν πιέζουν νὰ ἐκδηλωθεῖ ἀνοιχτά¹⁰.

Μπροστὰ σ' αὐτὸ τὸ ἐρώτημα οἱ ἄνθρωποι μοιράζονται.

Ἀπὸ τὴν μιὰ μεριὰ ἡ Ἰουδαϊκὴ ἐξουσία ἀποφασίζει νὰ ἀφορίσει ὅποιον θὰ Τὸν ἀναγνωρίσει Μεσσία¹¹. Στὴν ἄλλη πλευρὰ βρίσκονται ἐκεῖνοι ποὺ προστρέχουν στὴν θαυματουργικὴ δύναμή Του ἀποκαλώντας καὶ προσφωνώντας Τον ἀνοιχτά Ἰῖδ τοῦ Δαβίδ¹².

Ἔτσι στὸ θέμα αὐτὸ ὁ Ἰησοῦς κρατάει ἐπιφυλακτικὴ στάση καὶ ἐπιχειρεῖ νὰ ξεκαθαρίσει τὶς μεσσιανικὲς ἀντιλήψεις τῶν μαθητῶν Του, ἀλλὰ καὶ τοῦ ὄχλου. Ἡ σταδιοδρομία Του ὡς Μεσσία θὰ ἀρχίσει ὅπως τοῦ πάσχοντος Δούλου, κατὰ τὴν προφητεία τοῦ Ἡσαΐα. Ὡς Ἰῖδ τοῦ ἀνθρώπου θὰ εἰσέλθει στὴν δόξα Του μὲ τὴν θυσία τῆς ζωῆς Του.

7. Ἰωάννου ζ' 31.

8. Ἰωάννου δ' 29, ζ' 40.

9. Ματθαίου ιβ' 23.

10. Ἰωάννου ι' 24.

11. Ἰωάννου θ' 22.

12. Ματθαίου θ' 27· ιε' 22· κ' 30.

Μόνο μετὰ τὴν ἀνάστασή Του οἱ μαθητὲς θὰ μπορέσουν νὰ καταλάβουν τὶ ἀκριβῶς σημαίνει ὁ τίτλος Του ὅταν τοὺς ἐξηγοῦσε καὶ ρωτοῦσε: «Αὐτὰ δὲν ἔπρεπε νὰ πάθει ὁ Χριστὸς καὶ νὰ εἰσέλθει στὴν δόξα Του;»¹³.

Προφανῶς μετὰ τὴν ἀνάσταση δὲν ὑπάρχει θέμα γιὰ ἐγκόσμια δόξα, ἀλλὰ γιὰ κάτι ἐντελῶς διαφορετικό, νὰ κηρυχθεῖ «στὸ ὄνομά Του μετάνοια καὶ ἄφεση ἁμαρτιῶν σ' ὅλα τὰ ἔθνη»¹⁴.

Στὸ φῶς λοιπὸν τῆς ἀναστάσεως ἡ νεόφυτη Ἐκκλησία ἀποδίδει στὸν Ἰησοῦ τὸν τίτλο τοῦ Μεσσία - Χριστοῦ ξεκαθαρισμένο ἀπὸ κάθε διαφοροῦμενο. Οἱ λόγοι τῆς Ἐκκλησίας εἶναι ἀπολογητικοὶ καὶ θεολογικοί. Ἀποδεικνύουν ὅτι τὸ προσδοκώμενο Πρόσωπο τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ἔχει ἔρθει καὶ εἶναι ὁ Ἰησοῦς Χριστός.

Αὐτὴ ἡ ἀπόδειξη βασιζέται σὲ μιὰ ἀξιόπιστη θεολογία ποὺ τονίζει τὴν συνέχεια τῶν δύο Διαθηκῶν καὶ βλέπει στὴν δεύτερη τὴν ἐκπλήρωση τῆς πρώτης.

Τὸ ἴδιο Χρῆσμα λαμβάνουν καὶ οἱ πιστοί,

13. «Οὐχὶ ταῦτα ἔδει παθεῖν τὸν Χριστὸν καὶ εἰσελθεῖν εἰς τὴν δόξα αὐτοῦ;» (Λουκᾶ δ' 26).

14. «Ἐπὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ μετάνοιαν καὶ ἄφεσιν ἁμαρτιῶν εἰς πάντα τὰ ἔθνη» (Λουκᾶ κδ' 47).

δηλαδὴ τὸ Ἅγιο Πνεῦμα, μετὰ τὸ ἅγιο Βάπτισμά τους, ποὺ τοὺς ἐνώνει μὲ τὸν Ἰησοῦ Χριστὸ καὶ τοὺς καθοδηγεῖ στὴν πνευματικὴ ζωή¹⁵.

2. Ὁ Κύριος

Ἡ Ἐκκλησία στὸ λατρευτικὸ Τῆς τυπικὸ γενικὰ ἀπευθύνει τὶς προσευχὲς στὸν Θεὸ Πατέρα διὰ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Κυρίου μας ἐν ἁγίῳ Πνεύματι. Ὁ τίτλος τοῦ Κυρίου δόθηκε στὸν Ἰησοῦ Χριστὸ ἀπὸ τὴν ἀρχή. Ὁ Ἰησοῦς εἶναι ὁ Κύριος¹⁶. Αὐτὸ τὸ ὄνομα ἐκφράζει στὴν ἐντέλεια τὸ μυστήριον τοῦ Χριστοῦ τοῦ Υἱοῦ τοῦ Ἀνθρώπου καὶ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ.

Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς διεκδίκησε καὶ αὐτὸ τὸν τίτλον ἐρμηνεύοντας τὸν Ψαλμὸ ρθ' (109). Ἔτσι κατέστησε κατανοητὸ ὅτι ἂν καὶ υἱός, δηλαδὴ ἀπόγονος τοῦ Δαβίδ, ἦταν ἀνώτερος καὶ προγενέστερος ἐκείνου¹⁷. Εἶναι Αὐτὸς ποὺ ὁ Δαβίδ ἀναγνώριζε ὡς Κύριό Του.

15. Ἰωάννου Α' β' 20· 27.

16. Πρὸς Ῥωμαίους ι' 9.

17. Ματθαίου κβ' 43· Λουκᾶ α' 43· β' 11.



Δ΄. ΤΟΥ ΖΑΧΑΡΙΑ ΠΑΤΕΡΑ ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΠΡΟΔΡΟΜΟΥ ΚΑΙ ΒΑΠΤΙΣΤΟΥ

Ἐρχόμαστε στήν μαρτυρία τοῦ Ζαχαρία, πού περιέχεται στήν ὠδή πού ἔψαλε, ὅταν γεννήθηκε ὁ γιός του Ἰωάννης ὁ Πρόδρομος.

«Ὁ Ζαχαρίας, ὁ πατέρας τοῦ παιδιοῦ, πλημμύρισε ἀπό Πνεῦμα Ἅγιο, καί προφήτευσε λέγοντας: Ἄς εἶναι εὐλογημένος ὁ Κύριος, ὁ Θεός τοῦ Ἰσραήλ, γιατί ἤρθε καί λύτρωσε τόν λαό Του, καί γιά χάρη μας ἔστειλε ἓνα δυνατό σωτήρα ἀπό τήν γενεά τοῦ Δαβίδ, τοῦ δούλου Του, ὅπως ἀκριβῶς εἶχε πει αἰῶνες πρὶν μέ τὸ στόμα τῶν ἁγίων προφητῶν Του.

Μὲ Αὐτὸν θὰ μᾶς σώσει ἀπὸ τοὺς ἐχθροὺς μας καὶ ἀπὸ τὴν ἐξουσία ὄλων ὄσων μᾶς μισοῦν. Ἐδειξε τὴν εὐσπλαγχνία Του στοὺς προγόνους μας καὶ ἐκπλήρωσε τὴν ἁγία διαθήκη του, τὴν ἔνορκη δηλαδή ὑπόσχεση καὶ βεβαίωση, ποὺ ἔκαμε στὸν πατέρα μας Ἀβραάμ, νὰ μᾶς ἀξιώσει, ἀφοῦ λυτρωθοῦμε ἀπὸ τὰ χέρια τῶν ἐχθρῶν μας, νὰ Τὸν λατρέψουμε χωρὶς φόβο μὲ ὅ,τι εἶναι εὐσέβεια καὶ ἀρετὴ ἐνώπιον Του ὅλες τὶς ἡμέρες τῆς ζωῆς μας.

Καὶ Ἐσὺ, παιδί, θὰ ἀναγνωριστεῖς προφήτης τοῦ Ὑψίστου. Διότι θὰ προπορευθεῖς μπροστὰ ἀπὸ τὸν Κύριο γιὰ νὰ ἐτοιμάσεις τὸν δρόμο Του κάνοντας γνωστὴ στὸν λαό Του τὴν σωτηρία μὲ τὴν συγχώρηση τῶν ἁμαρτιῶν τους, γιατί ὁ Θεὸς μας εἶναι γεμάτος εὐσπλαγχνία. Ἐκανε νὰ ἀνατεῖλει γιὰ μᾶς ἓνα φῶς ἀπὸ ψηλά, γιὰ νὰ φωτίσει αὐτοὺς ποὺ ζοῦνε στὸ σκοτάδι καὶ κάτω ἀπὸ τοῦ θανάτου τὴν σκιά»¹.

1. «Καὶ Ζαχαρίας ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἐπλήσθη Πνεύματος ἁγίου καὶ προεφήτευσεν λέγων Ἐυλογητὸς Κύριος, ὁ Θεὸς τοῦ Ἰσραὴλ, ὅτι ἐπεσκέψατο καὶ ἐποίησεν λύτρωσιν τῷ λαῷ αὐτοῦ, καὶ ἤγειρε κέρασ σωτηρίας ἡμῖν ἐν τῷ οἴκῳ Δαυὶδ τοῦ παιδὸς αὐτοῦ, καθὼς ἐλάλησεν διὰ στόματος τῶν ἁγίων, τῶν ἀπ' αἰῶνος προφητῶν αὐτοῦ, σωτηρίαν ἐξ ἐχθρῶν ἡμῶν καὶ ἐκ

Ἡ μαρτυρία τοῦ προφήτου Ζαχαρία διαιρεῖται σὲ δύο μέρη.

Στὸ πρῶτο μέρος ἀναφέρεται στὴν ἐκπλήρωση τῶν προφητειῶν καὶ τῶν ὑποσχέσεων τοῦ Θεοῦ ὅτι θὰ ἐπισκεφθεῖ τὸν λαὸ Του καὶ θὰ τὸν ἐλευθερώσει ἀπὸ τοὺς πνευματικοὺς ἐχθροὺς του, ὥστε νὰ Τὸν λατρεύει μὲ ἀφοσίωση καὶ ἀρετή.

Στὸ δεύτερο μέρος ἀναφέρεται στὴν διακονία τοῦ δικοῦ του υἱοῦ, ποὺ θὰ προετοιμάσει τοὺς ἀνθρώπους νὰ δεχθοῦν τὴν σωτηρία, ποὺ θὰ τοὺς προσφέρει ὁ Λυτρωτὴς καὶ τὸ φῶς ποὺ θὰ φωτίσει τὴν σκοτεινὴ ζωὴ τους.

χειρὸς πάντων τῶν μισούντων ἡμᾶς, ποιῆσαι ἔλεος μετὰ τῶν πατέρων ἡμῶν καὶ μνησθῆναι διαθήκης ἀγίας αὐτοῦ, ὄρκον ὃν ὤμοσε πρὸς Ἀβραάμ τὸν πατέρα ἡμῶν, τοῦ δοῦναι ἡμῖν ἀφόβως, ἐκ χειρὸς τῶν ἐχθρῶν ἡμῶν ῥυσθέντας, λατρεύειν αὐτῷ ἐν ὁσιότητι καὶ δικαιοσύνῃ ἐνώπιον αὐτοῦ πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς ἡμῶν. Καὶ σὺ, παιδίον, προφήτης ὑψίστου κληθήσῃ· προπορεύσῃ γὰρ πρὸ προσώπου Κυρίου ἐτοιμάσαι ὁδοὺς αὐτοῦ, τοῦ δοῦναι γνώσιν σωτηρίας τῷ λαῷ αὐτοῦ ἐν ἀφέσει ἁμαρτιῶν αὐτῶν διὰ σπλάγχνα ἐλέους Θεοῦ ἡμῶν, ἐν οἷς ἐπεσκέψατο ἡμᾶς ἀνατολὴ ἐξ ὕψους ἐπιφᾶναι τοῖς ἐν σκότει καὶ σκιᾷ θανάτου καθημένοις, τοῦ κατευθῆναι τοὺς πόδας ἡμῶν εἰς ὁδὸν εἰρήνης (Λουκᾶ α' 67-80).

1. Ἡ ἄφεση τῶν ἁμαρτιῶν

Ἡ ἁμαρτία σκοτίζει τὸν νοῦ τοῦ ἀνθρώπου καὶ τὸν τυφλώνει πνευματικά. Ὁ Κύριος διακήρυξε, ὅτι εἶναι τὸ φῶς τοῦ κόσμου καὶ ἐκεῖνος ποὺ θὰ Τὸν ἀκολουθεῖ μὲ πρόθυμη ἐμπιστοσύνη καὶ ἐλπίδα καὶ μὲ ὑπακοή στοὺς λόγους Του δὲν θὰ περπατήσει οὔτε θὰ βρεθεῖ ποτὲ στὸ σκοτάδι τῆς πλάνης καὶ τῆς ἁμαρτίας, ἀλλὰ θὰ ἔχει μέσα του τὸ ζωηφόρο καὶ πνευματικὸ φῶς, ποὺ προέρχεται ἀπὸ τὴν ἀληθινὴ ζωή, τὸν Θεό².

Ἡ ἀποστολὴ τοῦ Προδρόμου καὶ Βαπτιστοῦ Ἰωάννου, σύμφωνα μὲ τὴν προφητεία τοῦ Πατέρα του Ζαχαρία, εἶναι νὰ κηρύξει στὸν λαό, ὅτι ἡ σωτηρία προϋποθέτει τὴν συγχώρηση τῶν ἁμαρτιῶν· ὅτι συγχώρηση τῶν ἁμαρτιῶν δίνεται στοὺς μετανοοῦντες ἀδιακρίτως· ὅτι αὐτὴ εἶναι ἐνέργεια τοῦ εὐσπλαχνου Θεοῦ. Τὸ θέμα αὐτὸ τὸ εἶδαμε καὶ στὰ προηγούμενα.

Ἔτσι μᾶς ἐπιβάλλεται νὰ σχολιάσουμε τὴν διδασκαλία τῆς Γραφῆς περὶ ἀφέσεως τῶν ἁμαρτιῶν.

Στὴν Γραφὴ ὁ ἁμαρτωλός, εἶναι ἓνας χρεώστης ποὺ ὁ Θεὸς μὲ τὴν ἄφεση τοῦ χαρίζει

2. Ἰωάννου η' 12.

τὸ χρέος. Ἡ ἀπαλλαγὴ αὐτὴ εἶναι τόσο ἀποτελεσματικὴ, ὥστε ὁ Θεὸς νὰ μὴ βλέπει πιά τὴν ἁμαρτία, ποὺ εἶναι σὰν νὰ ρίφθηκε πίσω του³, ποὺ ἀφέθηκε⁴, ἐξιλεώθηκε, καταστράφηκε⁵.

Ὁ Ἰησοῦς Χριστός, χρησιμοποιώντας τὸ ἴδιο λεξιλόγιο τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, ὑπογραμμίζει, ὅτι ἡ ἀπαλλαγὴ εἶναι χαριστικὴ καὶ ὁ χρεώστης ἀναξιόχρεος⁶.

Συνέπεια τῆς ἀφέσεως εἶναι ἡ συμφιλίωση τοῦ ἀνθρώπου μὲ τὸν Θεὸ καὶ ἡ συνένωσή του μὲ Αὐτὸν μέσω τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ.

α'. Ὁ Θεὸς τῆς ἀφέσεως

Ἀπέναντι στὴν ἁμαρτία ὁ ζηλωτῆς Θεὸς⁷ ἀποκαλύπτεται Θεὸς συγνώμης. Στὸ Βιβλίον τῆς Ἐξόδου ἀναφέρεται ἡ ἀποστασία τοῦ ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ, ποὺ λίγο μετὰ τὴν ἐξαγγελία τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ στὸ Σινᾶ καὶ τὴν ὑπόσχεση τοῦ λαοῦ, ὅτι δὲν θὰ ἀναγνωρίσει ἄλλους θεοὺς καὶ δὲν θὰ τοὺς προσκυνήσει, ὁ

3. Ἡσαΐου κη' 17.

4. Ἐξόδου λβ' 32.

5. Ἡσαΐου στ' 7.

6. Λουκᾶ ζ' 42· Ματθαίου ιη' 25.

7. Ἐξόδου κ' 5.

ισραηλιτικός λαός κατασκευάζει και προσκυνάει τὸ χρυσὸ μωσχάρι σὰν Θεό. Ἐνῶ θὰ ἄξιζε νὰ καταστραφεῖ γιὰ τὴν ἀθέτηση τῆς Διαθήκης, αὐτὴ ἢ ἀπιστία του γίνεται ἀφορμὴ νὰ διακηρυχθεῖ ὅτι Κύριος ὁ Θεὸς εἶναι «οἰκτίρων καὶ ἐλεήμων, μακρόθυμος καὶ πολυέλεος καὶ ἀληθινός, ... ἀφαιρῶν ἀνομίας καὶ ἀδικίας καὶ ἀμαρτίας»⁸.

Γι' αὐτὸ ὁ Μωσῆς μπορεῖ νὰ προσεύχεται μὲ βεβαιότητα καὶ νὰ λέει στὸν Θεό: «Ὁ λαὸς αὐτὸς εἶναι σκληροτράχηλος καὶ ἀνυπότακτος. Σὺ ὅμως ὡς ἐλεήμονας θὰ συγχωρήσεις τὶς ἀμαρτίες καὶ τὶς παρανομίες μας καὶ θὰ γίνουμε πάλι ἄνθρωποι δικοί σου»⁹.

Ἀνθρωπίνως καὶ νομικῶς, ἡ ἄφεση δὲν δικαιολογεῖται, ἀφοῦ ὁ Θεὸς ὀφείλει νὰ ἀποκαλύψει τὴν ἀγιότητά Του μὲ τὴν δικαιοσύνη Του¹⁰ καὶ νὰ τιμωρήσει αὐτοὺς ποὺ Τὸν περιφρονοῦν¹¹.

Ὁ Προφῆτης Ἰερεμίας παρομοιάζει τὸν Ἰσραηλιτικὸ λαὸ μὲ ἄπιστη σύζυγο καὶ διερω-

8. Ἐξόδου λδ' 6-7.

9. «Ὁ λαὸς γὰρ σκληροτράχηλός ἐστι, καὶ ἀφελεῖς σὺ τὰς ἀμαρτίας ἡμῶν καὶ τὰς ἀνομίας ἡμῶν, καὶ ἐσόμεθα σοί» (Ἐξόδου λδ' 9).

10. Ἡσαΐου ε' 16.

11. Ἡσαΐου ε' 24.

τᾶται πῶς ἢ σύζυγος ἢ ἄπιστη στὴν Διαθήκη, δικαιουῖται νὰ ὑπολογίζει στὴν ἄφεση, αὐτὴ ποὺ δὲν ντράπηκε γιὰ τὴν ἐκπόρνευσή της;¹²

Ὁ Θεὸς ὅμως δὲν σκέπτεται οὔτε ἐνεργεῖ ἀνθρωπίνως καὶ ὁ Ἅγιος δὲν θέλει νὰ καταστρέφει¹³.

Ὅχι μόνο δὲν ἐπιθυμεῖ τὸν θάνατο τοῦ ἁμαρτωλοῦ, ἀλλὰ ἀντίθετα, θέλει τὴν μεταστροφή του¹⁴ γιὰ νὰ μπορέσει νὰ τοῦ δώσει τὴν ἄφεση.

Γιατὶ «οὔτε οἱ δρόμοι, ποὺ ἀνοίγω γιὰ σᾶς, μοιάζουν μὲ τοὺς δρόμους τοὺς δικούς σας, λέει ὁ Κύριος. Ἀλλὰ ὅσο ἀπέχει ὁ οὐρανὸς ἀπὸ τῆς γῆς, τόσο ἀπέχει ὁ δικός μου δρόμος ἀπὸ τοὺς δικούς σας καὶ τὰ διανοήματά σας ἀπὸ τὴν δική μου σκέψη»¹⁵.

Αὐτὴ ἡ ἐκδοχὴ, ὅτι ὁ Θεὸς ἐνεργεῖ ἀσύγκριτα διαφοροετικὰ ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους, κάνει τὴν προσευχὴ τῶν Ψαλμωδῶν τόσο βεβαία. Ὁ Θεὸς συγχωρεῖ τὸν ἁμαρτωλὸ ποὺ ὁμολογεῖ

12. Ἰερεμίου γ' 1-5.

13. Ὡσηὲ ια' 8 καὶ ἐξῆς.

14. Ἰεζεκιήλ ιη' 32.

15. «Οὐδ' ὥσπερ αἱ ὁδοὶ ὑμῶν αἱ ὁδοί μου, λέγει Κύριος. ἀλλ' ὡς ἀπέχει ὁ οὐρανὸς ἀπὸ τῆς γῆς, οὕτως ἀπέχει ἡ ὁδός μου ἀπὸ τῶν ὁδῶν ὑμῶν καὶ τὰ διανοήματα ὑμῶν ἀπὸ τῆς διανοίας μου» (Ἡσαΐου νε' 8-9).

τὴν ἐνοχὴν τοῦ¹⁶. Ἄντὶ νὰ θέλει νὰ καταστρέφει τὸν ἁμαρτωλό¹⁷, ἀντὶ νὰ τὸν περιφρονεῖ, τὸν ἀναγεννᾷ ἐξαγνίζοντας καὶ γεμίζοντας χαρὰ «τὴν συντετριμμένην καὶ τεταπεινωμένην» καρδιά τοῦ¹⁸.

Ὁ Θεός, ἡ ἀστείρευτη πηγὴ λυτρώσεως, εἶναι ὁ Πατέρας ποὺ συγχωρεῖ τὰ πάντα στὰ παιδιά Του¹⁹.

β'. Ἡ συγνώμη τοῦ Θεοῦ διὰ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ

Ὅπως ὁ Ἰσραήλ²⁰, ἔτσι καὶ ὁ Ἰωάννης ὁ Βαπτιστὴς περιμένει τὴν συγχώρηση τῶν ἁμαρτιῶν καὶ κηρύττει ἓνα βάπτισμα ποὺ εἶναι προϋπόθεση τῆς ἀφέσεως: «Μετανοεῖτε...» Ἡ ἄφεση δίδεται ὅταν προηγηθεῖ μετάνοια.

Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ποὺ δὲν στάλθηκε ἀπὸ τὸν Πατέρα Του ὡς Κριτῆς ἀλλὰ ὡς Σωτήρας²¹, καλεῖ σὲ μετάνοια καὶ ἐπιστροφή ὅλους ἐκείνους ποὺ ἔχουν ἀνάγκη ἀφέσεως καὶ προ-

16. Ψαλμοῦ λα' (λβ') 31,5· Βασιλειῶν Β' ιβ' 13.

17. Ψαλμοῦ οζ' (οη') 77, 38.

18. Ψαλμοῦ ν' (να') 50,10-14· 19· Ψαλμοῦ λα (λβ') 31, 1-11.

19. Ψαλμοῦ ρβ' (ργ') 102, 3 καὶ 8-14.

20. Λουκᾶ α' 77.

21. Ἰωάννου γ' 17· ιβ' 47.

τρέπει σ' αὐτὴ ἀποκαλύπτοντας καὶ ἐνθαρρύνοντας ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι Πατέρας ποὺ ἡ χαρὰ Του εἶναι νὰ συγχωρεῖ²² καὶ τὸ θέλημά Του εἶναι νὰ μὴ χαθεῖ κανεὶς²³.

Ὁ Ἰησοῦς δὲν ἀναγγέλλει μόνο αὐτὴ τὴν ἄφεση, ἀλλὰ χορηγεῖ τὴν ἄφεση καὶ βεβαιώνει μὲ τὰ ἔργα Του, ὅτι διαθέτει αὐτὴ τὴν ἐξουσία ποὺ τὴν ἔχει μόνο ὁ Θεός.

Ὁ Χριστὸς ἐπισφραγίζει τὸ ἔργο Του παρέχοντας στοὺς ἁμαρτωλοὺς τὴν συγνώμη τοῦ Πατέρα Του. Προσεύχεται²⁴ καὶ χύνει τὸ αἷμα Του²⁵ «εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν».

Ἀληθινὸς Δοῦλος τοῦ Θεοῦ, κατὰ τὴν προφητεία τοῦ Ἡσαΐα²⁶ δικαιώνει τοὺς «πολλοὺς» παίρνοντας πάνω Του τὶς ἁμαρτίες τους²⁷ γιατί εἶναι ὁ «Ἄμνος» ὁ Ὅποῖος «αἶρει τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου»²⁸.

Μὲ τὸ αἷμα Του ἐξαγνιστήκαμε, πλυθήκαμε ἀπὸ τὶς ἁμαρτίες μας²⁹.

22. Λουκᾶ ιε'.

23. Ματθαίου ιη' 12 καὶ ἐξῆς.

24. Λουκᾶ κγ' 34.

25. Μάρκου ιδ' 24.

26. Ἡσαΐα νβ' 13 - νδ' 1.

27. Πέτρου Α' β' 24· Μάρκου ι' 45· Ἡσαΐου νγ' 11.

28. Ἰωάννου α' 29.

29. Ἰωάννου Α' α' 7· Ἀποκαλύψεως α' 5.

Ὁ ἀναστημένος Χριστὸς ἔχοντας «πᾶσαν ἐξουσίαν ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς» μεταδίνει στοὺς Ἀποστόλους τὴν ἐξουσία τοῦ «ἀφιέναι ἁμαρτίας»³⁰. Ὄταν ὁ πιστὸς βαπτίζεται καὶ κοινωνεῖ τῶν Ἀχράντων Μυστηρίων λαμβάνει τὴν ἄφεση τῶν ἁμαρτιῶν, καὶ ὅταν ἡ ψυχὴ μολυνθεῖ μετὰ τὸ βάπτισμα ἀπὸ τὴν ἁμαρτία μὲ τὴν ἱερὰ Ἐξομολόγησι ἀποπλύνεται καὶ καθαρίζεται πάλι.



30. Ἰωάννου κ' 22· Ματθαίου ιστ' 19· ιη' 18.



Ε΄. ΤΟΥ ΣΥΜΕΩΝ ΤΟΥ ΘΕΟΔΟΧΟΥ

Ἐξαιρετικὲς πληροφορίες γιὰ τὸ πρόσωπο τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ περιέχουν καὶ οἱ προφητικοὶ λόγοι τοῦ Συμεῶν τοῦ θεοδόχου ποὺ τὸν ὑποδέχθηκε στὸν Ναὸ βρέφος τεσσαρακονθήμερο.

«Στὰ Ἱεροσόλυμα βρισκόταν ἓνας ἄνθρωπος ποὺ τὸν ἔλεγαν Συμεῶν. Ἦταν πιστὸς καὶ εὐλαβὴς, περίμενε τὴν σωτηρία τοῦ Ἰσραὴλ καὶ τὸν καθοδηγοῦσε τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιο. Τοῦ εἶχε φανερώσει, λοιπόν, τὸ Ἅγιο Πνεῦμα ὅτι δὲν θὰ πεθάνει προτοῦ νὰ δεῖ τὸν Μεσσία. Τότε τὸ Ἅγιο Πνεῦμα τοῦ ὑπέδειξε νὰ πάει στὸν ναό. Μόλις οἱ γονεῖς ἔφεραν ἐκεῖ τὸ

παιδί, τὸν Ἰησοῦ, γιὰ νὰ κάνουν γι' Αὐτὸ τὰ ἔθιμα τοῦ νόμου, τὸν πῆρε στὴν ἀγκυαλιά του, δόξασε τὸν Θεὸ καὶ εἶπε: Τώρα, Κύριε, μπορεῖς ν' ἀφήσεις τὸν δούλο σου νὰ πεθάνει εἰρηνικά, ὅπως τοῦ ὑποσχέθηκες, γιὰτι τὰ μάτια μου εἶδαν τὸν σωτήρα ποὺ ἐτοίμασες γιὰ ὅλους τοὺς λαούς, φῶς ποὺ θὰ φωτίσει τὰ ἔθνη καὶ θὰ δοξάσει τὸν λαό Σου τὸν Ἰσραήλ. Ὁ Ἰωσήφ καὶ ἡ μητέρα Του θαύμαζαν γιὰ ὅσα λέγονταν γι' Αὐτό. Ὁ Συμεὼν τοὺς εὐλόγησε καὶ εἶπε στὴν Μαριάμ, τὴν μητέρα τοῦ Ἰησοῦ: Αὐτὸς θὰ γίνῃ αἰτία νὰ καταστραφοῦν ἢ νὰ σωθοῦν πολλοὶ Ἰσραηλίτες. Θὰ εἶναι σημεῖο ἀντιλεγόμενο, γιὰ νὰ φανερωθοῦν οἱ πραγματικὲς διαθέσεις πολλῶν ὅσο γιὰ σένα, ὁ πόνος γιὰ τὸ παιδί σου θὰ διαπεράσει τὴν καρδιά σου σὰν δίκικοπο μαχαίρι»¹.

1. «Καὶ ἰδοὺ ἦν ἄνθρωπος ἐν Ἱεροσολύμοις ᾧ ὄνομα Συμεὼν, καὶ ὁ ἄνθρωπος οὗτος δίκαιος καὶ εὐλαβῆς, προσδεχόμενος παράκλησιν τοῦ Ἰσραήλ, καὶ Πνεῦμα ἦν ἅγιον ἐπ' αὐτόν· καὶ ἦν αὐτῷ κεχηρηματισμένον ὑπὸ τοῦ Πνεύματος τοῦ ἀγίου μὴ ἰδεῖν θάνατον πρὶν ἢ ἴδῃ τὸν Χριστὸν Κυρίου. καὶ ἦλθεν ἐν τῷ Πνεύματι εἰς τὸ ἱερόν· καὶ ἐν τῷ εἰσαγαγεῖν τοὺς γονεῖς τὸ παιδίον Ἰησοῦν τοῦ ποιῆσαι αὐτοὺς κατὰ τὸ εἶθισμένον τοῦ νόμου περὶ αὐτοῦ καὶ αὐτὸς ἐδέξατο αὐτόν εἰς τὰς ἀγκάλας αὐτοῦ καὶ εὐλόγησε τὸν Θεὸν καὶ εἶπε· Νῦν ἀπολύεις τὸν δούλόν σου, δέσπο-

Ὁ Συμεὼν ὁ θεοδόχος εὐλογεῖ τὸν Θεὸ γιὰ τὴν χάρη ποὺ τοῦ ἔκανε νὰ δεῖ σαρκωμένο τὸν Σωτήρα, ποὺ Τὸν προετοίμασε γιὰ ὅλους τοὺς λαοὺς καὶ προφήτευσε ὅτι ὁ Σωτήρας θὰ φωτίσει μὲ τὴν διδασκαλία Του ὅλους τοὺς λαοὺς, ἦρθε δηλαδὴ γιὰ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους καὶ ὅτι γι' Αὐτὸν οἱ ἄνθρωποι θὰ διαφωνοῦν καὶ θὰ ἀντιλέγουν. Πρὸς τὴν Μητέρα Του εἶπε προφητικά, ὅτι θὰ τρυπήσει τὴν καρδιά της μία ρομφαία, ἐννοώντας τὸν σταυρικὸ θάνατο τοῦ Ἰησοῦ της.

1. Σημεῖο ἀντιλεγόμενο

Στοὺς ἄλλους μεσσιανικοὺς χαρακτηρισμοὺς, ποὺ σχολιάσαμε, προστίθεται ἡ προφητεία γιὰ τὴν στάση τῶν ἀνθρώπων ἀπέναντι

τα, κατὰ τὸ ῥῆμά σου ἐν εἰρήνῃ, ὅτι εἶδον οἱ ὀφθαλμοί μου τὸ σωτήριόν σου, ὃ ἠτοίμασας κατὰ πρόσωπον πάντων τῶν λαῶν. φῶς εἰς ἀποκάλυψιν ἐθνῶν καὶ δόξαν λαοῦ σου Ἰσραήλ. καὶ ἦν Ἰωσήφ καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ θαυμάζοντες ἐπὶ τοῖς λαλουμένοις περὶ αὐτοῦ. καὶ εὐλόγησεν αὐτοὺς Συμεὼν καὶ εἶπεν πρὸς Μαριάμ τὴν μητέρα αὐτοῦ· Ἰδοὺ οὗτος κεῖται εἰς πτώσιν καὶ ἀνάστασιν πολλῶν ἐν τῷ Ἰσραήλ καὶ εἰς σημεῖον ἀντιλεγόμενον. καὶ σοῦ δὲ αὐτῆς τὴν ψυχὴν διελεύσεται ρομφαία, ὅπως ἂν ἀποκαλυφθῶσιν ἐκ πολλῶν καρδιῶν διαλογισμοί» (Λουκᾶ β' 25-35).

στὸν σαρκωμένο Υἱὸ τοῦ Θεοῦ. Ἄλλοι θὰ Τὸν προσκυνήσουν ὡς Θεὸ καὶ εὐεργέτη τους, ἐνῶ ἄλλοι θὰ Τὸν βλασφημήσουν. Ἄλλοι θὰ Τὸν δεχθοῦν ὡς Σωτήρα τους καὶ διδάσκαλό τους, ἐνῶ ἄλλοι θὰ Τὸν ἀπορρίψουν καὶ θὰ Τὸν ἀποδοκιμάσουν. Ἄλλοι θὰ Τὸν ἀκολουθήσουν μὲ αὐτοθυσία καὶ ὑπακοή, ἐνῶ ἄλλοι θὰ Τὸν ἀποστραφοῦν ὡς λαοπλάνο καὶ ἐπικίνδυνο.

Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ὡς «σημεῖον ἀντιλεγόμενον» φέρνει τὴν διαίρεση² ἀκόμα καὶ μέσα στὶς οἰκογένειες³, ἀνάμεσα σ' ἐκείνους ποὺ εἶναι μὲ τὸ μέρος Του καὶ σ' ἐκείνους ποὺ εἶναι ἐναντίον Του⁴.

Οὐσιαστικὰ μὲ τὴν παρουσία Του διαταράσσει μόνο μιὰ φαινομενικὴ εἰρήνη ἢ ψεύτικη εἰρήνη, ἀφοῦ Ἐκεῖνος ἤρθε νὰ συναγάγει τὰ διασκορπισμένα⁵, νὰ λύσει τὴν ἔχθρα, νὰ καταργήσει τοὺς φραγμούς, νὰ ἐγκαταστήσει τὴν ἀληθινὴ εἰρήνη ἀνάμεσα στοὺς ἀνθρώπους κἀνοντάς τους παιδιὰ τοῦ Ἰδιοῦ Πατέρα, μέλη τοῦ Ἰδιοῦ Σώματος, ἐμψυχωμένους ἀπὸ τὸ Ἰδιο Πνεῦμα⁶.

2. Λουκᾶ ιβ' 51.

3. Λουκᾶ ιβ' 52 καὶ ἐξῆς.

4. Ἰωάννου ζ' 49· θ' 16· ι' 19.

5. Ἰωάννου ια' 52· ι' 16.

6. Πρὸς Ἐφεσίους β' 14-18.

Μιὰ ἐνδεχομένη διαίρεση αὐτοῦ τοῦ ἁγίου Σώματος, δηλαδὴ τῆς Ἐκκλησίας, φαίνεται σὰν τερατούργημα⁷, εἶναι καρπὸς τῆς «σαρκός»⁸ καὶ τροφοδοτεῖ τὴν ἁμαρτία.

2. Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς Φῶς τοῦ κόσμου

Στὴν Καινὴ Διαθήκη τὸ ἐσχατολογικὸ φῶς ποὺ ὑποσχέθηκαν οἱ Προφῆτες, ἐμφανίστηκε μὲ τὴν σάρκωση τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, ὅπως εἶπε ὁ Συμεὼν ὁ θεοδόχος. Ὅταν ὁ Χριστὸς ἄρχισε νὰ κηρύττει στὴν Γαλιλαία ἐκπληρώθηκε ἡ προφητεία τοῦ Ἡσαΐα⁹.

Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἀναστήθηκε, σύμφωνα μὲ τὶς προφητεῖες, γιὰ «νὰ κηρύξει τὸ φῶς τῆς σωτηρίας στὸν ἰουδαϊκὸ λαό»¹⁰.

Γι' αὐτὸ τὰ ἄσματα ποὺ ἀναφέρονται ἀπὸ τὸν εὐαγγελιστὴ Λουκᾶ, κατὰ τὴν προσαγωγή Του στὸν Ναὸ τῶν Ἱεροσολύμων, χαιρετίζουν στὸ πρόσωπό Του, ἤδη ἀπὸ τὴν παιδικὴ ἡλικία, τὸν ἀνατέλλοντα Ἥλιο, ποὺ θὰ φωτίσει

7. Πρὸς Κορινθίους Α' ιβ' 25.

8. Πρὸς Γαλάτας ε' 20· πρὸς Κορινθίους Α' γ' 3.

9. θ' 1. Ματθαίου δ' 16.

10. «Φῶς μέλλει καταγγέλλειν τῷ λαῷ καὶ τοῖς ἔθνεσι» (Πράξεων κστ' 23).

ὄσους βρίσκονται στὸ σκοτάδι¹¹. τὸ φῶς ποὺ θὰ φωτίσει τὰ ἔθνη¹². Ἡ κλήση τοῦ ἀποστόλου Παύλου νὰ κηρύξει τὸ Εὐαγγέλιο στὰ ἔθνη ἐντάχθηκε στὴν σειρὰ αὐτῶν τῶν προφητικῶν κειμένων¹³.

Ὡστόσο μελετώντας τὴν Γραφὴ διαπιστώνει ὁ πιστός, ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἀποκαλύπτεται ὡς Φῶς στὸν κόσμο κυρίως μὲ τὶς πράξεις καὶ μὲ τὰ λόγια Του. Οἱ θεραπείες τῶν τυφλῶν¹⁴ ἔχουν στὸ σημεῖο αὐτὸ ιδιαίτερη σημασία, ὅπως τὸ ὑπογραμμίζει ὁ εὐαγγελιστῆς Ἰωάννης, ὅταν ἀναφέρει τὸ θαῦμα τῆς θεραπείας τοῦ ἐκ γενετῆς τυφλοῦ¹⁵. Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς διακήρυξε τότε: «Ὅσο εἶμαι σ' αὐτὸν τὸν κόσμο, εἶμαι τὸ φῶς γιὰ τὸν κόσμο»¹⁶.

Ἄλλοῦ συνεχίζει: «Ὅποιος μὲ ἀκολουθεῖ δὲν θὰ πλανιέται στὸ σκοτάδι, ἀλλὰ θὰ ἔχει τὸ φῶς ποὺ ὁδηγεῖ στὴν ζωή»¹⁷.

11. Λουκᾶ α' 7 καὶ ἐξῆς· Μαλαχίου γ' 20· Ἡσαΐου θ' 1· μβ' 7.

12. Λουκᾶ β' 32· Ἡσαΐου μβ' 6· Ἡσαΐου μθ' 6.

13. Πράξεων ιγ' 47· κστ' 18.

14. Μάρκου η' 22-26.

15. Ἰωάννου θ'.

16. «Ὅταν ἐν τῷ κόσμῳ ᾶ, φῶς εἶμι τοῦ κόσμου» (Ἰωάννου θ' 5).

17. «Ὁ ἀκολουθῶν ἐμοὶ οὐ μὴ περιπατήσῃ ἐν τῇ σκοτίᾳ, ἀλλ' ἔξει τὸ φῶς τῆς ζωῆς» (Ἰωάννου η' 12).

«Ἐγὼ ἦρθα στὸν κόσμον γιὰ νὰ εἶμαι φῶς, ἔτσι ὅποιος πιστεύει σὲ μένα νὰ μὴ μείνει στὸ σκοτάδι»¹⁸.

Ἡ καταυγαστικὴ δράση Του ἀπορρέει ἀπὸ τὴ φύση Του, ἐπειδὴ ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ εἶναι ζῶν καὶ φῶς τῶν ἀνθρώπων, ἀληθινὸ φῶς ποὺ φωτίζει κάθε ἄνθρωπο ὅταν ἔρχεται στὸν κόσμον αὐτό¹⁹. Γι' αὐτὸ τὸ δράμα ποὺ ἐκτυλίσσεται γύρω Του εἶναι μιὰ σύγκρουση τοῦ φωτὸς καὶ τοῦ σκότους. Τὸ φῶς λάμπει μέσα στὸ σκοτάδι²⁰ καὶ ὁ κόσμος τοῦ κακοῦ προσπαθεῖ νὰ τὸ πνίξει, γιὰτὶ οἱ ἄνθρωποι προτιμοῦν τὸ σκοτάδι ἀπὸ τὸ φῶς, ὅταν τὰ ἔργα τους εἶναι πονηρά²¹.

Τέλος τὴν ὥρα τοῦ Πάθους, ὅταν ὁ Ἰουδας ἐξέρχεται ἀπὸ τὸ ὑπερῶο τῆς Ἱερουσαλήμ, ποὺ πραγματοποιήθηκε ὁ Μυστικὸς Δείπνος, γιὰ νὰ προδώσει τὸν Ἰησοῦ Χριστό, ὁ εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης σημειώνει σκόπιμα μὲ νόημα «ἦν δὲ νύξ»²². Καὶ ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς τὴν

18. «Ἐγὼ φῶς εἰς τὸν κόσμον ἐλήλυθα, ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ ἐν τῇ σκοτίᾳ μὴ μείνη» (Ἰωάννου ιβ' 46).

19. Ἰωάννου α' 4, 9.

20. Ἰωάννου α' 4.

21. Ἰωάννου γ' 19.

22. Ἰωάννου ιγ' 6.

στιγμὴ τῆς συλλήψεώς Του δηλώνει: «Αὐτὴ εἶναι ἡ ὥρα σας, ἡ ὥρα ποὺ κυριαρχεῖ τὸ σκοτάδι.»²³.



Ὅσο ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἔζησε ἐδῶ κάτω, τὸ θεῖο φῶς ποὺ εἶχε μέσα Του παρέμεινε καλυμμένο κάτω ἀπὸ τὴν εὐτέλεια τῆς σάρκας. Ὑπάρχει ὅμως μιὰ περίπτωση, ὅταν τὸ φῶς αὐτὸ ἔγινε αἰσθητὸ μὲ ὀρισμένους προνομιοῦχους μάρτυρας, σὲ ἓνα ξεχωριστὸ ὄραμα: Τὴν Μεταμόρφωση. Αὐτὸ τὸ πρόσωπο ποὺ ἀκτινοβόλησε αὐτὰ τὰ ἀπαστράπτοντα ὅπως τὸ φῶς ἐνδύματα²⁴ δὲν ἀνήκουν πιά στὴν θνητὴ ὑπόσταση τῶν ἀνθρώπων. Προμηνύουν τὴν κατάσταση τοῦ ἀναστημένου Χριστοῦ, ὅπως ἐμφανίστηκε στὸν Παῦλο μέσα σ' ἓνα ἐκτυφλωτικὸ φῶς²⁵.

Τὸ φῶς ποὺ ἀκτινοβολεῖ πάνω στὸ πρόσωπο τοῦ Χριστοῦ εἶναι τὸ φῶς τῆς δόξας τοῦ Ἰδιοῦ τοῦ Θεοῦ²⁶.

23. «Αὕτη ἐστὶν ὑμῶν ἡ ὥρα καὶ ἡ ἐξουσία τοῦ σκοτόυς» (Λουκᾶ κβ' 53).

24. Ματθαίου ιζ' 2,

25. Πράξεων θ' 3· κβ' 6· κστ' 3.

26. Πρὸς Κορινθίους Β' δ' 6.

Ἀκτινοβολεῖ ὡς Υἱὸς τοῦ Θεοῦ καὶ «ἀπαύ-
γασμα τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ»²⁷.

Ἔτσι μέσω τοῦ Χριστοῦ-Φωτὸς ἀποκαλύ-
πτεται λίγο ἀπὸ τὴν Θεότητα. Ὁ Θεὸς ὄχι μό-
νο «φῶς οἰκεῖ ἀπρόσιτον»²⁸ ὄχι μόνο μπορεῖ ὁ
ἄνθρωπος νὰ Τὸν ἀποκαλέσει «Πατέρα τῶν
Φώτων»²⁹, ἀλλὰ ὅπως ἐξηγεῖ ὁ εὐαγγελιστὴς
Ἰωάννης «ὁ Θεὸς εἶναι φῶς, καὶ δὲν ὑπάρχει
σ' Αὐτὸν καθόλου σκοτάδι»³⁰.

Γι' αὐτὸ ὅ,τι εἶναι φῶς προέρχεται ἀπὸ
Ἐκεῖνον, ἀπὸ τὴν δημιουργία τοῦ Φυσικοῦ
Φωτὸς τὴν πρώτη ἡμέρα³¹, ἕως τὸν φωτισμὸ
τῶν καρδιῶν μας ἀπὸ τὸ φῶς τοῦ Χριστοῦ³².
Καὶ ὅ,τι μένει ξένο πρὸς αὐτὸ τὸ φῶς ἀνῆκει
στὸν χῶρο τοῦ σκοτόυ: στὸ σκοτάδι τῆς νύ-
χτας, στὸ σκοτάδι τοῦ Ἄδη καὶ τοῦ θανάτου,
στὸ σκοτάδι τοῦ Σατανᾶ.

27. Πρὸς Ἑβραίους α' 3.

28. Πρὸς Τιμόθεον Α' στίχ. 16.

29. Ἰακώβου α' 17.

30. «Φῶς ἐστὶ καὶ σκοτία ἐν αὐτῷ οὐκ ἔστιν οὐ-
δεμία» (Ἰωάννου Α' α' 5).

31. Γενέσεως α' 3.

32. Πρὸς Κορινθίους Β' δ' 6.



ΣΤ΄. ΤΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΠΡΟΔΡΟΜΟΥ ΚΑΙ ΒΑΠΤΙΣΤΟΥ

Μὲ τὸ πρόσωπο τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ τὴν ἀποστολή Του στὸν κόσμο συνδέεται ἄρρηκτα τὸ πρόσωπο τοῦ Ἰωάννη τοῦ Βαπτιστοῦ, ποὺ ἦταν ὁ Πρόδρομος καὶ προηγήθηκε στὸν κόσμο προετοιμάζοντας τοὺς ἀνθρώπους νὰ δεχθοῦν τὸν Υἱὸ τοῦ Θεοῦ.

«Ὁ Ἰωάννης εἶπε ἐπίσημα τὴν γνώμη του γι' Αὐτὸν καὶ τὴν διακήρυξε λέγοντας: Γι' Αὐτὸν ἦταν ποὺ εἶπα, Ἐκεῖνος ποὺ ἔρχεται ὕστερα ἀπὸ μένα εἶναι ἀνώτερός μου, γιατί ὑπῆρχε πρὶν ἀπὸ μένα. Ἀπὸ τὸν δικό Του πλοῦτο πήραμε ὅλοι ἐμεῖς τὴν μιὰ δωρεὰ πά-

νω στήν ἄλλη. Ὁ νόμος δόθηκε διὰ τοῦ Μωϋσέως, ἡ χάρη ἢ θεϊκὴ ὅμως καὶ ἡ ἀλήθεια ἤρθε σ' ἐμᾶς διὰ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Κανεὶς ποτὲ δὲν εἶδε τὸν Θεό· μόνο ὁ μονογενῆς Υἱός, ποὺ εἶναι μέσα στήν ἀγκαλιὰ τοῦ Πατέρα, Ἐκεῖνος μᾶς Τὸν ἔκανε γνωστό.

Αὐτὴ εἶναι ἡ μαρτυρία ποὺ ἔδωσε ὁ Ἰωάννης, ὅταν οἱ Ἰουδαῖοι ἄρχοντες ἔστειλαν ἀπὸ τὰ Ἱεροσόλυμα ἱερεῖς καὶ λευίτες νὰ τὸν ρωτήσουν: Ἐσὺ ποιὸς εἶσαι; Τότε αὐτὸς διακήρυξε καὶ δὲν ἀρνήθηκε· διακήρυξε ἀπερίφραστα: Ἐγὼ δὲν εἶμαι ὁ Μεσσίας. Τότε λοιπόν; Τὸν ρώτησαν. Μήπως εἶσαι ὁ Ἡλίας; Ἐκεῖνος εἶπε: Ὁχι, δὲν εἶμαι. Μήπως εἶσαι ὁ προφήτης ποὺ περιμένουμε; Καὶ ἀπάντησε Ὁχι. Τότε τοῦ εἶπαν: Ποιὸς εἶσαι; ὥστε νὰ δώσουμε ἀποκριση σ' αὐτοὺς ποὺ μᾶς ἔστειλαν· τί ἔχεις νὰ πεῖς γιὰ τὸν ἑαυτό σου; Εἶπε: Ἐγὼ εἶμαι, σύμφωνα μὲ τὰ λόγια τοῦ προφήτη Ἡσαΐα, ἡ φωνὴ ἐκείνου ποὺ κράζει στήν ἔρημο: Ἰσιῶστε τὸν δρόμο, νὰ περάσει ὁ Κύριος.

Μεταξὺ τῶν ἀπεσταλμένων ἦταν καὶ Φαρισαῖοι, ποὺ τὸν ρώτησαν: Γιατί, λοιπόν, βαπτίζεις, ἀφοῦ δὲν εἶσαι οὔτε ὁ Μεσσίας, οὔτε ὁ Ἡλίας, οὔτε ὁ προφήτης ποὺ περιμένουμε; Αὐτὸς τοὺς ἀποκρίθηκε: Ἐγὼ βαπτίζω μὲ νερό, ἀνάμεσά σας ὅμως βρῖσκεται κιόλας Ἐκεῖνος

ποὺ ἐσεῖς δὲν τὸν γνωρίζετε. Αὐτὸς εἶναι ποὺ ἔρχεται ὕστερα ἀπὸ μένα, ποὺ ὅμως ὑπάρχει πρὶν ἀπὸ μένα, καὶ ἐγὼ δὲν εἶμαι ἄξιος νὰ λύσω τὸ λουρὶ ἀπὸ τὰ ὑποδήματά του.

Αὐτὰ συνέβαιναν στὴν Βηθανία, πέρα ἀπὸ τὸν Ἰορδάνη, ἐκεῖ ποὺ βάπτιζε ὁ Ἰωάννης. Τὴν ἄλλη ἡμέρα, ὁ Ἰωάννης βλέπει τὸν Ἰησοῦ νὰ ἔρχεται πρὸς τὸ μέρος του καὶ λέει: Αὐτὸς εἶναι ὁ ἀμνὸς τοῦ Θεοῦ, ποὺ παίρνει πάνω του τὴν ἁμαρτία τῶν ἀνθρώπων. Γι' Αὐτὸν σᾶς μίλησα ὅταν εἶπα, ὕστερα ἀπὸ μένα ἔρχεται ἓνας ποὺ εἶναι ἀνώτερός μου, γιατί ὑπῆρχε πρὶν νὰ γεννηθῶ. Καὶ ἐγὼ κάποτε δὲν τὸν ἤξερα ποιὸς εἶναι. Γιὰ νὰ τὸν γνωρίσει ὅμως ὁ Ἰσραήλ, γι' αὐτὸ ἤρθα ἐγὼ καὶ βαπτίζω μὲ νερό.

Καὶ ὁ Ἰωάννης διακήρυξε δημόσια καὶ εἶπε: Εἶδα τὸ Πνεῦμα νὰ κατεβαίνει σὰν περιστέρι ἀπὸ τὸν οὐρανὸ καὶ νὰ μένει πάνω του. Ἐγὼ δὲν τὸν ἤξερα ποιὸς ἦταν, Ἐκεῖνος ὅμως ποὺ μὲ ἔστειλε νὰ βαπτίζω μὲ νερό, Ἐκεῖνος μοῦ εἶπε: Ἐκεῖνος ποὺ πάνω του θὰ δεῖς νὰ κατεβαίνει καὶ νὰ μένει τὸ Πνεῦμα, Αὐτὸς εἶναι ποὺ βαπτίζει μὲ Ἅγιο Πνεῦμα. Καὶ αὐτὸ ἐγὼ τὸ εἶδα καὶ διακήρυξα δημόσια πὼς αὐτὸς εἶναι ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ. Τὴν ἄλλη ἡμέρα, ὁ Ἰωάννης στεκόταν πάλι μὲ δύο ἀπὸ

τοὺς μαθητῆς του· καί, καθὼς εἶδε τὸν Ἰησοῦ νὰ προσπερνάει, εἶπε: Αὐτὸς εἶναι ὁ ἀμνὸς τοῦ Θεοῦ»¹.

1. «Ἰωάννης μαρτυρεῖ περὶ αὐτοῦ καὶ κέκραγεν λέγων Οὗτος ἦν ὃν εἶπον, ὁ ὀπίσω μου ἐρχόμενος ἔμπροσθέν μου γέγονεν, ὅτι πρῶτός μου ἦν. Καὶ ἐκ τοῦ πληρώματος αὐτοῦ ἡμεῖς πάντες ἐλάβομεν, καὶ χάριν ἀντὶ χάριτος· ὅτι ὁ νόμος διὰ Μωϋσέως ἐδόθη, ἡ χάρις καὶ ἡ ἀλήθεια διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐγένετο. Θεὸν οὐδεὶς ἑώρακεν πώποτε· ὁ μονογενὴς υἱὸς ὁ ὢν εἰς τὸν κόλπον τοῦ πατρὸς ἐκεῖνος ἐξηγήσατο. Καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ μαρτυρία τοῦ Ἰωάννου, ὅτε ἀπέστειλαν οἱ Ἰουδαῖοι ἐξ Ἱεροσολύμων ἱερεῖς καὶ Λευίτας ἵνα ἐρωτήσωσιν αὐτόν· Σὺ τίς εἶ; καὶ ὡμολόγησεν καὶ οὐκ ἠρνήσατο· καὶ ὡμολόγησεν ὅτι Ἐγὼ οὐκ εἰμὶ ὁ Χριστός. καὶ ἠρώτησαν αὐτόν· Τί οὖν; Ἡλίας εἶ σὺ; καὶ λέγει· Οὐκ εἰμὶ. Ὁ προφήτης εἶ σὺ; καὶ ἀπεκρίθη, Οὐ. εἶπον οὖν αὐτῷ· Τίς εἶ; ἵνα ἀποκρισὶν δῶμεν τοῖς πέμψασιν ἡμᾶς· τί λέγεις περὶ σεαυτοῦ; ἔφη· Ἐγὼ φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ, εὐθύνατε τὴν ὁδὸν Κυρίου, καθὼς εἶπεν Ἡσαΐας ὁ προφήτης. Καὶ ἀπεσταλμένοι ἦσαν ἐκ τῶν Φαρισαίων καὶ ἠρώτησαν αὐτόν καὶ εἶπον αὐτῷ· Τί οὖν βαπτίζεις, εἰ σὺ οὐκ εἶ ὁ Χριστὸς οὔτε Ἡλίας οὔτε ὁ προφήτης; ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰωάννης λέγων· Ἐγὼ βαπτίζω ἐν ὕδατι· μέσος δὲ ὑμῶν ἔστηκεν ὃν ὑμεῖς οὐκ οἴδατε, αὐτὸς ἐστὶν ὁ ὀπίσω μου ἐρχόμενος, ὃς ἔμπροσθέν μου γέγονεν, οὗ ἐγὼ οὐκ εἰμὶ ἄξιος ἵνα λύσω αὐτοῦ τὸν ἱμάντα τοῦ ὑποδήματος. Ταῦτα ἐν Βηθανίᾳ ἐγένετο πέραν τοῦ Ἰορδάνου, ὅπου ἦν Ἰωάννης βαπτίζων. Τῇ ἐπαύριον βλέπει ὁ Ἰωάννης τὸν Ἰησοῦν ἐρχόμενον πρὸς αὐτόν, καὶ λέγει· Ἴδε ὁ ἀμνὸς τοῦ Θεοῦ ὁ αἴρων

Ὁ εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης στοὺς στίχους αὐτοὺς τοῦ Εὐαγγελίου του ἀναφέρει τὴν μαρτυρία τοῦ Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου γιὰ τὸν Ἰησοῦ Χριστό, πὸς μίλησε γι' Αὐτὸν μὲ μοναδικὸ τρόπο.

Εἶπε ὅτι χρονικὰ γεννήθηκε μετὰ ἀπὸ τὸν ἴδιο, ἀλλὰ προπορεύεται, ἐπειδὴ εἶναι ἀρχαιότερός του. Ὁ εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης ἐξηγεῖ, ὅτι ἐμεῖς οἱ πιστοὶ λάβαμε ἀπὸ τὴν θεότητα Του, πὸς ἦταν γεμάτη, πλήρης. Ἀντιπαραβάλλει τὸν Ἰησοῦ Χριστὸ μὲ τὸν Μωυσῆ. Διευκρινίζει ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς εἶναι ὁ μονογενὴς Υἱὸς τοῦ Θεοῦ Πατέρα, ὁ Ὅποιος Τὸν ἀποκαλύπτει στὸν κόσμο.

τὴν ἀμαρτίαν τοῦ κόσμου. οὗτός ἐστι περὶ οὗ ἐγὼ εἶπον· Ὅπισω μου ἔρχεται ἀνὴρ ὃς ἔμπροσθέν μου γέγονεν, ὅτι πρῶτός μου ἦν. καὶ γὰρ οὐκ ᾔδειν αὐτόν, ἀλλ' ἵνα φανερωθῇ τῷ Ἰσραὴλ, διὰ τοῦτο ἦλθον ἐγὼ ἐν τῷ ὕδατι βαπτίζων. Καὶ ἐμαρτύρησεν Ἰωάννης λέγων ὅτι τεθέαμαι τὸ Πνεῦμα καταβαῖνον ὡς περιστερὰν ἐξ οὐρανοῦ, καὶ ἔμεινεν ἐπ' αὐτόν· καὶ γὰρ οὐκ ᾔδειν αὐτόν, ἀλλ' ὁ πέμψας με βαπτίζειν ἐν ὕδατι, ἐκεῖνός μοι εἶπεν· Ἐφ' ὃν ἂν ἴδῃς τὸ Πνεῦμα καταβαῖνον καὶ μένον ἐπ' αὐτόν, οὗτός ἐστιν ὁ βαπτίζων ἐν Πνεύματι ἁγίῳ. καὶ γὰρ ἐώρακα, καὶ μεμαρτύρηκα ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ. Τῇ ἐπαύριον πάλιν εἰστήκει ὁ Ἰωάννης καὶ ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ δύο, καὶ ἐμβλέψας τῷ Ἰησοῦ περιπατοῦντι λέγει· Ἴδε ὁ ἀμνὸς τοῦ Θεοῦ» (Ἰωάννου α' 15-36).

Σημαντικά θέματα τίγονται και διευκρινίζονται στο κείμενο αυτό από την μαρτυρία του Ἰωάννου του Βαπτιστοῦ ποῦ ἀρνεῖται ὅτι ὁ ἴδιος εἶναι ὁ Χριστός, ὁ προφήτης Ἡλίας καὶ ὁ Προφήτης ποῦ θὰ ἦταν ἰσοστάσιος τοῦ Μωυσῆ. Γιὰ τοὺς τρεῖς αὐτοὺς εἶχαν λεχθεῖ προφητεῖες καὶ εἶχαν δοθεῖ ὑποσχέσεις ἀπὸ τὸν Θεό. Ὁ Ἰωάννης ὁ Πρόδρομος ἐξηγεῖ ποιὸς εἶναι ὁ ἴδιος σύμφωνα μὲ τὶς προφητεῖες² καὶ ποιὰ εἶναι ἡ ἀποστολή του καὶ ἡ διακονία του.

Μετὰ τὶς διευκρινίσεις ποῦ ἔκανε ὁ Ἰωάννης ὁ Πρόδρομος γιὰ τὸν ἴδιο καὶ τὴν ἀποστολή του, δηλώνει ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς εἶναι ὁ «Ἀμνὸς τοῦ Θεοῦ» γιὰ τὸν Ὅποιο προφήτευσε ὁ Ἡσαΐας³. Ἐπιβεβαιώνει ὅτι αὐτὴ ἡ μαρτυρία εἶναι ἀληθινή, ἐπειδὴ ὁ ἴδιος εἶδε τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιο νὰ ἔρχεται καὶ νὰ μένει σ' Αὐτόν. Διακηρύττει ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς εἶναι ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ.

Ὁ εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης ποῦ ἦταν, πρὶν γίνεи μαθητὴς τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ, μαθητὴς τοῦ Προδρόμου μὲ αὐθεντικὸ καὶ μοναδικὸ τρόπο προσδιορίζει τὴν ταυτότητα τοῦ ἐπομένου διδασκάλου του, τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ

2. Ἡσαΐου μ' 3-5.

3. Ἡσαΐου νγ' 7.

Χριστοῦ, καὶ τὴν σχέση τῶν δύο αὐτῶν προσώπων στὴν ἱστορία τῆς σωτηρίας.

1. Ὁ Ἄμνὸς τοῦ Θεοῦ

Ὁ Ἰωάννης ὁ Πρόδρομος ἔδειξε στοὺς ἀνθρώπους τὸν Κύριο Ἰησοῦ Χριστό, ἀποκαλώντάς Τον «Ἄμνὸ τοῦ Θεοῦ» κατὰ τὶς προφητεῖες τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης.

Ὅλοι οἱ συγγραφεῖς τῶν βιβλίων τῆς Καινῆς Διαθήκης ὑπογραμμίζουν μὲ ἔμφαση αὐτὸν τὸν χαρακτήρα τοῦ σταυρικοῦ θανάτου τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ὁ Χριστὸς εἶναι «ὁ Ἄμνὸς τοῦ Θεοῦ», ὁ ὁποῖος ὑπομένει ἐκουσίως Σταυρὸ καὶ θάνατο ὑπὲρ τῆς τοῦ κόσμου ζωῆς καὶ σωτηρίας. Εἶναι τὸ «ἄμωμον ἱερεῖον» τὸ ὁποῖον θυσιάζεται γιὰ νὰ ἐξιλεωθοῦμε ἐμεῖς οἱ ἁμαρτωλοὶ καὶ νὰ δικαιωθοῦμε ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ.

Τὴν ἔννοια τοῦ θυσιαζομένου Ἄμνου τοῦ Θεοῦ βρῖσκουμε στὶς προφητεῖες.

α'. Καταδιωκόμενος ἀπὸ τοὺς ἐχθροὺς του (τοὺς ἄνδρας Ἀναθὼθ τοὺς ζητοῦντες τὴν ψυχὴ του), ὁ προφῆτης Ἰερεμίας παρομοιάζει τὸν ἑαυτό του μὲ «ἄρνιον ἀγόμενον τοῦ θύεσθαι»⁴.

4. Ἰερεμίου ια' 19.

Ἡ εἰκόνα αὐτὴ ἐφαρμόστηκε στὸν «Δοῦλο τοῦ Κυρίου», ποὺ εἶναι ὁ Ἰησοῦς Χριστός, κατὰ τὴν προφητεία τοῦ προφήτου Ἡσαΐα, ὅταν γράφει: «Αὐτὸς ὅμως ὑποφέρει γιὰ τὶς ἁμαρτίες μας καὶ γιὰ χάρη μας αἰσθάνεται τὶς ὀδύνες τῶν βασάνων του, καὶ ἐμεῖς νομίσουμε, ὅτι αὐτὸς βρίσκεται στὴν ὀδυνηρὴ αὐτὴ πληγὴ καὶ συμφορὰ διότι τιμωρεῖται ἀπὸ τὸν Θεό. Αὐτὸς ὅμως τραυματίστηκε γιὰ τὶς ἁμαρτίες μας καὶ ὑποβλήθηκε σὲ ταλαιπωρίες γιὰ τὶς ἀνομίες μας. ... Σὰν πρόβατο ὀδηγήθηκε στὴν σφαγὴ καὶ ὡς ἄφωνος ἀμνὸς ὀδηγεῖται ἐνώπιον τοῦ κουρευτοῦ. ... Ἐξαιτίας τῶν ἁμαρτιῶν τῶν ἀνθρώπων ὀδηγήθηκε σὲ θάνατο»⁵.

Τὸ κείμενο τοῦ προφήτου Ἡσαΐα, ὑπογραμμίζοντας τὴν ταπεινοφροσύνη καὶ τὴν ὑποταγὴ τοῦ «Δούλου», δηλαδὴ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ στὸν Θεὸ Πατέρα, προαναγγέλει μὲ τὸν καλύτερο τρόπο τὸν θάνατο τοῦ Ἰησοῦ Χρι-

5. «Οὗτος τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν φέρει καὶ περὶ ἡμῶν ὀδυνᾶται, καὶ ἡμεῖς ἐλογισάμεθα αὐτόν εἶναι ἐν πόνῳ καὶ ἐν πληγῇ ὑπὸ Θεοῦ καὶ ἐν κακώσει. Αὐτὸς δὲ ἐτραυματίσθη διὰ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν καὶ μεμαλάχισται διὰ τὰς ἀνομίας ἡμῶν... Ὡς πρόβατον ἐπὶ σφαγὴν ἤχθη καὶ ὡς ἀμνὸς ἐναντίον τοῦ κείροντος αὐτόν ἄφωνος... Ἀπὸ τῶν ἀνομιῶν τοῦ λαοῦ μου ἤχθη εἰς θάνατον...» (Ἡσαΐου νγ' 4, 7, 8).

στοῦ, ὅπως τὸ ἐξηγεῖ ὁ Φίλιππος στὸν εὐνοῦχο τῆς βασιλίσσας τῆς Αἰθιοπίας⁶.

Οἱ Εὐαγγελιστὲς ἔχουν ὑπ' ὄψη τους αὐτὸ τὸ κείμενο τοῦ Ἡσαΐα, ὅταν ὑπογραμμίζουν, ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστός «ἐσιώπα» μπροστὰ στὰ μέλη τοῦ Συνεδρίου⁷ καὶ δὲν ἀπαντοῦσε καθόλου στὸν Πιλάτο⁸.

Προτύπωνε τὸν λυτρωτικὸ θάνατο τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ ἡ θυσία τοῦ πασχάλιου Ἀμνοῦ, ποὺ ἐγίνε γιὰ νὰ σωθοῦν τὰ πρωτότοκα τῶν Ἰουδαίων ἀπὸ τὸν Ἐξολοθρευτὴ Ἄγγελο.

β'. Ὄταν ὁ Θεὸς ἀποφάσισε νὰ ἐλευθερώσει τὸν αἰχμάλωτο στοὺς Αἰγυπτίους λαό Του, παράγγειλε στοὺς Ἑβραίους κάθε οἰκογένεια νὰ σφάξουν ἓνα πρόβατο «τέλειον ἄρσεν ἐνιαύσιον»⁹, νὰ βιάσουν μὲ τὸ αἷμα του τοὺς παραστάτες τῆς πόρτας τους καὶ νὰ τὸ φᾶνε μὲ ἓνα τελετουργικὸ τρόπο. Χάρη σ' αὐτὸ τὸ σημάδι ποὺ θὰ εἶχαν οἱ παραστάτες τῶν θυρῶν τους ἀπὸ τὸ αἷμα τοῦ πρόβατου θὰ γλίτωναν τὰ πρωτότοκα παιδιὰ τῶν Ἑβραίων ἀπὸ τὸν Ἐξολοθρευτὴ Ἄγγελο, ποὺ ἐκεῖνο τὸ βράδυ θὰ

6. Πράξεων ἡ' 31-35.

7. Ματθαίου κστ' 63.

8. Ἰωάννου ιθ' 9.

9. Ἐξόδου ιβ' 5.

ἐρχόταν νὰ πατάξει ὅλα τὰ πρωτότοκα τῶν Αἰγυπτίων ἀπὸ ἀνθρώπου ἕως κτήνους.

Χάρη στὸ αἷμα τοῦ πασχάλιου ἀμνοῦ οἱ Ἑβραῖοι σώθηκαν καὶ ἐλευθερώθηκαν ἀπὸ τὴν δουλεία τῆς Αἰγύπτου¹⁰ μὲ τὴν προοπτικὴ νὰ γίνουν «βασίλειον ἱεράτευμα», «ἔθνος ἅγιον»¹¹ ποὺ θὰ συνδέεται μὲ τὸν Θεὸ μὲ διαθήκη καὶ θὰ διοικεῖται ἀπὸ τὸν Νόμο τοῦ Μωϋσέως.

Ἡ χριστιανικὴ παράδοση εἶδε τὸν Χριστὸ ὡς ἀληθινὸ πασχάλιο Ἄμνὸ καὶ ἡ ἀπολυτρωτικὴ ἀποστολὴ Του περιγράφεται στὴν Α΄ Καθολικὴ ἐπιστολὴ τοῦ Πέτρου, ἀπηχῆσεις τῆς ὁποίας βρῖσκονται στὰ κείμενα τοῦ εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου καὶ στὴν πρὸς Ἑβραίους ἐπιστολή.

Ὁ Ἰησοῦς εἶναι ὁ Ἄμνός¹² ὁ τέλειος¹³, δηλαδὴ ὁ ἀναμάρτητος¹⁴, ποὺ ἐξαγόρασε τοὺς ἀνθρώπους μὲ τὸ αἷμα Του¹⁵.

Ἔτσι τοὺς ἐλευθέρωσε «ἀπὸ τῆς γῆς»¹⁶, ἀπὸ τὸν κόσμον ποὺ εἶναι διεφθαρμένος ἐξαι-

10. Ἐξόδου ιβ΄.

11. Ἐξόδου ιθ΄ 6.

12. Α΄ Πέτρου α΄ 19· Ἀποκαλύψεως ε΄ 6.

13. Ἐξόδου ιβ΄ 5.

14. Α΄ Πέτρου α΄ 19· Ἰωάννου γ΄ 46· Ἰωάννου Α΄ γ΄ 5· πρὸς Ἑβραίους θ΄ 14.

15. Α΄ Πέτρου α΄ 18 καὶ ἐξῆς· Ἀποκαλύψεως ε΄ 9 καὶ ἐξῆς· πρὸς Ἑβραίους θ΄ 12-15.

16. Ἀποκαλύψεως ιδ΄ 3.

τίας τῆς λατρείας τῶν εἰδώλων¹⁷ ὥστε νὰ μποροῦν στὸ ἐξῆς νὰ ἀποφεύγουν τὴν ἁμαρτία¹⁸ καὶ νὰ ἀποτελέσουν τὸ νέο «βασίλειον ἱερατευμα» τὸ ἀληθινὸ «ἅγιον ἔθνος»¹⁹ ποὺ προσφέρει στὸν Θεὸ τὴν πνευματικὴ λατρεία μιᾶς ἁμωμῆς ζωῆς²⁰.

Ἐγκατέλειψαν τὸ σκοτάδι τῆς εἰδωλολατρίας γιὰ νὰ μποῦν στὸ φῶς τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ²¹.

Αὐτὴ εἶναι ἡ πνευματικὴ τους ἔξοδος. Χάρη στὸ αἶμα τοῦ Ἄμνοῦ²² ἔχουν νικήσει τὸν Σατανᾶ, ποὺ ὁ Φαραὼ ἦταν τὸ σύμβολό του καὶ ἔτσι μποροῦν νὰ ψάλλουν τὴν «ὠδὴν Μωυσέως» καὶ τοῦ Ἄρνιου²³, ποὺ ἐξυμνεῖ τὴν λύτρωσή τους.

Ἡ παράδοση αὐτὴ ποὺ θεωρεῖ τὸν Ἰησοῦ Χριστὸ ὡς ἀληθινὸ πασχάλιο Ἄμνὸ ἀνάγεται στὶς ἀρχὲς τοῦ Χριστιανισμοῦ.

17. Α' Πέτρου α' 14, 18· δ' 2 καὶ ἐξῆς.

18. Α' Πέτρου α' 15 καὶ ἐξῆς· Ἰωάννου α' 29· Ἰωάννου Α' γ' 5-9.

19. Α' Πέτρου β' 9· Ἀποκαλύψεως ε' 9 καὶ ἐξῆς· Ἐξόδου ιθ' 6.

20. Α' Πέτρου β' 5· πρὸς Ἑβραίους θ' 14.

21. Α' Πέτρου β' 9.

22. Ἀποκαλύψεως ιβ' 11.

23. Ἀποκαλύψεως ιε' 3· ζ' 9 καὶ ἐξῆς 14-17 καὶ Ἐξόδου 15.

Ὁ ἀπόστολος Παῦλος προτρέπει τοὺς πιστοὺς τῆς Κορίνθου νὰ ζοῦν ὄχι «μὲ φωμὶ ποὺ περιέχει τὴν παλιὰ ζύμη τῆς ἁμαρτίας καὶ τῆς πονηρίας, ἀλλὰ μὲ τὸ ἄζυμο φωμὶ τῆς καθαρότητος καὶ τῆς ἀλήθειας» ἀφοῦ «τὸ Πάσχα συνίσταται στὸ γεγονός ὅτι θυσιάστηκε γιὰ χάρη μας ὁ Χριστός»²⁴.

Ὁ ἀπόστολος Παῦλος μὲ αὐτὰ ποὺ γράφει δὲν διατυπώνει μιὰ καινούργια θεωρία γιὰ τὸν Χριστό - Ἄμνό, ἀλλὰ διασώζει τὶς λειτουργικὲς παραδόσεις τοῦ χριστιανικοῦ Πάσχα, ποὺ εἶχαν διαμορφωθεῖ πολὺ πρὶν τὰ ἔτη 55-57 μ. Χ., ποὺ γράφει τὴν πρὸς Κορινθίους Α' ἐπιστολή του. Οἱ παραδόσεις αὐτὲς βασιζοῦνται στὴν Ἰωάνναιο παράδοση γιὰ τὸν θάνατο τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Κατὰ τὸν εὐαγγελιστὴ Ἰωάννη ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς πέθανε τὸ ἀπόγευμα τῆς ἡμέρας κατὰ τὴν ὥρα ποὺ σύμφωνα μὲ τὶς διατάξεις τοῦ Μωσαϊκοῦ Νόμου περὶ τῆς ἑορτῆς τοῦ Πάσχα οἱ Ἰουδαῖοι θυσίαζαν στὸν Ναὸ τοὺς ἄμνους²⁵.

24. «Μηδὲ ἐν ζύμῃ κακίας καὶ πονηρίας, ἀλλ' ἐν ἀζύμοις εὐκρινείας καὶ ἀληθείας, ἀφοῦ τὸ Πάσχα ἡμῶν ὑπὲρ ἡμῶν ἐτύθη Χριστός» (πρὸς Κορινθίους Α' ε' 7-8).

25. Ἰωάννου ιη' 28, ιθ' 31.

Μετὰ τὸν θάνατό Του δὲν ἔσπασαν τὰ σκέλη, ὅπως στοὺς ἄλλους κατάδικους²⁶ καὶ ὁ Εὐαγγελιστὴς ἐρμηνεύει τὸ γεγονός αὐτό, ὡς ἐφαρμογὴ μιᾶς Ἰουδαϊκῆς τελετουργικῆς διατάξεως ποὺ ἀφοροῦσε τὸν πασχάλιο ἀμνὸν²⁷.

Ἡ θεολογία τοῦ Χριστοῦ - Ἀμνοῦ ὀλοκληρώνεται στὰ ὀράματα τῆς Ἀποκαλύψεως.

γ'. Στὴν Ἀποκάλυψη ἀναπτύσσεται ἡ εἰκόνα τῆς δόξας τοῦ θυσιασμένου - ἐσφαγμένου Ἀρνίου.

Στὴν εἰκόνα αὐτὴ συμπλέκονται ἡ ἀδυναμία τοῦ σφαιασμένου Ἀμνοῦ καὶ ἡ δύναμη καὶ ἡ ἐξουσία ποὺ ἔχει μὲ τὴν ὑψωσὴ Του στὸν οὐρανό.

Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς εἶναι ὁ Ἀμνὸς καὶ συγχρόνως ὁ Λέων ποὺ μὲ τὸν λυτρωτικὸ θάνατό Του ἐλευθέρωσε τὸν λαὸ τοῦ Θεοῦ, ποὺ ἦταν αἰχμάλωτος τῶν δυνάμεων τοῦ κακοῦ²⁸.

Μοιράζεται τώρα τὸν θρόνο τοῦ Θεοῦ²⁹ καὶ δέχεται μαζί Του τὴν λατρεία τῶν οὐρανίων ὄντων³⁰ καὶ περιβάλλεται μὲ θεία ἐξου-

26. Ἰωάννου ιθ' 33.

27. Ἰωάννου ιθ' 31· Ἐξόδου ιβ' 46.

28. Ἀποκαλύψεως ε' 5 καὶ ἐξῆς· ιβ' 11.

29. Ἀποκαλύψεως κβ' 1, 3.

30. Ἀποκαλύψεως ε' 8, 13· ζ' 10.

σία. Αὐτὸς ἐκτελεῖ τὶς ἀποφάσεις τοῦ Θεοῦ κατὰ τῶν ἀσεβῶν³¹ καὶ ἡ ὀργή Του τοὺς ἐμπνέει τρόμο³². Αὐτὸς κατευθύνει τὸν ἐσχατολογικὸ πόλεμο κατὰ τῶν κατεστημένων δυνάμεων τοῦ κακοῦ καὶ ἡ νίκη Του θὰ Τὸν ἀναδείξει «Κύριον Κυρίων καὶ Βασιλέα Βασιλέων»³³. Δὲν θὰ ξαναβρεῖ τὴν ἀρχικὴ Του πραότητα παρὰ ὅταν τελεσθοῦν οἱ γάμοι Του μὲ τὴν οὐράνια Ἱερουσαλήμ, ποὺ συμβολίζει τὴν Ἐκκλησία³⁴. Τότε ὁ Ἄμνός θὰ γίνει Ποιμὴν γιὰ νὰ ὀδηγήσει τοὺς πιστοὺς στὶς πηγές τοῦ ζῶντος ὕδατος τῆς οὐράνιας μακαριότητος³⁵.

31. Ἀποκαλύψεως στ' 1 καὶ ἐξῆς.

32. Ἀποκαλύψεως στ' 16.

33. Ἀποκαλύψεως ιζ' 14· ιθ' 16.

34. Ἰωάννου ιθ' 7, 9· κα' 9.

35. Ἀποκαλύψεως ε' 17· ιδ' 4.



Ζ'. ΤΗΣ ΠΑΡΘΕΝΟΥ ΜΑΡΙΑΣ
ΜΗΤΕΡΑΣ ΤΟΥ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ.
Η ΩΔΗ ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ

Ἡ Παρθένος Μαρία στήν ὠδή Της πρὸς τὸν Θεό, μετὰ τὸν Εὐαγγελισμό, ἐκφράζει τὴν πίστη Της στὸν Υἱὸ τοῦ Θεοῦ.

«Ἡ Μαριάμ τότε εἶπε: Ἡ ψυχὴ μου δοξάζει τὸν Κύριο, καὶ τὸ πνεῦμα μου νιώθει ἀγαλλίαση γιὰ τὸν Θεό, τὸν σωτήρα μου. Διότι ἔδειξε τὴν εὐνοιά Του στήν ταπεινὴ δούλη Του. Νά, ἀπὸ τώρα θὰ μὲ καλοτυχίζουν ὅλες οἱ γενεές. Γιατὶ ὁ δυνατὸς Θεὸς ἔκανε σὲ μένα ἔργα θαυμαστά. Ἅγιο εἶναι τὸ ὄνομά Του. Καὶ τὸ ἔλεός Του ἐπεκτείνεται σὲ γενεές γενεῶν σὲ

ὅσους Τὸν σέβονται. Κατίσχυσε μὲ τὴν δύναμή Του, διασχόρπισε ὑπερήφανους στὸ φρόνημα τῆς ψυχῆς τους. Καθαίρεσε ἄρχοντες ἀπὸ τοὺς θρόνους τους καὶ ὕψωσε ταπεινούς. Πεινασμένους γέμισε μὲ ἀγαθά, καὶ πλούσιους ἔδιωξε μὲ χέρια ἀδειανά. Βοήθησε τὸν δοῦλο Του τὸν Ἰσραήλ, μὲ τὸ νὰ θυμηθεῖ νὰ κάνει ἔλεος στὸν Ἀβραάμ καὶ στοὺς ἀπογόνους του παντοτινά, ὅπως εἶχε ὑποσχεθεῖ στοὺς πατέρες μας»¹.

Καὶ στὴν ὁδὸ τῆς Παρθένου Μαρίας περιέχονται μαρτυρίες γιὰ τὸ πρόσωπο τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ τὴν ἀποστολὴ Του. Ἀποκαλεῖ τὸν Θεό, Σωτῆρα της. Ἐξυμνεῖ

1. «Καὶ εἶπε Μαριάμ. Μεγαλύνει ἡ ψυχὴ μου τὸν Κύριον καὶ ἠγαλλίασε τὸ πνεῦμα μου ἐπὶ τῷ Θεῷ τῷ σωτήρί μου. Ὅτι ἐπέβλεψεν ἐπὶ τὴν ταπείνωσιν τῆς δούλης αὐτοῦ. ἰδοὺ γὰρ ἀπὸ τοῦ νῦν μακαριοῦσί με πᾶσαι αἱ γενεαί. Ὅτι ἐποίησέ μοι μεγαλεῖα ὁ δυνατὸς καὶ ἅγιον τὸ ὄνομα αὐτοῦ. Καὶ τὸ ἔλεος αὐτοῦ εἰς γενεὰς γενεῶν τοῖς φοβουμένοις αὐτόν. Ἐποίησε κράτος ἐν βραχίονι αὐτοῦ, διεσχόρπισεν ὑπερηφάνους διανοίᾳ καρδίας αὐτῶν. Καθεῖλε δυνάστας ἀπὸ θρόνων καὶ ὕψωσε ταπεινούς. Πεινῶντας ἐνέπλησεν ἀγαθῶν καὶ πλουτοῦντας ἐξαπέστειλε κενούς. Ἀντελάβετο Ἰσραὴλ παιδὸς αὐτοῦ, μνησθῆναι ἐλέους, καθὼς ἐλάλησε πρὸς τοὺς πατέρας ἡμῶν, τῷ Ἀβραάμ καὶ τῷ σπέρματι αὐτοῦ εἰς τὸν αἰῶνα» (Λουκᾶ α' 46-56).

τὰ θαυμαστὰ ἔργα Του. Ὁμολογεῖ ὅτι ἡ σάρκωση τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ πραγματοποιήθηκε, ὅπως ὑποσχέθηκε ὁ Θεός.

1. Ἡ Παρθένος Μαρία, ἡ πρώτη πιστή

Ὁ ὕμνος αὐτὸς παρουσιάζει τὴν πίστη τῆς Παρθένου Μαρίας στὸν Υἱὸ τοῦ Θεοῦ ποὺ ἔγινε ἄνθρωπος δι' αὐτῆς.

Ἀπὸ τὴν ὥρα τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς προσφέρεται στὴν Παρθένο Μαρία ὡς ἀντικείμενο τῆς πίστεώς Της.

Αὐτὴ ἡ πίστη φωτίζεται ἀπὸ μηνύματα ποὺ ἔχουν τὶς ρίζες τους στὶς προφητεῖες τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης. Τὸ παιδὶ θὰ ὀνομαστῆ Ἰησοῦς, θὰ εἶναι ὁ Υἱὸς τοῦ Υψίστου, ὁ Υἱὸς τοῦ Δαβίδ, ὁ Βασιλιᾶς τοῦ Ἰσραήλ, ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ. Ὅταν Τὸν φέρνει στὸν Ναὸ ἡ Παρθένος Μαρία, ἀκούει τοὺς λόγους τῶν Προφητῶν γιὰ τὸν «Δοῦλο τοῦ Θεοῦ» νὰ ἐφαρμόζονται στὸν Υἱό της, ὅτι θὰ εἶναι φῶς ἐθνῶν καὶ σημεῖο ἀντιλεγόμενο. σ' αὐτὲς τὶς λίγες ρητὲς ἐκφράσεις πρέπει νὰ προστεθεῖ, ὅτι ἡ Παρθένος Μαρία θὰ ἀνακαλύψει στὴν λιτὴ καὶ ἀθόρυβη ζωὴ τοῦ Υἱοῦ της τὴν φτώχεια τοῦ Μεσσία.

Ὅταν ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἀπευθύνεται στὴν μητέρα Του, ὁ τόνος Του εἶναι ἀπότομος, ὅ-

πως τῶν προφητικῶν προρρήσεων². Ἡ Παρθένος Μαρία πρέπει νὰ ἀναγνωρίσει στὸν τόνο αὐτὸ τὴν ἀνεξαρτησία καὶ τὴν αὐθεντία τοῦ Υἱοῦ της, τὴν ἀνωτερότητα τῆς πίστεως σὲ σχέση μὲ τὴν σαρκικὴ μητρότητα.

Ὁ εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς φρόντισε νὰ σημειώσει τὶς ἀντιδράσεις τῆς Παρθένου Μαρίας ἀπέναντι στὶς θεῖες ἀποκαλύψεις, ὅπως τὴν ταραχὴ της³, τὴν δυσκολία της⁴, τὴν κατάπληξή της μπροστὰ στὴν πρόρρηση τοῦ Συμεῶν στὸν Ναὸ ὅταν προσάγαγε «τὸ παιδίον Ἰησοῦν»⁵, τὴν ἀδυναμία της νὰ καταλάβει τὸν λόγο τοῦ δωδεκαετοῦς Ἰησοῦ στὸν Ναό⁶.

Μπροστὰ σὲ ἓνα μυστήριο, σὲ γεγονότα ποὺ ξεπερνοῦν τὴν ἀντίληψή της, συλλογίζεται πάνω στὸ μήνυμα⁷, σκέπτεται ἀδιάκοπα τὰ γεγονότα στὰ ὁποῖα ἡ Ἰδία μετέχει φυλάσσοντας τὶς ἀναμνήσεις καὶ διερευνώντας τες στὴν καρδιά της⁸.

Ἀφοσιωμένη στὸν Λόγο τοῦ Θεοῦ τὸν κα-

2. Ἰωάννου β' 4· Λουκᾶ β' 49.

3. Λουκᾶ α' 29.

4. Λουκᾶ α' 34.

5. Λουκᾶ β' 33.

6. Λουκᾶ β' 50.

7. Λουκᾶ α' 29· β' 33.

8. Λουκᾶ β' 19, 51.

λοδέχεται, ἀκόμα καὶ ὅταν ἀνατρέπει τὰ σχέδια Τῆς καὶ βυθίζει τὸν Ἰωσήφ στὴν ἀγωνία⁹. Ἡ ἀνταπόκρισή Τῆς στὶς θεῖες κλήσεις, ἡ ἐπίσκεψη στὴν Ἐλισάβετ, ἡ παρουσίαση τοῦ Ἰησοῦ στὸν Ναό, εἶναι ἀντίστοιχα πράξεις μὲ τὶς ὁποῖες ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἐνεργεῖ διὰ μέσου τῆς μητέρας Του, ὅπως ἀγιάζει τὸν Πρόδρομο, προσφέρεται στὸν Πατέρα Του.

Πιστὴ ἡ Παρθένος Μαρία, ἐξακολουθεῖ νὰ εἶναι πιστὴ σιωπηλὰ καὶ ὅταν ὁ Υἱὸς τῆς ἀρχίζει τὴν δημόσια δράση Του καὶ τὴν ζωὴ Του καὶ παραμένει πιστὴ ἕως τὸν Σταυρό.

Στὴν ὁδὴ Τῆς ἡ Παρθένος Μαρία πανηγυρίζει ἓνα καινούργιο γεγονός, ὅτι ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ εἶναι παροῦσα.

Στὸ γεγονός αὐτὸ ἡ Ἰδία προσφέρεται ἐντελῶς νὰ ὑπηρετήσῃ τὸν λαὸ τοῦ Θεοῦ. Στὸ πρόσωπό τῆς καὶ δι' αὐτῆς προαναγγέλλεται ἡ σωτηρία, ἐκπληρώνεται ἡ ἐπαγγελία. Στὴν δικὴ τῆς φτώχεια πραγματοποιεῖται τὸ μυστήριον τῶν Μακαρισμῶν.

Ἡ πίστη τῆς Παρθένου Μαρίας εἶναι ἡ ἴδια ἡ πίστη τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ. Μιὰ ταπεινὴ πίστη ποὺ βαθαίνει ἀδιάκοπα μέσα ἀπὸ τὶς ἀσάφειες καὶ τὶς δοκιμασίες μὲ τὴν μελέτη τῆς

9. Ματθαίου α' 19.

σωτηρίας, μὲ τὴν γενναιόδωρη διακονία ποὺ φωτίζει σιγά-σιγά τὸ βλέμμα τοῦ πιστοῦ¹⁰.

Ἀκριβῶς ἐξαιτίας αὐτῆς τῆς πίστεως ποὺ φροντίζει νὰ φυλάττει τὸν Λόγο τοῦ Θεοῦ, ὁ Ἰδιος ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἀνακήρυξε «μακαρία» Αὐτὴν ποὺ Τὸν εἶχε κρατήσει στὰ σπλάγχνα Τῆς¹¹.

Ἡ Παρθένος Μαρία ἀνακηρύχθηκε μακαρία ἀπὸ τὴν συγγενῆ Τῆς Ἑλισάβετ ἀκριβῶς γιὰ τὴν πίστη Τῆς «ὅτι θὰ ἐκπληρωθοῦν τὰ λόγια ποὺ τῆς εἶπε ὁ Κύριος»¹².

Γι' αὐτὸ στὴν συνέχεια καὶ Αὐτὴ προτρέπει τοὺς μαθητὲς τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὅπως προέτρεψε τοὺς διακόνους στὸν γάμο τῆς Κανᾶ, «κάνετε ὅ,τι σᾶς πεῖ»¹³.

10. Ἰωάννου γ' 21· ζ' 17· 22· ἠ' 3.

11. Λουκᾶ ια' 27 καὶ ἐξῆς.

12. «Ὅτι ἔσται τελείωσις τοῖς λελαλημένοις αὐτῇ παρὰ Κυρίου» (Λουκᾶ α' 45).

13. «Ὅ,τι ἂν λέγη ὑμῖν ποιήσατε» (Ἰωάννου β' 5).



Η΄. ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ

Στή μικρή αυτή μελέτη που έχει σκοπό να βοηθήσει τους πιστούς να αποκτήσουν επίγνωση του Υιού του Θεού¹, συμπεριλάβαμε μερικές χαρακτηριστικές μαρτυρίες των Αποστόλων για τον Κύριο Ίησού Χριστό, με τις οποίες εκφράζουν αυτά που πίστευαν για τον Διδάσκαλό τους. Βεβαίως η μαρτυρία των Αποστόλων για τον Κύριο Ίησού Χριστό αναφέρεται σε όλα τα κείμενα της Καινής Διαθήκης (Εὐαγγέλια - Ἐπιστολές - Ἀποκάλυψη). Ἐδῶ ἀναφέρουμε τις μαρτυρίες ἐκείνων που

1. Πρὸς Ἐφεσίους δ΄ 13.

δὲν ἔγραψαν κείμενα καὶ τὶς ἀναφέρουν οἱ ἄλλοι Ἀπόστολοι.

1. Τοῦ Φιλίππου

«Βρίσκει ὁ Φίλιππος τὸν Ναθαναήλ καὶ τοῦ λέει: Αὐτὸν ποὺ προανήγγειλε ὁ Μωυσῆς στὸν νόμο καὶ οἱ προφῆτες, Τὸν βρήκαμε· εἶναι ὁ Ἰησοῦς, ὁ Υἱὸς τοῦ Ἰωσήφ ἀπὸ τὴν Ναζαρέτ»².

Ὁ ἀπόστολος Φίλιππος ἀνακοινώνει στὸν ἀπόστολο Ναθαναήλ, ὅτι στὸ πρόσωπο τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ υἱοῦ τοῦ Ἰωσήφ ἀπὸ τὴν Ναζαρέτ, ἀναγνώρισε τὸν Μεσσία ποὺ εἶχε ἀναγγελθεῖ ἀπὸ τὸν Μωυσῆ καὶ τοὺς Προφῆτες.

2. Τοῦ Ναθαναήλ

«Τοῦ ἀποκρίθηκε ὁ Ναθαναήλ καὶ Τοῦ εἶπε: Διδάσκαλε, Ἐσὺ εἶσαι ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, Ἐσὺ εἶσαι ὁ βασιλέας τοῦ Ἰσραήλ»³.

2. «Εὐρίσκει Φίλιππος τὸν Ναθαναήλ καὶ λέγει αὐτῷ· Ὅν ἔγραψε Μωϋσῆς ἐν τῷ νόμῳ καὶ οἱ προφῆται, εὐρήκαμεν, Ἰησοῦν τὸν υἱὸν τοῦ Ἰωσήφ τὸν ἀπὸ Ναζαρέτ» (Ἰωάννου α' 46).

3. «Ἀπεκρίθη Ναθαναήλ καὶ λέγει αὐτῷ· Ραββί, σὺ εἶ ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ, σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τοῦ Ἰσραήλ» (Ἰωάννου α' 50).

Ὁ ἀπόστολος Ναθαναήλ, ὅταν συνάντησε γιὰ πρώτη φορά τὸν Ἰησοῦ Χριστό, ἀπέδωσε στὸ πρόσωπο τοῦ Διδασκάλου τοὺς μεσσιανικοὺς τίτλους τῆς Ἰουδαϊκῆς παραδόσεως, ὅτι εἶναι ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ βασιλιάς τοῦ Ἰσραήλ.

3. Τοῦ Ἄνδρέα

«Αὐτὸς βρίσκει σὲ λίγο τὸν ἀδελφό του τὸν Σίμωνα καὶ τοῦ λέει: Βρήκαμε τὸν Μεσσία, πὸν σημαίνει τὸν Χριστό»⁴.

Ὁ ἀπόστολος Ἄνδρέας ἀναγγέλλει μὲ χαρὰ στὸν ἀδελφό του, ἀπόστολο Πέτρο, ὅτι βρῆκαν τὸν Μεσσία.

Στὶς τρεῖς αὐτὲς μαρτυρίες πὸ ἀναφέραμε, καταγράφονται οἱ πρῶτες ἐντυπώσεις καὶ ἀντιλήψεις τῶν Ἀποστόλων κατὰ τὴν κλήση τους νὰ γίνουν μαθητὲς τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Δείχνουν ἀκόμη τὴν πνευματικὴ καλλιέργειά τους καὶ τὴν εὐσέβειά τους. Ἄνεμεναν τὸν Μεσσία, σύμφωνα μὲ τὴν Ἰουδαϊκὴ παράδοση καὶ ὅταν Τὸν συνάντησαν Τὸν ἀναγνώρισαν καὶ Τὸν ἀκολούθησαν.

4. «Εὐρίσκει οὗτος πρῶτον τὸν ἀδελφὸν τὸν ἴδιον Σίμωνα καὶ λέγει αὐτῷ· Εὐρήκαμεν τὸν Μεσσίαν· ὃ ἐστὶν μεθερμηνευσόμενον Χριστός» (Ἰωάννου α' 42).

4. Τοῦ Πέτρου

«Ὁ Σίμων Πέτρος ἀπάντησε: Ἐσὺ εἶσαι ὁ Μεσσίας, ὁ Υἱὸς τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ»⁵.

Ὁ ἀπόστολος Πέτρος ἐκφράζει τὴν πίστη τῶν μαθητῶν, ὅτι ὁ Διδάσκαλός τους εἶναι ὁ Μεσσίας, ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ. Αὐτὴ εἶναι ἡ αὐθεντικὴ πίστη πάνω στὴν ὁποία στηρίζεται ἡ σωτηρία μας.

Ὁ διάλογος τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ με τοὺς μαθητές Του ποὺ ἔγινε με ἀφορμὴ τὴν ἐρώτηση τοῦ Κυρίου «τίνα με λέγουσι οἱ ἄνθρωποι εἶναι;» διεξήχθηκε στὴν ἔδρα τοῦ Ρωμαίου Διοικητοῦ τῆς περιοχῆς κατὰ τὴν ἐποχὴ ἐκείνη, ποὺ ἦταν στὴν Καισάρεια κατὰ τὸ τέλος τῆς δημοσίας δράσεώς Του καὶ τῆς ζωῆς Του, ἀφοῦ ἀπὸ ἐκεῖ ξεκίνησε τὴν πορεία Του πρὸς τὴν Ἱερουσαλήμ καὶ τὸν σταυρικὸ θάνατό Του.

Σημειώνουμε αὐτὲς τὶς πληροφορίες, διότι συντελοῦν στὴν ἐξαγωγή τῶν συμπερασμάτων μας καὶ συγκεκριμένα ὅτι:

✱ Οἱ Μαθητές ποὺ παρακολούθησαν τὸ δημόσιο κήρυγμα τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ,

5. «Ἀποκριθεὶς δὲ Σίμων Πέτρος εἶπε· Σὺ εἶ ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος» (Ματθαίου ιστ' 16).

ποὺ Τὸν εἶδαν νὰ θαυματουργεῖ, νὰ θεραπεύει, ποὺ ἔζησαν μαζί Του καὶ Τὸν γνώρισαν, ἐπισφράγισαν ὀλόκληρη αὐτὴ τὴν ἐμπειρία τους μὲ τὴν ὁμολογία τους, ὅτι ὁ Ἰησοῦς εἶναι ὁ Μεσσίας, ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ.

Ἡ ὁμολογία αὐτὴ δὲν ἦταν ἀποτέλεσμα ἐκβιασμοῦ καὶ πιέσεως, ἀλλὰ αὐθόρμητη ἔκφραση τῆς βαθειᾶς πεποιθήσεως καὶ ἀντίληψης ποὺ διαμόρφωσαν ἀκολουθώντας τὸν Κύριο Ἰησοῦ Χριστό.

Αὐτὴ ἡ ὁμολογία ἐγίνε μετὰ τὴν ἀνάσταση τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ, περιεχόμενο τοῦ κηρύγματος τῶν Ἀποστόλων.

✳ Εἶδαμε ὅτι οἱ Μαθητές, ὅταν κλήθηκαν ἀπὸ τὸν Ἰησοῦ Χριστὸ νὰ Τὸν ἀκολουθήσουν, ὁμολόγησαν ὅτι στὸ πρόσωπό Του συνάντησαν τὸν Μεσσία, Τὸν ἀναγνώρισαν ὡς Υἱὸ τοῦ Θεοῦ.

Βλέπουμε, ὅτι αὐτὴ ἡ ἀντίληψη καλλιεργήθηκε τὸν χρόνο ποὺ ἔζησαν μαζί μὲ τὸν Κύριο καὶ ἐπισφραγίστηκε μὲ τὴν ἴδια ὁμολογία.

Οἱ Ἀπόστολοι, δηλαδή, ἀπὸ τότε ποὺ γνώρισαν τὸν Ἰησοῦ Χριστὸ μέχρι τὸν θάνατό Του καὶ τὴν ἀνάστασή Του, παρὰ τὴν ἀμφισβήτηση τῶν πνευματικῶν ἡγετῶν τῆς ἰουδαϊκῆς κοινότητας, ἔμειναν σταθεροὶ στὴν ἐμπειρία τους καὶ τὴν πεποίθησή τους, ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς

εἶναι ὁ Μεσσίας, ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ. Μάλιστα δὲ ὁ Κύριος Ἰησοῦς Χριστός, ὅπως ἐκθέσαμε στὰ προηγούμενα, τοὺς βοήθησε νὰ ξεκαθαρίσουν στὴν σκέψη τους ὅλους τοὺς μεσσιανικοὺς τίτλους, ἀποκαλύπτοντας τὸ πρόσωπό Του καὶ τὴν ἀποστολή Του.

5. Τοῦ Θωμᾶ

«Καὶ ἀποκρίθηκε τότε ὁ Θωμᾶς: Εἶσαι ὁ Κύριός μου καὶ ὁ Θεός μου»⁶.

Ὁ ἀπόστολος Θωμᾶς ὁμολογεῖ καὶ προσκυνεῖ τὸν ἀναστημένο Ἰησοῦ Χριστὸ ὡς Κύριο καὶ Θεό.

Μετὰ τὰ σχόλιά μας στὴν προηγούμενη μαρτυρία τοῦ ἀποστόλου Πέτρου, καὶ ἡ μαρτυρία τοῦ ἀποστόλου Θωμᾶ ἐπιβεβαιώνει, ὅτι οἱ Μαθητὲς τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ εἶχαν σταθερὴ πεποίθηση, ὅτι ὁ ἀναστημένος Κύριος εἶναι ὁ Κύριος καὶ Θεός.

6. «Καὶ ἀπεκρίθη Θωμᾶς καὶ εἶπεν αὐτῷ· Ὁ Κύριός μου καὶ ὁ Θεός μου» (Ἰωάννου κ' 28).



Θ'. ΜΑΡΤΥΡΙΕΣ ΛΟΙΠΩΝ

Προσθέτουμε και τις μαρτυρίες ώρισμένων άλλων προσώπων που συνάντησαν τον Κύριο Ἰησοῦ Χριστὸ και στις όποίες καταθέτουν τήν γνώμη τους γι' Αὐτόν.

1. Τοῦ Τυφλοῦ

«Ὁ Ἰησοῦς ἄκουσε ότι τὸν πέταξαν ἔξω (τὸν τυφλό) και, όταν τὸν βρῆκε τοῦ εἶπε: Ἐσὸ πιστεύεις στὸν Υἱὸ τοῦ Θεοῦ;

Ἐκεῖνος ἀποκρίθηκε και εἶπε: Ποιὸς εἶναι, Κύριε, γιὰ νὰ πιστέψω σ' Αὐτόν; Και ὁ Ἰησοῦς τοῦ εἶπε: Και τὸν εἶδες και Αὐτός, πὸ μιλάει

μαζί σου, Αὐτὸς εἶναι. Καὶ ἐκεῖνος εἶπε: Πιστεύω Κύριε. Καὶ Τὸν προσκύνησε»¹.

Ὁ διάλογος τοῦ Κυρίου μὲ τὸν θεραπευμένο τυφλὸ ἀνέδειξε, ὅτι ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς παρὰ τὴν τύφλωσιν τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ σώματος τοῦ ἔβλεπε καὶ ἔκρινε μὲ τὴν πνευματικὴ ὄραση, γι' αὐτὸ καὶ ὁμολόγησε, ὅταν τὸν ρώτησε ὁ Κύριος ἐὰν πιστεύει στὸν Υἱὸ τοῦ Θεοῦ, ὅτι πιστεύει πῶς Αὐτὸς Τὸν ὁποῖο ἔβλεπε καὶ συνομιλοῦσε μαζί Του εἶναι ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ καὶ Τὸν προσκύνησε.

Ἡ ὁμολογία αὐτὴ ἔγινε, ἀφοῦ προηγήθηκε ἀφόρητη πίεσις στὸν θεραπευμένο τυφλὸ ἀπὸ τοὺς πνευματικοὺς ἡγέτες τῶν Ἰουδαίων, ἀφοῦ προηγήθηκαν ἀπειλὲς καὶ προσβολές. Καὶ ὅμως αὐτὰ ποὺ δὲν ἔβλεπαν ἐκεῖνοι ποὺ καὶ ὄραση εἶχαν καὶ μὀρφωση, τὰ ἔβλεπε ἐκεῖνος ποὺ καὶ μάτια δὲν εἶχε καὶ γράμματα δὲν ἤξερε.

1. «Ἦκουσεν Ἰησοῦς ὅτι ἐξέβαλον αὐτὸν ἔξω, καὶ εὐρών αὐτὸν εἶπεν αὐτῷ· Σὺ πιστεύεις εἰς τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ; ἀπεκρίθη ἐκεῖνος καὶ εἶπε· Καὶ τίς ἐστι, Κύριε, ἵνα πιστεύσω εἰς αὐτόν; εἶπε δὲ αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· Καὶ ἐώρακας αὐτόν καὶ ὁ λαλῶν μετὰ σοῦ ἐκεῖνός ἐστιν. ὁ δὲ ἔφη· Πιστεύω, Κύριε· καὶ προσκύνησεν αὐτῷ» (Ἰωάννου θ' 35-38).

2. Τῶν Σαμαρειτῶν

«Καὶ ἔλεγαν στὴν γυναίκα: Ἡ πίστη μας δὲν στηρίζεται πλέον στὰ δικά σου λόγια. Διότι ἐμεῖς οἱ ἴδιοι ἔχουμε ἀκούσει καὶ πεισθεῖ, ὅτι Αὐτὸς εἶναι ἀληθινὰ ὁ σωτήρας τοῦ κόσμου, ὁ Χριστός»².

Ὁ εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης μᾶς διέσωσε καὶ τὴν ὁμολογία τῶν Σαμαρειτῶν γιὰ τὸν Κύριο Ἰησοῦ Χριστό, ὅτι καὶ αὐτοὶ πίστεψαν, ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς εἶναι ὁ Μεσσίας, ὁ λυτρωτὴς τοῦ κόσμου.

Ἡ ὁμολογία αὐτὴ ἔγινε ἀπὸ τοὺς Σαμαρεῖτες τοὺς ὁποίους οἱ Ἰουδαῖοι περιφρονοῦσαν ὡς εἰδωλολάτρες καὶ δὲν ἐπιθυμοῦσαν νὰ ἔχουν καμμιά ἐπικοινωνία μαζί τους. Παρὰ ταῦτα αὐτοὶ ἔδειξαν ὅτι διατηροῦσαν μέσα τους πνευματικὰ κριτήρια, ποὺ τοὺς ὀδήγησαν στὴν ὁμολογία τῆς πίστεώς τους στὸ πρόσωπο τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ.

3. Τοῦ Ληστοῦ

«Ἐνας ἀπὸ τοὺς κακούργους ποὺ ἦταν κρεμασμένος στὸν σταυρὸ τὸν βλασφημοῦσε

2. «Τῇ τε γυναικὶ ἔλεγον ὅτι οὐκέτι διὰ τὴν σὴν λαλιὰν πιστεύομεν· αὐτοὶ γὰρ ἀκηκόαμεν, καὶ οἶδαμεν ὅτι οὗτός ἐστιν ἀληθῶς ὁ σωτὴρ τοῦ κόσμου ὁ Χριστός» (Ἰωάννου δ' 42).

καὶ τοῦ ἔλεγε: Ἐὰν ἐσὺ εἶσαι ὁ Μεσσίας, σῶσε τὸν ἑαυτό σου καὶ ἐμᾶς. Ὁ ἄλλος στράφηκε σ' αὐτόν, τὸν ἐπιτίμησε καὶ τοῦ εἶπε: Οὔτε τὸν Θεὸ δὲν φοβᾶσαι ἐσὺ, ἂν καὶ ὑφιστάμεθα τὸ αὐτὸ πάθος; Καὶ ἐμεῖς βέβαια δίκαια, γιὰ τὴν τιμωρούμεθα γι' αὐτὰ ποὺ κάναμε. Αὐτὸς ὁμοῦς δὲν ἔπραξε κανένα κακό. Καὶ στὸν Κύριο ἔλεγε: Θυμήσου με, Κύριε, ὅταν ἔρθεις στὴν βασιλεία Σου»³.

Ὁ σταυρωμένος μὲ τὸν Κύριο Ἰησοῦ Χριστὸ στὰ δεξιά Του ληστής, ὁμολόγησε τὴν ἀγιότητα τοῦ σταυρωθέντος ἀνάμεσα στοὺς ληστὲς Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ καὶ διακήρυξε τὴν πίστη του στὴν θεότητα καὶ πνευματικὴ ἐξουσία Του, ζητώντας Του νὰ τὸν συμπεριλάβει στὴν δόξα Του.

Αὐτὴ ἡ ὁμολογία ὑπῆρξε σωτήριος γιὰ τὸν ἴδιο τὸν ληστὴ καὶ σημαντικὴ γιὰ τὸ ὅτι ἀνάμεσα σ' αὐτοὺς ποὺ χλεύαζαν καὶ εἰρωνεύον-

3. «Εἶς δὲ τῶν κρεμασθέντων κακούργων ἐβλασφήμει αὐτὸν λέγων· εἰ σὺ εἶ ὁ Χριστός, σῶσον σεαυτὸν καὶ ἡμᾶς. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἕτερος ἐπετίμα αὐτῷ λέγων· οὐδὲ φοβῆ σὺ τὸν Θεόν, ὅτι ἐν τῷ αὐτῷ κρίματι εἶ; καὶ ἡμεῖς μὲν δικαίως ἄξια γὰρ ὧν ἐπράξαμεν ἀπολαμβάνομεν· οὗτος δὲ οὐδὲν ἄτοπον ἔπραξε. καὶ ἔλεγε τῷ Ἰησοῦ· μνήσθητί μου, Κύριε, ὅταν ἔλθῃς ἐν τῇ βασιλείᾳ σου» (Λουκᾶ κγ' 39-42).

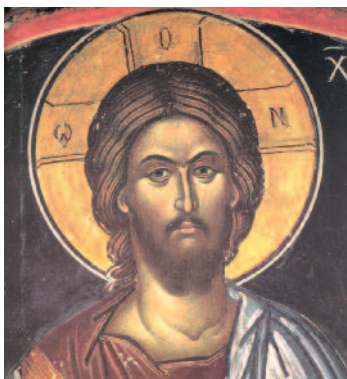
ταν τὸν Κύριο πὸν ἦταν σταυρωμένος, ὑπῆρχαν καὶ πολλοὶ ἄλλοι πὸν τὰ γεγονότα τοὺς ἔπειθαν, ὅτι ὁ σταυρωθεὶς δὲν ἦταν ἓνας κακοῦργος πὸν ἐτιμωρεῖτο γιὰ παραβάσεις, ἀλλὰ ὁ ἀληθινὸς Θεός, πὸν μποροῦσε νὰ χαρίσει λύτρωση καὶ σωτηρία.

4. Τοῦ Ἑκατόνταρχου

«Ὁ Ρωμαῖος ἐκατόνταρχος καὶ οἱ στρατιῶτες πὸν φύλαγαν μαζί του τὸν Ἰησοῦ, ὅταν εἶδαν τὸν σεισμὸ καὶ τὰ ἄλλα συμβάντα, φοβήθηκαν πάρα πολὺ καὶ εἶπαν: Ἀληθινά, Αὐτὸς ἦταν Υἱὸς Θεοῦ»⁴.

Εἶναι σημαντικὴ ἡ πληροφορία γιὰ τὸ πρόσωπο τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὅτι ὁ Ρωμαῖος στρατιωτικὸς ἀξιωματοῦχος, πὸν ἦταν ἐπικεφαλῆς τῶν Ρωμαίων στρατιωτῶν πὸν ἐκτελοῦσαν τὴν θανατικὴ ποινὴ τῆς σταυρώσεως, ὁμολόγησε, ὅτι ὁ Σταυρωθεὶς ἦταν πραγματικὰ Υἱὸς Θεοῦ. Ἀσφαλῶς σ' αὐτὴ τὴν ὁμολογία συνετέλεσαν καὶ ὅλα ὅσα συνέβησαν κατὰ τὴν σταύρωση, πὸν ἔδειχναν τὴν ἀγιότητα καὶ τὴν μακροθυμία Τοῦ τιμωρούμενου.

4. «Ὁ δὲ ἐκατόνταρχος καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ τηροῦντες τὸν Ἰησοῦν, ἰδόντες τὸν σεισμὸν καὶ τὰ γινόμενα ἐφοβήθησαν σφόδρα λέγοντες· Ἀληθῶς Θεοῦ υἱὸς ἦν οὗτος» (Ματθαίου κζ' 54).



Ι΄. ΤΟΥ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΙΔΙΟΥ

Ἐπιλέξαμε καὶ ὠρισμένους λόγους τοῦ Κυρίου μας:

1. «Τότε ὁ Ἰησοῦς, καθὼς δίδασκε στὸν ναό, φώναξε δυνατά: Καὶ μένα γνωρίζετε καὶ ἀπὸ ποῦ κατάγομαι γνωρίζετε· ὅμως δὲν ἔχω ἔρθει ἀπὸ μόνος μου, ἀλλὰ ὑπάρχει Ἐκεῖνος, ὁ Ὅποιος με ἀπέστειλε, τὸν Ὅποιο ἐσεῖς δὲν γνωρίζετε»¹.

1. «Ἐκραξεν οὖν ἐν τῷ ἱερῷ διδάσκων ὁ Ἰησοῦς καὶ λέγων· Κάμὲ οἴδατε, καὶ οἴδατε πόθεν εἰμί· καὶ ἀπ' ἐμαυτοῦ οὐκ ἐλήλυθα, ἀλλ' ἔστιν ἀληθινὸς ὁ πέμψας με, ὃν ὑμεῖς οὐκ οἴδατε» (Ἰωάννου ζ' 28).

Σ' αὐτὰ τὰ λόγια ὁ Κύριος, μιλώντας δημόσια πρὸς τοὺς Ἰουδαίους στὸν Ναό, ὑποστηρίζει τὴν θεία καταγωγή Του.

2. «Τοῦ λέει τότε ἡ γυναίκα: Ξέρω ὅτι θὰ ἔρθει ὁ Μεσσίας, δηλαδή ὁ Χριστός· ὅταν ἔρθει Ἐκεῖνος, θὰ μᾶς τὰ ἐξηγήσει ὅλα. Τῆς λέει ὁ Ἰησοῦς Ἐγὼ εἶμαι, (ὁ Μεσσίας), πὸ μιλᾶω μαζί σου»².

Στὴν συζήτηση μὲ τὴν Σαμαρείτιδα ὁ Κύριος φανερώνει ὅτι εἶναι ὁ Μεσσίας.

3. «Ἐσεῖς μὲ φωνάζετε Διδάσκαλε καὶ Κύριε, καὶ σωστὰ τὸ λέτε γιατί εἶμαι»³.

Στοὺς λόγους αὐτοὺς πρὸς τοὺς μαθητές Του δέχεται, ὅτι εἶναι ὁ Κύριός τους καὶ ὁ Διδάσκαλός τους.

4. «Τοῦ λέει (στὸν Κύριο) ὁ Φίλιππος: Δεῖξε μας τὸν Πατέρα καὶ αὐτὸς μᾶς ἀρκεῖ. Τοῦ λέει ὁ Ἰησοῦς: Τόσον καιρὸ εἶμαι μαζί σας, Φίλιππε, καὶ δὲν μὲ ἔχεις γνωρίσει; Αὐτὸς πὸ ἔχει δεῖ ἐμένα, ἔχει δεῖ καὶ τὸν Πα-

2. «Λέγει αὐτῷ ἡ γυνή: Οἶδα ὅτι Μεσσίας ἔρχεται ὁ λεγόμενος Χριστός· ὅταν ἔλθῃ ἐκεῖνος, ἀναγγελεῖ ἡμῖν πάντα. λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· Ἐγὼ εἶμι, ὁ λαλῶν σοι» (Ἰωάννου δ' 25-26).

3. «Ἦμεῖς φωνεῖτέ με, ὁ Διδάσκαλος καὶ ὁ Κύριος, καὶ καλῶς λέγετε· εἶμι γάρ» (Ἰωάννου ιγ' 13).

τέρα. καὶ πῶς ἐσὺ λὲς δεῖξε μας τὸν Πατέρα; Δὲν πιστεύεις ὅτι ἐγὼ εἶμαι μέσα στὸν Πατέρα καὶ ὁ Πατέρας μέσα σὲ μένα; Τὰ λόγια τὰ ὁποῖα σᾶς λέω ἐγώ, δὲν τὰ λέω ἀπὸ μόνος μου. Ὁ Πατέρας ὁ ὁποῖος μένει μέσα μου, Αὐτὸς κάνει τὰ ἔργα. Νὰ μὲ πιστεύετε, ὅτι ἐγὼ εἶμαι μέσα στὸν Πατέρα καὶ ὁ Πατέρας μέσα σὲ μένα· Ἀλλιῶς, νὰ μὲ πιστεύετε ἐξαιτίας τῶν ἴδιων τῶν ἔργων»⁴.

Στοὺς λόγους αὐτοὺς πρὸς τὸν ἀπόστολο Φίλιππο φανερῶνει τὴν σχέση ἐνότητας ποὺ ἔχει μὲ τὸν Ἐπουράνιο Θεὸ καὶ Πατέρα.

5. «Ὁ Ἰησοῦς ὅμως σιωποῦσε. Καὶ ὁ ἀρχιερέας τοῦ εἶπε: Σὲ ἐξορκίζω στὸ ὄνομα τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ, νὰ μᾶς πεῖς ἂν Ἐσὺ εἶσαι ὁ Μεσσίας, ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ. Τοῦ λέει ὁ Ἰησοῦς: Τὸ εἶπες Ἐσύ. Σᾶς λέω δέ, ἀπὸ τώρα θὰ βλέ-

4. «Λέγει αὐτῷ Φίλιππος· Κύριε, δεῖξον ἡμῖν τὸν πατέρα καὶ ἀρκεῖ ἡμῖν. λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· Τοσοῦτον χρόνον μεθ' ὑμῶν εἶμι, καὶ οὐκ ἔγνωκάς με, Φίλιππε; ὁ ἑώρακὼς ἐμὲ ἑώρακε τὸν πατέρα καὶ πῶς σὺ λέγεις, δεῖξον ἡμῖν τὸν πατέρα; οὐ πιστεύεις ὅτι ἐγὼ ἐν τῷ πατρὶ καὶ ὁ πατὴρ ἐν ἐμοί ἐστι; τὰ ῥήματα ἃ ἐγὼ λαλῶ ὑμῖν, ἀπ' ἐμαυτοῦ οὐ λαλῶ· ὁ δὲ πατὴρ ὁ ἐν ἐμοί μένων αὐτὸς ποιεῖ τὰ ἔργα. πιστεύετε μοι ὅτι ἐγὼ ἐν τῷ πατρὶ καὶ ὁ πατὴρ ἐν ἐμοί· εἰ δὲ μή, διὰ τὰ ἔργα αὐτὰ πιστεύετε μοι» (Ἰωάννου ιδ' 8-11).

πετε τὸν Υἱὸ τοῦ ἀνθρώπου νὰ κάθεται στὰ δεξιά τῆς Δυνάμεως καὶ νὰ φέρεται πάνω στὰ σύννεφα τοῦ οὐρανοῦ»⁵.

Ὁ Κύριος ἐνώπιον τοῦ Ἀρχιερέως ὁμολόγησε καὶ παραδέχθηκε, ὅτι εἶναι ὁ Μεσσίας καὶ ὁ Θεός.

6. «Τοῦ εἶπε τότε ὁ Πιλάτος: Εἶσαι, λοιπὸν ἐσὺ βασιλιάς; Ἀποκρίθηκε ὁ Ἰησοῦς: Τὸ λὲς ἐσύ, ὅτι εἶμαι βασιλιάς ἐγώ. Ἐγὼ γι' αὐτὸ γεννήθηκα καὶ ἦρθα στὸν κόσμο, γιὰ νὰ δώσω μαρτυρία γιὰ τὴν ἀλήθεια. Ὅποιος ἀγαπᾷ τὴν ἀλήθεια καταλαβαίνει τὰ ἔργα μου»⁶.

Στὸν Πιλάτο ὁ Κύριος ἐξηγεῖ, ὅτι ὁ σκοπὸς τῆς ἐνανθρωπήσεώς Του, εἶναι νὰ βεβαιώσῃ τοὺς ἀνθρώπους γιὰ τὴν Ἀλήθεια.

5. «Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἐσιώπα. καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἀρχιερεὺς εἶπεν αὐτῷ· Ἐξορκίζω σε κατὰ τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος ἵνα ἡμῖν εἴπῃς εἰ σὺ εἶ ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ. λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· Σὺ εἶπας· πλὴν λέγω ὑμῖν, ἀπ' ἄρτι ὄψεσθε τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου καθήμενον ἐκ δεξιῶν τῆς δυνάμεως καὶ ἐρχόμενον ἐπὶ τῶν νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ» (Ματθαίου κατ' 63-64).

6. «Εἶπεν οὖν αὐτῷ ὁ Πιλάτος· Οὐκοῦν βασιλεὺς εἶ σύ; ἀπεκρίθη Ἰησοῦς· Σὺ λέγεις ὅτι βασιλεὺς εἶμι ἐγώ. ἐγὼ εἰς τοῦτο γεγέννημαι καὶ εἰς τοῦτο ἐλήλυθα εἰς τὸν κόσμον, ἵνα μαρτυρήσω τῇ ἀληθείᾳ· πᾶς ὁ ὢν ἐκ τῆς ἀληθείας ἀκούει μου τῆς φωνῆς» (Ἰωάννου ιη'.

7. «Ἀλλὰ γι' αὐτὸ οἱ Ἰουδαῖοι ζητοῦσαν περισσότερο νὰ Τὸν θανατώσουν, διότι, ὅχι μόνο καταργοῦσε τὸ Σάββατο, ἀλλὰ καὶ ἔλεγε δικό Του Πατέρα τὸν Θεό, κάνοντας τὸν Ἐαυτό Του ἴσο μὲ τὸν Θεό»⁷.

Οἱ Ἰουδαῖοι ἂν καὶ δὲν παραδέχονταν ὅτι ὁ Κύριος ἦταν ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, δηλαδὴ δὲν ἀναγνώριζαν ὅτι εἶναι Θεός, ἐν τούτοις εἶχαν ἀποφασίσει νὰ Τὸν θανατώσουν γι' αὐτὸ τὸν λόγο.

8. «Καὶ ἦρθε στὴν Ναζαρέτ, ὅπου εἶχε ἀνατραφεῖ. Τὸ Σάββατο πῆγε, ὅπως συνήθιζε, στὴν συναγωγὴ καὶ σηκώθηκε νὰ διαβάσει. Καὶ Τοῦ δόθηκε βιβλίον τοῦ προφήτου Ἡσαΐα καὶ ἀφοῦ ξετύλιξε τὸ βιβλίον, βρῆκε τὸ μέρος ὅπου ἦταν γραμμένο: Τὸ Πνεῦμα τοῦ Κυρίου εἶναι ἐπάνω μου, διότι μὲ ἔχρισε. Μὲ ἀπέστειλε νὰ φέρω χαρούμενο ἄγγελμα στοὺς φτωχοὺς, νὰ θεραπεύσω τοὺς πληγωμένους στὴν καρδιά, νὰ ἀναγγείλω στοὺς αἰχμαλώτους ἀπελευθέρωση καὶ στοὺς τυφλοὺς ἀποκτῆσι τῆς ὀράσεως, νὰ ἀποστείλω τοὺς ἀνά-

7. «Διὰ τοῦτο οὖν μᾶλλον ἐζήτουν αὐτὸν οἱ Ἰουδαῖοι ἀποκτεῖναι, ὅτι οὐ μόνον ἔλυε τὸ σάββατον, ἀλλὰ καὶ πατέρα ἴδιον ἔλεγε τὸν Θεόν, ἴσον ἑαυτὸν ποιῶν τῷ Θεῷ» (Ἰωάννου ε' 18).

πηρους ὑγιεῖς, νὰ ἀναγγεῖλω εὐλογημένη ἐποχή τοῦ Κυρίου⁸. Ὑστερα τύλιξε τὸ βιβλίον καὶ τὸ ἔδωσε πάλι στὸν ὑπηρέτη καὶ κάθησε. Καὶ ὄλων τὰ μάτια στὴν συναγωγή ἦταν προσηλωμένα σ' Αὐτόν»⁹.

Στοὺς λόγους αὐτοὺς ὁ Κύριος ἐφαρμόζει στὸ πρόσωπό Του τὴν προφητεία τοῦ Ἡσαΐα, ποὺ εἰπώθηκε γιὰ τὸ πρόσωπο καὶ τὸ ἔργο τοῦ Μεσσία. Οὐσιαστικὰ ἀναφέρεται στὴν ἀποστολή Του καὶ στὸ ἔργο ποὺ ἤρθε νὰ ἐπιτελέσει στὸν κόσμον.

8. Ἡσαΐου ξα' 1-2· νη' 6.

9. «Καὶ ἦλθεν εἰς Ναζαρέτ, οὗ ἦν τεθραμμένος, καὶ εἰσῆλθεν κατὰ τὸ εἰωθὸς αὐτῷ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων εἰς τὴν συναγωγὴν, καὶ ἀνέστη ἀναγνῶναι. καὶ ἐπέδότη αὐτῷ βιβλίον Ἡσαΐου τοῦ προφήτου, καὶ ἀναπτύξας τὸ βιβλίον εὗρεν τὸν τόπον οὗ ἦν γεγραμμένον· Πνεῦμα Κυρίου ἐπ' ἐμέ, οὗ εἵνεκεν ἔχρισέ με, εὐαγγελίσασθαι πτωχοῖς ἀπέσταλέ με, ἰάσασθαι τοὺς συντετριμμένους τὴν καρδίαν, κηρῦξαι αἰχμαλώτους ἄφρονας καὶ τυφλοῖς ἀνάβλεψιν, ἀποστεῖλαι τεθραυσμένους ἐν ἀφέσει, κηρῦξαι ἐνιαυτὸν Κυρίου δεκτόν. καὶ πτύξας τὸ βιβλίον ἀποδοὺς τῷ ὑπηρέτῃ ἐκάθισεν· καὶ πάντων ἐν τῇ συναγωγῇ οἱ ὀφθαλμοὶ ἦσαν ἀτενίζοντες αὐτῷ» (Λουκᾶ δ' 16-21).



ΙΑ΄. ΜΑΡΤΥΡΙΑ ΘΕΟΥ ΠΑΤΕΡΑ

Σὲ τρεῖς περιπτώσεις ὁ Ἐπουράνιος Θεὸς καὶ Πατέρας ἔδωσε μαρτυρία ἀπὸ τὸν οὐρανὸ γιὰ τὸν Κύριό μας:

1. Ὃταν βαπτίστηκε στὸν Ἰορδάνη ποταμὸ ἀπὸ τὸν Ἰωάννη τὸν Βαπτιστή.

«Ἀκούστηκε τότε μιὰ φωνὴ ἀπὸ τὰ οὐράνια ποὺ ἔλεγε: Αὐτὸς εἶναι ὁ ἀγαπημένος μου Υἱός, Αὐτὸς εἶναι ὁ ἐκλεκτός μου»¹.

1. «Καὶ ἰδοὺ φωνὴ ἐκ τῶν οὐρανῶν λέγουσα οὗτός ἐστιν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός, ἐν ᾧ εὐδόκησα» (Ματθαίου γ΄ 17).

2. Ὄταν μεταμορφώθηκε ἐνώπιον τῶν προκρίτων μαθητῶν Του.

«Ἐνῶ μιλοῦσε ἀκόμα, ἓνα φωτεινὸ σύννεφο τοὺς σκέπασε, καὶ μέσα ἀπὸ τὸ σύννεφο ἀκούστηκε μιὰ φωνὴ ποὺ ἔλεγε: Αὐτὸς εἶναι ὁ ἀγαπημένος μου Υἱός, ὁ ἐκλεκτός μου· Αὐτὸν νὰ ἀκοῦτε. Ὄταν τὸ ἄκουσαν οἱ μαθητές, ἔπεσαν μὲ τὸ πρόσωπο στὴν γῆ καὶ φοβήθηκαν πολὺ»².

3. Ὄταν δίδασκε στὸν Ναὸ τῶν Ἱεροσολύμων ἐνώπιον τῶν Ἰουδαίων.

«Πατέρα δόξασε τὸ ὄνομα Σου. Ἦρθε τότε φωνὴ ἀπὸ τὸν οὐρανό: Καὶ δόξασα καὶ πάλι θὰ δοξάσω»³.



Στὴν σημασία αὐτῆς τῆς μαρτυρίας ἀναφέρθηκε ὁ Ἰδιος ὁ Κύριος μιλώντας στοὺς Ἰουδαίους.

2. «Ἐτι αὐτοῦ λαλοῦντος ἰδοὺ νεφέλη φωτεινὴ ἐπεσκίασεν αὐτούς, καὶ ἰδοὺ φωνὴ ἐκ τῆς νεφέλης λέγουσα· Οὗτός ἐστιν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός, ἐν ᾧ εὐδόκησα· αὐτοῦ ἀκούετε καὶ ἀκούσαντες οἱ μαθηταὶ ἔπεσαν ἐπὶ πρόσωπον αὐτῶν καὶ ἐφοβήθησαν σφόδρα» (Ματθαίου ιζ' 5-6).

3. «Πάτερ, δόξασόν σου τὸ ὄνομα. ἦλθεν οὖν φωνὴ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ· Καὶ ἐδόξασα καὶ πάλιν δοξάσω» (Ἰωάννου ιβ' 28).

«Ἄν ἐγὼ ἔδυνα μαρτυρία γιὰ τὸν ἑαυτό μου, αὐτὴ ἢ μαρτυρία μου θὰ μποροῦσε νὰ μὴν εἶναι ἀληθινή. Ἄλλος ὅμως εἶναι ποὺ δίνει μαρτυρία γιὰ μένα, καὶ ξέρω πὼς ὅ,τι λέει Ἐκεῖνος γιὰ μένα εἶναι ἀληθινό. Ἔσεῖς στείλατε ἀπεσταλμένους στὸν Ἰωάννη, καὶ αὐτὸς εἶπε τὴν ἀλήθεια. Βέβαια ἐγὼ δὲν ἔχω ἀνάγκη ἀπὸ τὴν μαρτυρία ἐνὸς ἀνθρώπου· σᾶς τὰ λέω ὅμως αὐτά, γιὰ νὰ σᾶς δώσω τὴν δυνατότητα νὰ σωθεῖτε. Ὁ Ἰωάννης ἦταν τὸ ἀναμμένο λυχνάρι ποὺ φωτίζει, καὶ ἐσεῖς θελήσατε γιὰ λίγο στὸ φῶς του νὰ χαρεῖτε.

Ἐγὼ ὅμως ἔχω γιὰ τὸν ἑαυτό μου μαρτυρία ἀνώτερη ἀπὸ τοῦ Ἰωάννου· γιὰτὶ τὰ ἔργα ποὺ μοῦ ἀνέθεσε ὁ Πατέρας νὰ τελειώσω, αὐτὰ τὰ ἔργα ποὺ ἐπιτελῶ, μαρτυροῦν γιὰ μένα πὼς εἶμαι σταλμένος ἀπὸ τὸν Πατέρα. Ὁ Πατέρας ποὺ μὲ ἔστειλε, Αὐτὸς ὁ Ἴδιος ἔχει δώσει μαρτυρία γιὰ μένα. Ἔσεῖς ὅμως οὔτε τὴν φωνὴ Του ἔχετε ποτὲ ἀκούσει οὔτε τὴν μορφὴ Του ἔχετε δεῖ, καὶ τὸν λόγο Του δὲν τὸν ἔχετε μόνιμα μέσα στὴν καρδιά σας, γιὰτὶ δὲν πιστεύετε στὸν ἀπεσταλμένο Του. Ἔσεῖς μελετᾶτε μὲ ζῆλο τὶς Γραφές, μὲ τὴν πεποίθησι πὼς σ' αὐτὲς βρίσκει κανεὶς τὴν αἰώνια ζωὴ· ἀκριβῶς ὅμως αὐτὲς εἶναι ποὺ δίνουν μαρτυρία γιὰ μένα. Καὶ ὅμως δὲν εἶστε πρόθυμοι

νά ἔρθετε κοντά μου, γιὰ νὰ βρεῖτε τὴν ἀληθινὴ ζωὴ. Δὲν ἐπιζητῶ νὰ μὲ τιμοῦν οἱ ἄνθρωποι. Ἐσᾶς ὅμως σᾶς ξέρω· ξέρω πῶς μέσα σας δὲν ἀγαπᾶτε τὸν Θεό. Ἐγὼ ἦρθα ἐξουσιοδοτημένος ἀπὸ τὸν Πατέρα μου, ἐσεῖς ὅμως δὲν μὲ παραδέχεσθε· ἂν ἔρθει κάποιος ἄλλος ἀπὸ δική του πρωτοβουλία, αὐτὸν θὰ τὸν δεχθεῖτε. Πῶς ὅμως μπορεῖτε ἐσεῖς νὰ πιστέψετε, ἀφοῦ ἀποζητᾶτε τὸν ἔπαινο ὁ ἓνας τοῦ ἄλλου καὶ δὲν ἐπιδιώκετε τὸν ἔπαινο τοῦ μοναδικοῦ Θεοῦ; Μὴ νομίσετε ὅτι ἐγὼ θὰ σᾶς κατηγορήσω μπροστὰ στὸ δικαστήριο τοῦ Πατέρα· ὑπάρχει ὁ κατήγορός σας, καὶ αὐτὸς εἶναι ὁ Μωυσῆς, στὸν ὁποῖο ἔχετε στηρίξει τὶς ἐλπίδες σας. Γιατί, ἂν πράγματι πιστεύατε ὅσα ἔγραψε ὁ Μωυσῆς, θὰ πιστεύατε καὶ σὲ μένα, ἀφοῦ γιὰ μένα ἐκεῖνος ἔγραψε. Ἄν ὅμως δὲν πιστεύετε σὲ ὅ,τι ἔγραψε ἐκεῖνος, πῶς θὰ πιστέψετε στὰ λόγια τὰ δικά μου;»⁴.

4. «Ἐὰν ἐγὼ μαρτυρῶ περὶ ἑμαυτοῦ, ἡ μαρτυρία μου οὐκ ἔστιν ἀληθής. ἄλλος ἔστιν ὁ μαρτυρῶν περὶ ἐμοῦ, καὶ οἶδα ὅτι ἀληθής ἔστιν ἡ μαρτυρία ἣν μαρτυρεῖ περὶ ἐμοῦ. Ὑμεῖς ἀπεστάλακατε πρὸς Ἰωάννην, καὶ μεμαρτύρηκε τῇ ἀληθείᾳ· ἐγὼ δὲ οὐ παρὰ ἀνθρώπου τὴν μαρτυρίαν λαμβάνω, ἀλλὰ ταῦτα λέγω ἵνα ὑμεῖς σωθῆτε. ἐκεῖνος ἦν ὁ λύχνος ὁ καιόμενος καὶ φαίνων, ὑμεῖς δὲ ἠθελήσατε ἀγαλλιαθῆναι πρὸς ὥραν ἐν τῷ φωτὶ αὐτοῦ. ἐγὼ δὲ ἔχω τὴν μαρτυρίαν μεῖζω

Οἱ μαρτυρίες αὐτὲς ἐπιβεβαιώνουν καὶ ἐπισφραγίζουν τὴν πίστη τῶν ἀνθρώπων στὸ πρόσωπο τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὅτι εἶναι:

Υἱὸς ἀγαπητός, Υἱὸς εὐδοκίας τοῦ Θεοῦ Πατέρα, στὸν Ὅποιο ὀφείλουμε νὰ ὑπακούουμε καὶ Τὸν Ὅποιο θὰ δοξάσει ὁ Ἐπουράνιος Θεὸς καὶ Πατέρας.

Ὁ Κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς καλεῖται Υἱὸς

τοῦ Ἰωάννου· τὰ γὰρ ἔργα ἃ ἔδωκέ μοι ὁ πατήρ ἵνα τελειώσω αὐτά, αὐτὰ τὰ ἔργα ἃ ἐγὼ ποιῶ, μαρτυρεῖ περὶ ἐμοῦ ὅτι ὁ πατήρ με ἀπέσταλκε. καὶ ὁ πέμψας με πατήρ, αὐτὸς μεμαρτύρηκε περὶ ἐμοῦ. οὔτε φωνὴν αὐτοῦ ἀκηκόατε πώποτε οὔτε εἶδος αὐτοῦ ἐωράκατε, καὶ τὸν λόγον αὐτοῦ οὐκ ἔχετε μένοντα ἐν ὑμῖν, ὅτι ὃν ἀπέστειλεν ἐκεῖνος, τούτῳ ὑμεῖς οὐ πιστεύετε. ἐρευνᾶτε τὰς γραφάς, ὅτι ὑμεῖς δοκεῖτε ἐν αὐταῖς ζῶν αἰώνιον ἔχειν· καὶ ἐκεῖναί εἰσιν αἱ μαρτυροῦσαι περὶ ἐμοῦ· καὶ οὐ θέλετε ἐλθεῖν πρὸς με ἵνα ζῶν ἔχητε. δόξαν παρὰ ἀνθρώπων οὐ λαμβάνω· ἀλλ' ἔγνωκα ὑμᾶς ὅτι τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ οὐκ ἔχετε ἐν ἑαυτοῖς. ἐγὼ ἐλήλυθα ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ πατρὸς μου, καὶ οὐ λαμβάνετε με· ἐὰν ἄλλος ἔλθῃ ἐν τῷ ὀνόματι τῷ ἰδίῳ, ἐκεῖνον λήψεσθε. πῶς δύνασθε ὑμεῖς πιστεῦσαι, δόξαν παρὰ ἀλλήλων λαμβάνοντες, καὶ τὴν δόξαν τὴν παρὰ τοῦ μόνου Θεοῦ οὐ ζητεῖτε; μὴ δοκεῖτε ὅτι ἐγὼ κατηγορήσω ὑμῶν πρὸς τὸν πατέρα· ἔστιν ὁ κατηγορῶν ὑμῶν Μωϋσῆς, εἰς ὃν ὑμεῖς ἠλπίκατε. εἰ γὰρ ἐπιστεύετε Μωϋσεῖ, ἐπιστεύετε ἂν ἐμοί· περὶ γὰρ ἐμοῦ ἐκεῖνος ἔγραψεν. εἰ δὲ τοῖς ἐκεῖνου γράμμασιν οὐ πιστεύετε, πῶς τοῖς ἐμοῖς ρήμασι πιστεύετε;» (Ἰωάννου ε' 31-47).

ἀγαπητὸς καὶ Υἱὸς εὐδοκίας, ἐπειδὴ εἶναι Υἱὸς ὑπακοῆς στὸ θέλημα τοῦ Ἐπουράνιου Πατέρα «ἂν καὶ ἦταν Υἱός, ἔμαθε μέσα ἀπὸ τὰ παθήματα τοῦ τὴν ὑπακοή»⁵.

Ἡ δόξα τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ εἶναι ἀποτέλεσμα καὶ συνέπεια τῆς ταπεινώσεως καὶ ὑπακοῆς Του στὸ θέλημα τοῦ Ἐπουράνιου Πατέρα κατὰ τὸν ἀπόστολο Παῦλο:

«Ὁ Ὅποιος (δηλαδὴ ὁ Ἰησοῦς Χριστός), ἂν καὶ ἦταν Θεός, δὲν θεώρησε τὴν ἰσότητά Του μὲ τὸν Θεὸ ἀποτέλεσμα ἀρπαγῆς, ἀλλὰ ἐξουδένωσε τὸν Ἐαυτό Του μὲ τὸ νὰ λάβει τὴν μορφὴ δούλου, μὲ τὸ νὰ ἔρθει στὴν μορφὴ τῶν ἀνθρώπων. Καὶ ἀφοῦ κατὰ τὴν μορφὴ βρέθηκε ἄνθρωπος (ἀφοῦ δηλαδὴ πραγματικὰ ἔγινε ἄνθρωπος), ταπεινώσε τὸν Ἐαυτό Του μὲ τὸ νὰ γίνεῖ ὑπάκουος μέχρι θανάτου, μάλιστα θανάτου σταυρικοῦ. Γι' αὐτὸ καὶ ὁ Θεὸς Τὸν ὑπερύψωσε, καὶ Τοῦ χάρισε δόξα πάνω ἀπὸ κάθε δόξα, ὥστε στὸ ὄνομα τοῦ Ἰησοῦ θὰ κάμψαι γιὰ προσκύνηση κάθε γόνατο τῶν ἐπουρανίων καὶ τῶν ἐπιγείων καὶ τοῦ ἅδῃ, καὶ κάθε γλῶσσα θὰ ὁμολογήσει ὅτι Κύριος εἶναι ὁ Ἰησοῦς Χριστός, γιὰ νὰ δοξάζεται ἔτσι ὁ Θεὸς Πατέρας»⁶.

5. «Καίπερ ἂν υἱός, ἔμαθεν ἀφ' ὧν ἔπαθε τὴν ὑπακοήν» (πρὸς Ἑβραίους ε' 8).

6. «Ὁς ἐν μορφῇ Θεοῦ ὑπάρχων οὐχ ἀρπαγμὸν



ΕΠΙΛΟΓΟΣ

«Εσεῖς ὅμως, ἀδελφοί μου, νὰ προοδεύετε στὴν χάρι καὶ στὴν γνώση τοῦ Κυρίου μας καὶ Σωτήρα Ἰησοῦ Χριστοῦ. Σ' Αὐτὸν ἀνήκει ἡ δόξα καὶ τώρα καὶ γιὰ πάντα. Ἀμήν»⁷.

ἠγγήσατο τὸ εἶναι ἴσα Θεῷ, ἀλλ' ἑαυτὸν ἐκένωσε μορφὴν δούλου λαβὼν, ἐν ὁμοιώματι ἀνθρώπων γενόμενος, καὶ σχήματι εὐρεθεὶς ὡς ἄνθρωπος ἐταπεινώσεν ἑαυτὸν γενόμενος ὑπήκοος μέχρι θανάτου, θανάτου δὲ σταυροῦ. διὸ καὶ ὁ Θεὸς αὐτὸν ὑπερύψωσε καὶ ἐχαρίσατο αὐτῷ ὄνομα τὸ ὑπὲρ πᾶν ὄνομα, ἵνα ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ πᾶν γόνυ κάμψη ἐπουρανίων καὶ ἐπιγείων καὶ καταχθονίων, καὶ πᾶσα γλῶσσα ἐξομολογήσῃται ὅτι Κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς εἰς δόξαν Θεοῦ πατρὸς» (πρὸς Φιλιππησίους β' 6-11).

7. «Ἦμεῖς οὖν, ἀδελφοὶ ἀυξάνετε δὲ ἐν χάριτι καὶ γνώσει τοῦ Κυρίου ἡμῶν καὶ σωτῆρος Ἰησοῦ Χριστοῦ. αὐτῷ ἡ δόξα καὶ νῦν καὶ εἰς ἡμέραν αἰῶνος· ἀμήν» (Β' Πέτρου γ' 18).

Έκδοτική Παραγωγή



ΕΠΤΑΛΟΦΟΣ Α.Β.Ε.Ε.

Άρδηττού 12-16, 116 36 Άθήνα

Τηλ.: 210.921.7513, 210.921.4820 • Fax: 210.923.7033

www.eptalofos.gr • e-mail: info@eptalofos.gr